

JONGE ZANGERS

DEEL 10

Het levenseinde en de verwachting van:

Geurt van Dee

In de lijn der geslachten

Jan Verkamman

Jacob Semon

Ter elfder uur

Joh. Westerbeke

**STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2012**

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Westerbeke, Joh.

Jonge Zangers deel 10: Het levenseinde en de verwachting van:

door Joh. Westerbeke. - Middelburg:

Middelburg-III

Met lit. opgave

ISBN/EAN: 978-90-74557-28-9

Trefw.: Bekeringsgeschiedenis, levenseinde;

Ommeren/Sliedrecht/Bruinisse/Havenberge/Lamberhurst

(C) Copyright: 2011

Uitgeverij Middelburg

't Zanddorp 2

4335 AJ Middelburg, tel. (0118) 62 54 72

ISBN/EAN 978-90-74557-28-9

Toelichting**1 Geurt van Dee (1830-1847)**

- 1.1 Een kind van zoveel gebeden
- 1.2 Hij zal leven!
- 1.3 Belijdenis
- 1.4 Liever sterven dan zonder God leven
Nadere toelichting

2 In de lijn der geslachten Johannes Hendrik Gonlag 1882--1960)

- 2.1 Zijn opvoeding vergeten
- 2.2 Verloren, verloren!
- 2.3 Naar de kerk bij ds. Van Zweden
- 2.4 Uit het heden en het verleden
- 2.5 Uit het leven van Johanna Gonlag- La Both
- 2.6 In het licht en in duisternis
- 2.7 Moeder Geertruida La Both en broertje Bertus La Both
Toelichting

3 Jan Verkamman (1869-1903)

- 3.1 Van Tholen naar Bruinisse
- 3.2 Verraden, onschuldig bloed
- 3.3 Uit het nageslacht
Nadere toelichting uit diezelfde tijd

4 Jacob Semon (1785-1814)

- 4.1 Rijk in de wereld
- 4.2 'k Ben met rijkdom overladen
- 4.3 Naar de kerk
- 4.4 Weer alleen
- 4.5 De volgende dag
- 4.6 Getuigenis van zijn vrienden
- 4.7 Nabeschouwing door zijn vrienden
Toelichting

5 Ter elfder uur (?-1858) De vrouw van een herbergier uit Lamberhurst

- 5.1 Dominee George Stedman uit Brighton vertelt
- 5.2 De ontmoeting
- 5.3 Draagt elkanders lasten
- 5.4 Nadere mededelingen
Toelichting

Toelichting

Dit is het 10^e deel van Jonge Zangers en zal naar alle waarschijnlijkheid het laatste deel zijn. Meer kopie ontbreekt en wij moeten ook zoveel mogelijk bij ons oorspronkelijk doel blijven. Nooit hadden wij durven denken dat er nog zoveel belangstelling was voor deze lectuur. Na elke nieuwe uitgave, blijkt er ook weer vraag naar de eerder verschenen deeltjes.

Zoals in de vorige uitgaven, is er ook in dit deel aan de inhoud niets veranderd; alleen is de spelling aangepast en is de tekst in hoofdstukken verdeeld en van *kopjes* voorzien. Van de Bijbelteksten was het ook nodig dat zij op de juiste wijze werden weergegeven, met vermelding van de vindplaatsen.

Vanuit het verre Canada bereikte ons een verzoek om de Jonge Zangers in het Engels te mogen vertalen, om ze ook daar uit te geven. Nu, daar hoefden wij geen moment over na te denken. Onbewust en ongevraagd, maar tot blijdschap en bemoediging kregen wij hierdoor nog een hartelijke vriendschapsband.

In verschillende boeken staan nog wel bijzondere lezenswaardige fragmenten over kinderen en jongeren.

Een voorbeeld hiervan kwamen wij tegen in bekeringsgeschiedenis van Christje Coeland: *‘Het verborgen leven met God.....’* van Christjane Caroline Couland, Utrecht, z.j., (vierde druk). Zij gaf les aan kleine kinderen op een breischooltje in Den Haag. Daar las zij voor uit een boekje, waarschijnlijk van ds. W. Eversdijk. Nadat zij wat gelezen had, sprak zij tot de kinderen: ‘Dat kind was nog maar 6 jaar oud toen het stierf en hoe lang van tevoren had het zich al afgezonderd tot te bidden om bekeerd te worden? Hier zijn kinderen van 6, 8,11 of wel 12 jaren, en is er wel één onder jullie die dit reeds van de Heere gevraagd en gebeden heeft? Een zesjarig meisje reageerde met: Ik wel! Ik heb er wel om gebeden! Na schooltijd viel zij de juffrouw huilend om de hals: Ik heb de Heere Jezus zo lief, ik wil zo graag een kind van Hem zijn, ik bid erom. Als ik kan ga ik naar boven op het kamertje om te bidden, maar als moeder of tante het ziet krijg ik slagen!’

Wanneer wij dit lezen dan vragen wij ons af, hoe reageren wij in onze gezindte op het godsdienstig gedrag van onze kinderen. Dringt het ons om de kinderen aan te moedigen in hun kinderplichten? Of is het inderdaad niet meer als plichtswerk? Een kind voelt wel aan waar het bij de ouders uit voortkomt. Wanneer er een oprechte liefde tot de kinderen mag zijn, dan zullen wij ook middelen en wegen zoeken om de kinderen aan te moedigen om de Heere te zoeken in hun tere jeugd.

Nee, dat gaat niet in een opgaande weg, want ook de kinderen moeten er achter gebracht worden wat ds.

L.G.C. Ledeboer in zijn bekende gedicht, wat begint met *‘Ik las een stukje voor de jeugd...’*, en verder schrijft: ‘

*Zij zingen in het hemelrijk,
Die zijn getrokken uit het slijk,
Van zonde-, duivel, werelddienst,
Getrokken soms op 't onvoorziens
Door Woord en Geest in 't hart geraakt,
Waardoor de zondaar wordt gestaakt
Te hollen op het hellepad,
Naar satans rijk en duivelstad. Enz.....*

Het wordt te lang om alles over te schrijven, want ook in dit nieuwe deeltje komt het voor wat er in het jonge leven gebeurt wanneer de Heere een kind of jongere komt te trekken uit de duisternis tot Zijn wonderbaar licht.

Wij hebben vernomen dat Jonge Zangers, door ouders dikwijls aan de kinderen voorgelezen wordt. Laten wij niet te vlug denken dat ze met 18 jaar daarvoor te oud geworden zijn. Nee, want ook de groteren horen over het algemeen graag voorlezen. Het kan zijn dat er in een gezin groteren zijn die de indruk wekken heel onverschillig te zijn, maar toch benieuwd zijn wat vader of moeder voorleest. Het mocht nog eens voor de een of ander gebruikt worden!

Wanneer de Heere Zijn werk begint in het hart van een jongen of een meisje, dan is het van groot belang hoe dit opgevangen wordt. Er zijn altijd mensen die denken daar ook wat aan mee te moeten helpen en gereed staan om zo iemand te moeten bemoedigen of op te bouwen, door een opmerking te maken als: 'Dat moet wel van de Heere zijn, want de natuur leert dat niet.' Maar zou iemand daar nu werkelijk mee geholpen zijn?

Ik herinner ooit gelezen te hebben van ds. G.H. Kersten, dat hij op zaterdagavond meestal wel enkele vrienden op bezoek had. Op een van die avonden werd het gesprek onderbroken de bel die gehoord werd. Mevrouw Kersten ging er heen en bij het openen van de deur stond er een jong meisje op de stoep, die vroeg of zij de dominee even mocht spreken.

De dominee ging er heen en luisterde korte tijd naar het meisje, maar hij was weer vrij snel terug in de kamer. Direct vroeg zijn vrouw, waarom dat meisje zo vlug was, daar zij meende dat het kind in grote zielen nood verkeerde. Met zo'n kind kun je toch niet zo maar afhandelen of wegsturen? Ondertussen liepen de tranen over de wangen van de dominee en hij antwoordde: 'Inderdaad zij verkeerde in zielen nood en daarom was ik bang om mijn hand in het werk des Heeren te hebben; zie het maar achteraan, want ik geloof dat de Heere op zijn tijd, haar uit haar banden zal verlossen, zodat Hij alleen de eer daarvan zal ontvangen.'

Wanneer er op deze wijze met jongeren omgegaan wordt, dan zou het nooit tot zo'n doorvloeien zijn gekomen in onze reformatische gezindte.

De Heere beware ons jonge geslacht er voor, ook vooral de jonge gezinnen, om het bij de zuivere leer te houden, of zich daarbij te voegen. Zodat het in leer en levensopenbaring uit mag komen, waar de begeerte van ons hart ligt. Dat het onder het jonge geslacht nog mocht uitkomen, wat geschreven staat '*.. eer dat die grote en vreselijke dag des HEEREN komt. En het zal geschieden, al wie de Naam des Heeren zal aanroepen, behouden zal worden...*' (Joël 2: 31-32).

Middelburg, 8 juli 2011

De uitgever

Geurt van Dee (1830-1847)

1.1 Een kind van zoveel gebeden

Het is voor mij een verkwikkende bezigheid om in het kort, op een eenvoudige wijze te mee te delen de wonderen van Gods genade aan een van mijn kinderen. Op zijn ziek- en sterfbed is hem genade bewezen, door de goedertierenheden des Heeren aan hem verheerlijkt. Het was op nog jeugdige leeftijd, in het gezicht van de dood. Het was mij te groot om dit niet tot de lof van mijn God en tot opwekking van al de vromen en was het tot bekering van een enkele zondaar neer te schrijven.

Door de Heere waren wij gezegend met een groot aantal kinderen, waarmee ik mij gelukkig acht. Hoewel het moeilijk en gewichtig is om ze op te voeden in de vreze des Heeren. Elke trek van godvrucht die ik hen bespeur, verblijdt mij. Maar elke blijk van wereldsgezindheid en lust tot de zonde is mij tot smart. Het is mij nooit genoeg geweest en ik hoop dat het nooit zo zal wezen, om mijn kinderen zonder de ware godzaligheid, in de burgerlijke kring onberispelijk te mogen zien.

Zo was het ook met onze jongen van wie ik het ziek- en sterfbed wil vertellen. Ook hij gaf in dit opzicht op 15-jarige leeftijd hierin een goede verwachting. Maar wat ik wenste werd in hem niet gevonden. De tere godzaligheid zoals in Timotheüs en Obadja miste hij. Het kinderlijke gevoel van zonden en het voor de Heere Jezus neervallen, Hem aanhangen en Hem dienen, met aanwending van al zijn jeugdige krachten, werd niet gevonden.

Met een gezond lichaam, in het genot van zijn jonge jaren, leefde hij zoals zijn leeftijdgenoten, dromend van de aardse genoegens. Maar ook ijverig in zijn werk.

Een ernstige ziekte

Maar ziet, een bedenkelijke ziekte kwam openbaar. Een langdurige, droge hoest doorkruiste zijn gezondheid. Het was een voorbode van een longtering. Deze nam spoedig toe, zodat hij zijn werk niet meer kon uitvoeren.

Het gebruik van huismiddelen en de trouwe bezoeken van de huisdokter mochten niet baten. Maar om geen middel onbeproefd te laten hebben wij ook een professor gevraagd, die ondanks het toedienen van sommige middelen, ons weinig of geen hoop kon geven. Dit ontroerde ons zeer.

Omdat wij toch steeds hoop koesterden riepen wij ook nog de hulp van een andere dokter in, uit een andere plaats. Zijn grote ijver, met nauwgezetheid en zorg gaf ons weer veel moed.

Maar de keelpijn die steeds erger en smartelijker werd, deed onze verwachting en ook van onze jongen geheel vervliegen. Hoewel hij gezond van hart was en begeert had om te eten, kon hij haast niets eten. Door wat te drinken werd werden zijn krachten nog wat in stand gehouden.

Zowel de huisgenoten als de bezoekers zagen hem treurend, met droevige ogen wegwijnen en dat zijn lichaam langzaam achteruit ging.

Een ontfermende vader

Ook mij deed het zuchten, daar ik zijn einde zag naderen. Ik was niet alleen bedroefd over zijn ziek lichaam, maar vooral over zijn onsterfelijke ziel. Ik zag de aanstaande eeuwigheid voor hem met een angstig hart tegemoet, daar hij vervreemd was van het leven der genade.

Ik gevoelde de droevige toestand van mijn kind, omdat het de Heere behaagd heeft, mij vele jaren geleden, bij het licht van Gods Geest, te laten zien wat de ongelukkige staat van een onherboren zondaar, voor de eeuwigheid is (Johannes 3:3).

Ruim 30 jaar geleden had de Heere mij daar reeds overtuigd van zonden, zodat ik moest belijden: 'Ik ben een onherboren zondaar.' Gewillig erkende ik, niets te zijn dan een moedwillige overtreder van al de geboden des Heeren en een verwerper van zijn liefdevolle vermaningen en roepstemmen. Dit deed mij toen zuchten dat ik al mijn tijd had verwaarloosd en eenmaal zal moeten aanhoren: *'Gaaf weg van mij, gij vervloekte, in het eeuwige vuur, hetwelk den duivel en zijn engelen bereid is'* (Matth. 25:4b).

Maar het behaagde de Heere, uit eeuwige liefde en vrije genade, in de Zoon van zijn liefde, de weg van verzoening voor mij te openen. Hij leidde mij op die weg der verzoening door mij de Heere Jezus te doen aannemen en omhelzen. Dit alles door een geschonken geloof. Nu kon en mocht ik met Job zeggen: *'Want ik weet: mijn Verlosser leeft;'* (Job 19:25a).

Maar ik ga nu weer terug naar de toestand van mijn zoon. Ik kon niet anders zien dat mijn zoon nog onherboren was, vervreemd van het leven Gods. Dit bracht mij in een grote benauwdheid en ik kon niet anders denken dat een dreigende dood hem zou brengen naar zo'n gewichtvolle eeuwigheid.

Ouders, die door het licht van de Geest hebt leren zien wat het is om onbekeerd te zijn, dat het leven dan zal overgaan in een eeuwige rampzaligheid. U hebt kinderen, die u zeker zult beminnen en daarom kunt u denken in welk een smartelijke toestand ik verkeerde. Temeer daar ik voor mijzelf in het duister leefde.

Ik sprak mijn kind aan over dood en eeuwigheid, maar het was hem een ergernis. Hoe bedenkelijk het ook met hem was, hij troostte zichzelf dat hij zou herstellen, daar dit door de dokter beloofd was. Het had geen besef van de eeuwigheid en dat vermeerderde mijn droefheid. Kan er een harder en smartelijker zaak zijn voor ouders die het gevaarvolle van een gewichtige eeuwigheid hebben leren inzien, dat een kind, dat God nog zichzelf kent, te moeten zien sterven en verloren gaan?

Ik werd door de goedheid des Heeren bepaald bij mijn eigen verloren toestand in het verleden, maar ook ingeleid in de genade die mij geschonken is. Dit gaf mij vrijmoedigheid om mijn God en Vader, met de dichter van Psalm 130 te smeken om verzoening, door de verdiensten van Christus, over de zonden van mijn zoon. Ik smeekte de Heere of Hij op hem wilde neerzien met een oog van ontferming, om hem van de eeuwige dood te verlossen. Ik mocht pleiten op Zijn beloften: *'Bidt en u zal gegeven worde; zoekt, en gij zult vinden, klop, en u zal opengedaan worden.'* (Lukas 11:9). In de belijdenis van mijn eigen onwaardigheid moest ik met de hoofdman uitroepen: 'Ik heb alles verzondigd, maar spreek slechts één woord Heere, en mijn kind zal behouden worden. Zijn hart is wel verhard en toegesloten, maar u bent immers de Machtige, die het kunt openen, zoals dat van Lidia' (Hand. 16:14)

1.2 Hij zal leven!

Ik sprak steeds met hem, maar hij kon alleen smartelijk treuren over zijn kwaal, terwijl ik zo graag een klacht vernomen had over de toestand van zijn ziel. Onder dit alles zocht ik steeds mijn toevlucht bij mijn getrouwe Verbondsgod.

Toen behaagde het Hem, mij de gelofte gelovig te doen omhelzen, uit Johannes 11 vers 25b: *'die in Mij gelooft, zal leven, al ware hij ook gestorven.'* Deze woorden deden mij aanhouden in het gebed en smeking.

Maar na enkele uren werd deze belofte in mij weer bestreden, dat het niet van de Heere kon zijn. Daardoor bracht ik weer verschillende dagen tussen hoop en vrees door.

Het was 30 oktober, nog vroeg in de morgen, dat in opnieuw in een hevige strijd kwam. Ik

werd als door droefheid overstelpt over mijn kind en probeerde de Heere te zoeken. Maar tevergeefs, de deur van genade scheen gesloten en de beloften krachteloos, de vorige hoop verloren en Gods getuigenis als een verzegeld boek.

Zichtbaar zagen wij de zieke verminderen en hij lag sprakeloos.

Diezelfde middag om 3 uur sprak hij zijn moeder aan: 'Moeder, nu is alle hoop verloren, het vertrouwen op mensen is ijdelheid, de dood komt naderbij en dan onverzoend naar de eeuwigheid te moeten gaan. O, dat zal wat te zeggen zijn. O, nare eeuwigheid.'

Mijn vrouw weende en riep mij toe: 'Hebt ge nog hoop voor ons kind'. Maar mijn antwoord was ik ben zeer bedroefd; naar het er op lijkt zal hij spoedig sterven en dan voor eeuwig verloren!'

Ik moest nog een laatste, maar bange strijd doorstaan. Ik zag mijn kind worstelen met de dood en alles was voor mij verborgen. Ja, zelfs de woorden die hij tot mijn vrouw gesproken had, gaven mij geen hoop.

Diezelfde middag om 5 uur ontmoette ik onze geliefde predikant, (ds. J.H. Donner) die mij vroeg hoe het ging. Mijn antwoord was: 'Treurig, het is erg met onze zoon, ik zal hem moeten zien om te sterven en verloren te gaan. Hij is in grote smart en ik verwacht elk ogenblik zijn einde en heb geen hoop voor hem, voor de tijd, noch voor de eeuwigheid. Hij is er zelf ook ongevoelig voor!'

De dominee ging weg en beloofde na enkele ogenblikken mijn kind te komen bezoeken. Kort daarna kwam hij bij hem en vroeg hem naar zijn toestand. 'Ik ben zeer benauwd', was het antwoord van onze zoon. Intussen hield hij de hand van de dominee stevig vast, maar was niet instaat om verder met hem te spreken. Voor de dominee wegging deed hij nog een gebed, smekend om vergeving van zijn zonden, door het bloed van het kruis van Christus.

Persoonlijk kreeg ik wat troost voor mijn hart, tijdens het gebed, in het geloof aan Gods Woord: '*Een krachtig gebed des rechtvaardigen vermag veel*' (Jak. 5:16b).

In het gebed

Diezelfde avond moesten mijn kinderen naar de catechisatie en kreeg ik gelegenheid om te bidden. Ik pleitte op de woorden: '*Een krachtig gebed des rechtvaardigen vermag veel*.' Ik smeekte om verzoening voor mijn kind in het offerbloed van Christus, tot vergeving en reiniging van zijn zonden.

Nu gevoelde ik wat ik nooit eerder gevoeld had, dat ik gebogen was onder de wil van God. Toen smeekte ik: 'Mocht U Heere, bewogen worden mijn zoon genadig te zijn; mocht U hem een reiziger maken naar het land van de eeuwige rust. Kan het zijn door hem weer op te richten, maar zo niet, Uw wil geschiedde!'

Toen ik weer in het vertrek kwam waar onze jongen lag, zei mijn vrouw: 'Ons kind heeft naar u gevraagd.' Daarop liep ik naar zijn bed en hij sprak tot mij: 'Vader, nu hebben wij al een hele lange tijd alle middelen gebruikt, maar ik gevoel dat alles vruchteloos is. Mijn lichaam is uitgeteerd en mijn einde komt dichterbij. Menselijke hulp en troost baat mij niet meer, want ik ga naar de eeuwigheid. Ik ben niet bekend met de borggerechtigheid van Christus, wat staat mij dan in de eeuwigheid te wachten?'

Na enkele ogenblikken sprak ik: 'Christus kan je redden, mijn kind!' Waarop hij antwoordde: 'Mocht het wezen vader. Ach, smeken wij de Heere daarom.'

Onder het laten lopen van vreugdetranen en met diepe ootmoed van mijn hart, bad ik tot de Heere. Het behaagde Hem mij te verhoren, want het licht van Gods Geest daalde in zijn hart. Hij riep uit: 'Het zal de Heere alleen moeten zijn die mij helpen kan, maar Die wil het ook doen.' Hij smeekte: 'Lieve Heere Jezus, bekeer mij en zie in ontferming op zo'n zondig schepsel neer!'

Toen ik deze woorden hoorde werd ik bijzonder verblijd en verheugd in de Heere. Er greep een verandering in mijn gemoed plaats die niet te beschrijven is. Al mijn vorige smart en droefheid was weg en ik genoot grote blijdschap.

Ook voor mij?

Diezelfde avond hebben wij veel gesproken. Hij sprak: 'Drie weken geleden vader, ben ik aan mijzelf ontdekt en heb ik gezien dat ik een zondig mens ben, die voor een heilig en rechtvaardig God moet verschijnen. Ik kende Christus niet tot een voldoening van mijn schulden. Ik heb de Heere dikwijls gevraagd, of Hij mij genadig wilde zijn. Dit had ik u al eerder willen zeggen, maar ik schaamde mij en dacht: Zij zullen mij toch niet geloven. Maar nu kan ik niet langer zwijgen, ik hoop dat de Heere mij nog redden zal.'

Daarna riep hij uit: 'Ja Heere, U kunt mij redden, ja U zult het doen, want U bent een gewillige Zaligmaker voor verloren zondaren, zoals ik ben.'

Intussen waren mijn kinderen van de catechisatie teruggekomen. Eén van de jongens, de anderen wat voorruit was, ging eerst naar zijn zieke broer, die direct aan hem vroeg: 'Hoe was het op de catechisatie? Is het samenzijn nog tot een zegen voor je geweest? Ik heb je iets te vertellen, de Heere was hier thuis goed. Hij is mij verschenen. (De zieke wist zich nog niet zo goed uit te drukken, hij bedoelde dat er iets van Hem tegenwoordig was, van uit Zijn goedheid.)

Toen zijn broer dit hoorde was hij zichzelf niet meer van blijdschap en verwondering. Hij weende van blijdschap en liep zo zijn andere broers en zussen tegemoet, om dit blijde nieuw te vertellen. Maar toen de anderen zijn tranen zagen dachten zij dat hun broer gestorven was. Daarom vroegen zij of hun broer gestorven was. Maar hij antwoordde: 'Nee, hij leeft nog en je zullen van hen het wonder wel horen.' Met haast gingen zij naar hun broer toe en mochten hem met blijdschap in zijn hart, op een gevoelige wijze, ook tot hen horen spreken over Gods grote goedheid en de liefde van Christus.

Nu was er blijdschap bij allen in het gezin en er werden tranen geschreid om Gods grote daden, die volgens zijn eigen spreken in hem verheerlijkt waren. De zieke zat onder dit alles stil en was in een biddende gestalte. Wij hoorden hem zeggen: 'Wat is de Heere goed dat Hij op zo'n arm, zondig schepsel heeft willen neerzien; lieve Heere, bekeer mij verder tot U.'

Geurt verlangde sterk om de dominee eens te spreken; hij zei: 'Nu kan ik hem wat vertellen, wat ik voordien niet kon.' Daarom haasten wij ons om hem te halen. De dominee was ook verwonderd dat hij zó laat nog geroepen werd. (Ds. J. H. Donner). Maar nadat hij gerustgesteld werd, kwam hij met de ouderling en de diaken naar onze woning.

Daar gekomen zijnde mochten zij Gods lof van de lippen van de zieke vernemen: 'Ik verblijd mij en verheug me in de Heere, Die mijn Redder wil wezen. Zoals Hij het doet is het welgedaan; o, wat is de Heere goed!'

Tot blijdschap van allen die rondom hem stonden, vertelde hij zijn ervaring van de genade en de goedertierenheden des Heeren. Hij sprak verder: 'U hebt mij dikwijls aangesproken over de toestand van mijn ziel, voor de eeuwigheid. Toen waren uw woorden mij niet aangenaam, maar hinderlijk. Maar spreek nu maar van Gods deugden en van Zijn zaligen dienst. Ja, komt maar, allen die God vreest, om met mij de Heere groot te maken voor het onwaardigbaar geschenk wat Hij mij, arme zondaar heeft willen geven.'

Na enkele ogenblikken riep hij weer: 'O, wat is de Heere goed!'

Omdat het weer tijd was dat de vrienden zouden vertrekken, werden er gebeden en smekingen tot de Heere opgezonden. Ook de zieke, hoewel hij krachteloos was, knielde in zijn bed neer en bad mee. De blijdschap en het leven van zijn ziel deed hem zijn lichaamssmartten vergeten.

Geen enkele klacht hoorde men uit zijn mond; vooral in de eerste dagen niet.

De rust van de nu volgende nacht verkwikte mij en mijn gezin in het bijzonder. Wat de laatste dag gebeurd was had lichaam en geest afgemat. Ook onze zieke jongen had een goede nacht gehad.

1.3 Belijdenis

Het was nu zondagmorgen en ik mocht in het verborgen, voor de Heere, met een gezicht op mijn nietigheid en mijn ongeloof van de vorige dag belijden. Want ik kreeg bij vernieuwing houvast aan de vroegere belofte: 'Uw zoon zal leven, al ware hij ook gestorven.' Ik werd levendig ingeleid in de getrouwheid en onveranderlijkheid van mijn God. Ik was zeer beschaamd voor Gods aangezicht bij de overweging, wat een schat mijn kind ten deel gevallen was. Ik zonk in verwondering en aanbidding weg. Het was mij alsof geheel de schepping juichte over de redding van een verloren Adamskind. Ik riep uit: 'O, eeuwige liefde en vrije genade van God, bewezen aan zo'n stout en hardnekkig zondaar als ik ben. O Heere, mocht het U behagen, mijn hele gezin als dat van Jozua te maken, om U te dienen!'

Die zondagmorgen was met recht een herinnering aan de opstanding van Christus. De waarheid van dat heilsfeit was aan mijn zoon bevestigd. Hij was met de Heere opgestaan uit de dood van de zonde, om voor God te leven, zoals Christus, Gods Zoon, ook weer leefde.

Wij lazen een gedeelte uit Gods Woord en zongen op verzoek van de zieke zoon Psalm 42 vers 2:

*'t Hijgend hert, der jacht ontkomen,
Schreeuwt niet sterker naar 't genot
Van de frisse waterstromen,
Dan mijn ziel verlangt naar God.
Ja, mijn ziel dorst naar den HEER;
God des levens, ach, wanneer
Zal ik naad'ren voor Uw ogen.
In Uw huis Uw Naam verhogen?*

Onze harten verlangden ook naar de voorhoven des Heeren. Met een biddend hart gingen wij daar dan ook heen.

Onze geliefde predikant preekte over de opwekking van het dochttertje van Jairus. De overeenkomst van wat Jairus ervoer kwam geheel overeen met die van mij. Het heerlijk einde van zijn geloof trof mij zeer en bracht het gebeurde weer levendig voor mijn geest. Verkwikt en versterkt verliet ik de kerk.

Die gehele zondag, tot laat in de avond, hadden wij bezoek. Mijn kind mocht een krachtige versterking ondervinden. Hoe zwak hij ook was, hij was in staat om te spreken en de wonderen des Heeren te vermelden. Het was voor ons een feestdag en de vreugde gelijk aan die bij de terugkomst van de verloren Zoon. Verschillenden werden door het spreken versterkt en getroost.

De daarop volgende nacht en de volgende dag, had onze zoon niet veel rust, maar hij bleef steeds werkzaam met de Heere. Hij bleef in diezelfde gemoedsgestalte.

Weer in de strijd

Maar helaas, de stem van het ongeloof, ondanks Gods grote daden, kwam weer naar boven in mij, door te denken: 'Zou dit toch wel het ware zuivere werk des Heeren zijn; het lijkt zoveel op het zaad op de steenrots, wat spoedig opkomt, maar ook weer spoedig verdorde?'

Met angst in mijn hart zocht ik de genadetroon, of de Heere mij wilde laten zien of het uit

Hem was, of niet. Indien het uit Hem was, dat ik mijn ongeloof dan met smart mocht belijden. Met deze gevoelens kwam ik tot het eind van de dag.

Toen ik thuis kwam vond ik onze kind nog in dezelfde gunstige gesteldheid, als voorheen. Hij gaf weer een psalmvers op om te zingen, wat ik met een beklemd hart mee zong. Ik zocht die avond getrouw met hem te spreken, in overeenstemming met het gewicht van de zaak, over wat hij ondervonden had. Hoewel ik het werk des Heeren niet durfde ontkennen, had ik toch die ruimte niet meer, zoals ik het verlangde. Uiteindelijk zei ik tot hem: 'Nu, mijn kind, de Heere mocht u voorbereiden op het eeuwige leven.' Hij antwoordde; 'Ja vader, de Heere zal het maken niet alleen tot aan de dood, maar ook tot over de dood.' Die nacht mocht hij een gewenste rust ontvangen, voor zijn lichaam.

De volgende morgen was de blijdschap en het leven van zijn ziel wat weg. Hij zei: 'Ik gevoel de liefde van de Heere Jezus niet meer zo sterk. Toch begeer ik een Psalm te zingen, want de dienst des Heeren blijft mij lief.'

Die dag was hij doorlopend met zijn moeder alleen. Mijn beroep riep mij en ook mijn andere kinderen. Het was voor mijn vrouw een lust om hem zijn laatste dagen, met de meeste zorg en oplettendheid te verzorgen. Maar mijn ziel was doorlopend met hem werkzaam. Omdat hij die morgen tegen mij gezegd had dat de Heere met zijn liefde wat geweken was, was het mij nog banger dan de vorige dag. De stem van het ongeloof sprak in mijn hart: 'Het zal alles wel verdwijnen en als een morgenwolk voorbij gaan.' Ik zuchtte en worstelde met de Heere en ging steeds naar mijn jongen toe, om iets te mogen vernemen. Maar hij zei steeds wat hij die morgen gezegd had, dat de Heere het goed maakte. Op zijn dringend verzoek ging ik ook naar bed, maar ik kon de niet slapen; mijn onrustige ziel liet het niet toe. Laat in de nacht mocht ik nog even wat slapen.

Om ongeveer 4 uur schrikte ik wakker, met de gedachte dat mijn kind in gevaar was, wat mij ineens weer levendig voor ogen stond. Ik had behoefte aan de eenzaamheid en stortte daar mijn hart uit voor de Heere.

Mijn ziel is ontroerd

Toen ik weer bij mijn jongen kwam was zijn toestand veranderd, want hij sprak: 'Vader, ik heb zo'n pijn en mijn ziel is ontroerd, ik ben bang dat alles bedrog zal wezen. Ik ben blij en met hoop vervuld geweest, geloofd dat de Heere mijn Redder zou wezen en nu is alles weg. Ik vrees dat het geen werk van de Heere geweest is en aan Gods volk heb ik verteld dat de Heere zo'n grote zaak aan mij gedaan had. Ach vader, ik geloof dat ik mij jammerlijk misleid heb; dat ik het mijzelf heb opgedrongen. Het is nu zo donker en ik kan mij in niets meer verblijden. O, het zal wat te zeggen zijn, om met een ingebeeldde hemel naar de hel te gaan.

Het is eigenlijk niet te geloven, maar ik was blij over zijn woorden en ik kon nu geloven dat het een werk des Heeren was. Want de duivel zal zijn eigen werk niet bestrijden, alleen Gods werk bestrijdt hij. Zo dikwijls als de Heere de duivel zijn prooi komt te ontroven, zal hij ongeloof in de ziel te werpen, die in beginsel verlost is. Was het mogelijk om haar maar weer in zijn macht te krijgen. Maar dit is onmogelijk, want Hij, Die hem de kop vermorzeld heeft, heeft in het uur van bestrijding voor hem gebeden, dat zijn geloof niet zal ophouden (Luk. 22:31-32).

Toen sprak ik tot hem: 'Mijn lief kind, het zal wel benauwd voor je wezen, maar mij is het tot blijdschap en tot kracht van het geloof. Want nu gevoel ik dat het een plant des Heeren is en er wordt aan gewerkt om die uit te roeien. Maar geen nood, want de Heere is getrouw, Hij zal Zij Eigen plant laten groeien en zal het werk van Zijn handen niet laten varen.'

Ik vervolgde: 'Ik weet uit ondervinding dat de satan niet schroomt om het ware werk aan te tasten, was het mogelijk, dan zou hij het geheel vernietigen. Maar hoever zijn list en geweld ook mag gaan, zoals in de geschiedenis van Job vermeld is, en dat Christus Zelf in de woestijn

verzocht is, de duivel kan niet verder gaan dan de Heere het toelaat.

Denk eens rustig na, Wie heeft je geschonken wat je in de vorige dagen mocht genieten? Was het uit jezelf, of sprak je een ander na, of zou de duivel je dat geleerd hebben, om als een arme zondaar naar de vergeving van zonden, door Christus bloed te hijgen? Nee toch? Daarom kun je jezelf, met al je pogingen, ook niet terug brengen in diezelfde toestand van de vorige dagen. Was het toen uit jezelf geweest, dan zou je dit ook nu weer kunnen doen. Was het uit de duivel, hij zoekt niet anders dan je te misleiden.

Ik heb nog een vraag. Stel je een voor dat je voorgesteld werd tussen twee zaken te kiezen, of geheel hersteld te worden, met het genot van het aardse en in het gemis wat de Heere reeds aan je ziel gedaan heeft, of sterven en voor eeuwig behouden te worden. Wat zou je dan hiervan kiezen?

Zijn antwoord had hij gereed: 'Dan liever sterven, want er leeft toch nog een zwakke hoop in mijn hart, dat de Heere mijn Redder mocht wezen.'

1.4 Liever sterven dan zonder God leven

Ik vervolgde: 'Gods weg, mijn kind, is wijs en goed, want Hij wil je leren wat het is, uit vrije genade en om niet gerechtvaardigd te moeten worden. En daar heb je geen goede gestalte of enige verdienstelijkheid voor nodig. De tollenaar sprak: *'O God, zijt mij zondaar genadig en hij ging gerechtvaardigd naar zijn huis'* (Lucas 18:13b). Je treurt nu over het gemis van Gods liefde, omdat je dit graag weer zou gevoelen?'

'Ja vader, duizend werelden zouden mij zo lief niet zijn, als de genieting van de Heere Jezus en Hem tot mijn eeuwig Deel te mogen hebben.'

'Nu, mij kind', antwoordde ik, 'het geloof is een gave die de Heere wil schenken en aan dat geloof zit de eeuwige zaligheid verbonden.'

'Vader, u zou mij weer wat kunnen bemoedigen en troosten?'

'De Heere mocht dit Zelf geven, mijn kind en dat ons gesprek daartoe een middel mocht zijn, opdat je ziel getroost mocht worden.'

Verder sprak mijn jongen: 'Och, ik ben nog zo bevreesd, want er is een eeuwigheid aan verbonden, want na de dood volgt voor mij het oordeel.'

Ik antwoordde hem: 'Dat is zo, want na deze tijd zal er geen tijd meer zijn en houden alle vertroosting op en komen er eeuwige smarten, zoals de rijke man, die geen druppel water kreeg tot lafenis (Luk. 16:24-25). Maar je bent nog in het heden der genade en buig je tot in het stof en wacht op Hem, tot Hij zal komen. Heeft Hij een goed werk in je begonnen, dan zal Hij, in Zijn getrouwheid, het ook voleindigen.'

Zo bleef het, onder afwisseling van licht en duisternis, twee dagen lang. Was het licht en leven dan was er een roemen in God en hij vermaande allen die bij hem kwamen. Maar was het donker, dan was hij treurig, sprak weinig en gevoelde zijn lichamelijke pijnen en smart.

Zelf was ik in die dagen in een gelovige gestalte, met betrekking tot mijn kind. Alle vorige ervaringen en beloften waren weer nieuw voor mij. Ik er mijzelf volkomen op verlaten en mocht hem steeds vertroosten. Maar die vertroosting konden zijn ziel geen rust geven. Hij zei dan steeds: 'De Heere Zelf moet het doen, want dat Paulus plant en Apollos nat maakt is wel noodzakelijk, maar de Heere moet toch de wasdom geven.'

Na die twee dagen van strijd behaagde het de Heere zijn geloofsoog weer te verhelleren en de hoop te verlevendigen. Met gevouwen handen riep hij: 'Help mij, de Heere groot te maken voor al Zijn weldaden'.

Zo mocht hij weer boven de strijd en het ongeloof uitkomen en juichen in de hoop die niet beschaamd, omdat de liefde Gods, door de Heilige Geest in zijn hart was uitgestort.

Tot onze grote blijdschap mocht hij in deze gestalte blijven en genoot krachtige vertroosting, zodat de lichaamssmartten bijna niet gevoeld werden. Deze smartten werden toch met de dag steeds erger. Ook zijn stem werd zwakker, zodat hij de kracht daaruit ook verloor.

De daarop volgende zondag mocht voor ons weer een gezegende dag worden. Velen kwamen hem bezoeken en met gezang, gebed en het spreken over de zaken van Gods Koninkrijk, was die dag spoedig voorbij. Veel vermanende woorden kwamen op een liefdevolle en indrukwekkende wijze van zijn stamelende lippen. Dit was de laatste zondag die hij op deze aarde zou leven. Nog twee dagen en hij zo van de bijna ondragelijke pijnen verlost worden. Daarna zou de eeuwige blijdschap op zijn hoofd wezen.

De laatste dagen

Mijn vrouw en ook de kinderen, waren zeer bedroefd; hij was een geliefde jongen en hem te moeten missen was voor mijn vrouw haast ondragelijk.

Met al de achting en de liefde die een kind tot zijn ouders behoort te hebben, sprak onze jongen: 'Moeder, ween niet over mij, maar wees blij. Vlucht liever, lieve moeder, naar de Heere en bid dat Hij u mag bekeren. Zoekt de redding bij Hem, Die ook u roept en nodigt, Hij kan en wil u dan alles geven wat u van Hem begeert.'

Op deze wijze sprak hij tot verschillenden die hem op die dag kwamen te bezoeken.

Het geloof dat Hij de eeuwige rust zou ingaan werd steeds levendiger en het vertrouwen werd in mij versterkt dat de Heere zijn geloof zodanig zou verhelderen, dat hij zich met volle bewustheid aan de Heere Jezus kon overgeven. Ja, dat hij in het uur van sterven een ruime ingang zou hebben in het eeuwig Koninkrijk.

Reeds de volgende dag werd dit bevestigd; ik had niet tevergeefs geloofd. Mijn ziel raakte uit alle banden en ons kind mocht een volkomen Zaligmaker voor zijn hart omhelzen. Hij mocht zich door het geloof op de verdiensten van Christus verlaten, zodat hij dankend uitriep: 'Ja Heere, ik heb verzoening gevonden voor al mijn zonden in Uw bloed.'

Nu werd het zijn gebed om de verlossing van het lichaam, maar met onderwerping aan Gods wil: 'Moet ik Heere, de smarten nog wat dragen, ondersteun mij dan hierin.' De gehele nacht en dag bracht hij door in die onderworpenheid aan Gods wil, met gevoel van Zijn tegenwoordigheid.

Zo brak de morgen van zijn laatste dag op aarde aan. Hij was los van alles wat op de aarde was. Ook mijn vrouw en kinderen waren minder bedroefd, daar hun gedachten waren dat zijn einde vrede zou zijn. Dit was genoeg om hen stil te doen berusten. Zijn mond bleef vervuld met de goedertierenheden des Heeren. Als een arme en verloren zondaar mocht hij zich een deelgenoot weten van de borggerechtigheid van Christus. Verschillende malen riep hij stamelend uit: 'O lieve Jezus, wat is uw goedheid groot!'

De laatste avond ondervond hij nog de volheid van de woorden: '*En dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, den enigen waarachtigen God, en Jezus Christus, Dien Gij gezonden hebt*' (Joh.17:3). Zij geloofsoog werd voor het Goddelijk Wezen, in het aanzien van Christus geopend. In verrukking van zijn ziel riep hij daarom uit: '*Geloofd zij God, dat eeuwig Wezen!*' Het was zijn begeerte dat wij dit vers zouden zingen, maar wij konden het niet vinden waar het stond. Daarom verzocht hij ons het na zijn sterven te doen. Het laat zich begrijpen hoe graag wij dit hebben gedaan. Het was Psalm 72 vers 10:

*Dan zal, na zoveel gunstbewijzen,
't Gezegend heidendom*

*'t Geluk van dezen Koning prijzen,
Die Davids troon beklom.
Geloofd zij God, dat eeuwig Wezen
Bekleed met mogendheën;
De HEER, in Israël geprezen,
Doet wond'ren, Hij alleen.*

Vermaand elkaar in het heden der genade

Diezelfde avond kwam er een tante bij hem op bezoek. Zij was tijdens zijn ziekte nog niet eerder geweest.

Hij maakte van deze gelegenheid gebruik om haar, vanuit zijn hart, vermanend aan te spreken. Nadat hij haar met blijdschap had verteld dat zijn ziel voor eeuwig behouden was en naar de Heere Jezus ging, vroeg hij haar: 'Maar lieve tante, hoe is het met uw onsterfelijke ziel. Hebt u vrede bij de Heere gevonden, in het bloed van Christus. Weet u dat uw einde ook naderbij komt en dat u zonder verzoening naar de eeuwige rampzaligheid gaat? Och, mocht de Heere u aan uzelf ontdekken, opdat u mocht leren zien en geloven, wat u met alle andere mensen geworden bent, door de zonde. Maar ook hoe het wezen moet om de reis naar de eeuwigheid met vrede te kunnen doen! O, mocht ge uzelf leren kennen als een arme zondares, om dan te vluchten naar de Fontein des levens, om van het levend water te mogen drinken! Vlucht daarom tot Hem, Die ook u kan redden, zoals Hij mij gedaan heeft. Voor een komend zondaar staat hij met uitgebreide armen, om zo iemand te omhelzen!'

Zij hoorde de woorden van een stervende jongen, wenend aan. Juist daarom mocht het veel invloed op haar hart uitoefenen.

In zijn laatste nacht werd hij nog met hevige koortsen bezocht. In gelovige en kinderlijke onderwerping bad hij: 'Heere, neem mij nu spoedig tot u op!'

Met het oog op de eeuwige heerlijkheid sprak hij nog de woorden uit Psalm 126 vers 3, berijmd, en hij verzocht ons dit te zingen:

*Die hier bedrukt met tranen zaait,
Zal juichen, als hij vruchten maait;
Die 't zaad draagt, dat men zaaien zal,
Gaat wenend voort, en zaait het al;
Maar hij zal, zonder ramp te schromen,
Eerlang met blijdschap wederkomen,
En met gejuich, ter goeder uur,
Zijn schoven dragen in de schuur.*

Daarna lag hij bijna twee uur stil, biddend werkzaam onder de laatste angsten van de dood, om 10 over haf 2.

Toen opende hij nog één keer zijn stervende lippen en sprak: 'Ik zie de Heere Jezus voor mij staan, om mij te verlossen.' Nog enkele ogenblikken sprak hij daaruit en nam toen mijn hand en zei: 'Vader, ik ga sterven... wij zullen elkaar hier niet meer zien... maar wel in de eeuwige heerlijkheid.'

Ik riep hem met een vol gemoed nog toe: 'Je gaat naar Jezus, mijn kind!'

Daarna draaide hij zich om en ontsliep zalig, in de Heere!

De vaste overtuiging dat hij in de volle rust van Gods kinderen mocht ingaan, maakte dat het sterfhuis geen klaaghuis was. Hoe natuurlijk het ook is om onze dierbare gestorven bloedverwanten te bewenen, wij konden dit niet doen, daar zijn verlossing te groot voor ons

was.

Zo doet de Heere wonderen en blijft Zijn liefde nog werkzaam in de redding van zondaren. Hij brengt in één ogenblik aan het licht, wat alle krachten van mensen samengebundeld niet kunnen.

Maar daarin zal ook de eeuwige liefde en de kracht van God, in alle eeuwigheid, door allen die vrijgekocht zijn geroemd worden.

Zo zal dan ook ik, arm en onwaardig, ja verdoemelijk zondaar, met al het volk van God, de kroon, voor de voeten van het Lam neerwerpen, en ook met betrekking tot de verlossing van mijn kind, met hem aanheffen: ‘... want *Gij hebt ons Gode gekocht met Uw bloed, ... en Gij hebt ons onzen God gemaakt tot koningen en priesters*’.(Openb. 5:9-10). ‘*Hem, Die op de troon zit en het Lam zij de dankzegging en de eer en de heerlijkheid en de kracht, in alle eeuwigheid*’ Amen (Openb. 5:13b).

*Maar, blij vooruitzicht, dat mij streelt!
Ik zal, ontwaakt, Uw lof ontvouwen,
U in gerechtigheid aanschouwen,
Verzadigd met Uw God'lijk beeld. (Psalm 17:8)*

Ommeren,1847.
Afgescheiden gemeente

F. van Dee (Lidmaat der Chr.

Nadere toelichting

De schrijver van het bovenstaande was Frans Willem van Dee (1787-1868). Hoewel de naam van de jongen waar het over gaat niet genoemd wordt, is na te gaan dat dit zijn zoon Geurt geweest is. Hij is op 15jarige leeftijd ziek geworden en op 17jarige leeftijd gestorven.

De ouders van Frans Willem waren: Huibert van Dee (1748-1814) en Johanna van Ingen (...-1791).

Zijn eerste vrouw Christina van Dijk, geb. 29-05-1789 en op 32-jarige leeftijd overleden te Lienden 23-01-1822

De kinderen uit dit huwelijk waren:

Huibert Christiaan (1812-1889)

Johannes (1814- ...)

Johanna Gerdina (1815-1817)

Willem Hendrik (1816-1892)

Johanna (1818-1909)

Johannes (1820-1823)

Frans Willem (1821-1823)

Zijn tweede vrouw was Judith de Gooijer (1800-1861). De kinderen uit dit huwelijk waren:

Nicolaas (1826-1907)

Christiaan (1828-1907)

Geurt (1830-1847)

Teuntje Maragaretha(1832-1913)

Gerrit (1834-1910)

Frans Hendrik (1836-1853)

Hendrika (1839-1882)

Judith (1843-1917)

Een bewogen leven heeft Frans Willem ongetwijfeld gehad. Zijn jeugd was tijdens de Franse overheersing.

Toen hij ruim twintig jaar was werd dat deel van de Betuwe geteisterd door een overstroming van de rivieren, in 1809. Na zijn eerste huwelijk werd hij opzichter bij Baron van Brakel op den Eng.

Omdat Frans Willem zich al jaren niet meer in de Hervormde kerk thuis voelde, trok de Afscheiding van 1834 hem wel aan. Kon hij in die tijd predikanten of oefenaars beluisteren in de omgeving, dan werd hij daar gevonden.

Spoedig zaten er ook personen in de gevangenis te Tiel, die op verboden bijeenkomsten geweest waren. Wettelijk mochten er in die tijd niet meer dan twintig personen bijeen komen. Omdat het eten in de gevangenis slecht was, bracht Frans Willem regelmatig voedsel van een goede kwaliteit.

Met de dorpspredikant te Ommeren kon hij niet overweg. Dominee H. Vermeer leerde o.a. 'dat alle mensen zalig kunnen worden.' Bij de vorige predikant ds. J. Alpherts, had Frans Willem in 1823, met het zingen van de ingevoerde gezangen al de grootste moeite gehad. Hij opende tijdens de dienst zijn boek niet wanneer er een gezang werd opgegeven. Tot ergernis van de leden, maar ook van de dominee, die hem in het openbaar hierover aansprak.

Frans Willem van Dee kreeg een groot gezin zodat er regelmatig gedoopt moest worden. Maar ook dit leverde bezwaar op, zodat hij toch, na een lange strijd, het besluit nam om tot de Afscheidenen over te gaan.

Maar hij had toen zijn vrouw Judith toen nog tegen, want toen hij na de geboorte van een zoontje te kennen gaf dit niet meer in de Hervormde kerk te laten dopen, was zij het daar niet mee eens.

Maar om het kind bij de Afscheidenen te laten dopen moest hij eerst zijn lidmaatschap van de Hervormde kerk opvragen.

Toen zijn vrouw merkte dat hij zijn afscheidingsbrief aan de kerkenraad van Ommeren schreef, zei ze: 'Ik merk dat je de scheidbrief schrijft. Nu, dan wil ik mij ook van jou laten scheiden, want je maakt mij en de kinderen toch maar ongelukkig.'

Dat het voor Judith ook moeilijk was valt wel enigszins te begrijpen. De spanning was in 1836 wel hoog opgeklimmen, door alle vervolgingen tegen personen die zich van de kerk afscheiden. Op verschillende plaatsen zaten er personen in de gevangenis. Anderen kregen ontslag van de baas waar zij werkten.

Dicht in de buurt was de woning van Arien van de Waard, te Kesteren, op 29 maart 1836 afgebrand, onder verdachte omstandigheden. Er werd daar een samenkomst van Afscheidenen gehouden.

Mogelijk is Judith ook bevreesd geweest dat haar man zonder werk zou komen en dat met een groeiend gezin. Bij baron Van Baron van Brakel, was haar man opzichter, dus een goede baan, wat hij dan mogelijk ook zou kunnen verliezen.

Door de reactie van zijn vrouw was nood wel hoog geklommen en dat dwong Frans Willem tot de genadetroon. En de Heere verhoorde! De andere dag liet hij zijn vrouw weten dat hij de volgende dag vroeg weg moest. Het was zondag en hij wilde naar Veenendaal, naar een samenkomst van mensen die Afscheidenen waren.

Die andere dag was Judith ook vroeg op en zette koffie voor haar man, en vroeg of hij niet te laat wilde thuis komen. Haar tegenwerking was geheel veranderd en zij werkte nu in alles mee met haar man.

Op 18 april leverde Frans Willem zijn akte van Afscheiding in bij de kerkenraad van de Herv. Kerk te Ommeren. Hij kerkte voorlopig bij de Afscheiden kerk in Veenendaal.

Op 5 juni 1836 is de jongste zoon, Frans Hendrik, gedoopt in een tabaksschuur te Elst bij Amerongen.

Maar ook in Ommeren en omgeving kwamen er steeds meer mensen bijeen, die uiteindelijk overeen kwamen om ook ter plaatse een eigen gemeente te stichten. In 1844 werd een gemeente geïnstitueerd door ds. A.C. van Raalte uit Arnhem. Eind 1844 wordt een verzoek aan de koning gezonden, met verzoek tot erkenning.

Dit verzoek werd ondertekend door: ouderling R. Septer en diaken P.F. Kraan en 19 lidmaten. De naam van Frans Willen van Dee staat bovenaan, maar zijn vrouw stond er nog niet bij. De meeste personen kwamen uit Ommeren, Lienden en Ingen. Maar ook uit het verder gelegen Tiel.

Op 13 februari 1845 werd de gemeente erkend en voorlopig kwam men nog bijeen in de schuur van ouderling Septer, aan de Achterstraat 36.

Reeds op 21 mei 1848 doet de bekende ds. J.H. Donner zijn intrede. Op 23 augustus 1851 neemt hij afscheid. Daarna heeft ds. H.A. de Vos van 1852 tot 1854 de gemeente gediend. De laatste predikant van Ommeren was ds. J.W. Legrom van 1858-1861. Vooral onder ds. Donner kwamen de mensen van ver om de predikant te beluisteren. Ook bovengenoemde baron Van Brakel en zijn vrouw waren onder de luisteraars. In 1849 is er een kerk gebouwd, wat ook mede door de baron bekostigd werd.

In 1858 werd Willem Hendrik van Dee ook diaken, hij was toen 43 jaar. Hij was 14 jaar ouder dan zijn overleden broer Geurt.

Nadat ds. Legrom vertrokken was verminderde het aantal luisteraars sterk. Er kwamen ook in de buurt weer enkele rechtzinnige predikanten in de Hervormde kerk. Nog een reden was dat er in Tiel, in 1853 ook een Afscheiden gemeente was ontstaan, waar vandaan destijds ook veel luisteraars naar Ommeren kwamen.

In 1876 werd besloten om de gemeente op te geven en de leden werden bij de gemeente te Tiel gevoegd.

Het blijkt dat er nog drie gezinnen met de naam Van Dee bij waren, t.w. diaken Willen Hendrik van Dee, weduwnaar met, met 5 kinderen. Klaas van Dee, gehuwd met Gerdine Margarete van Heteren en met 7 kinderen. Christiaan van Dee, gehuwd met Clasina van Doorn met 5 kinderen.

Geraadpleegde literatuur:

Ziek- en sterfbed of kort en eenvoudig verhaal van de liefdevolle leiding des Heeren in de bekering van een mijner kinderen; K. Heerschap Uitgever (Ouddorp Z.H.) (z.j.)

De Afscheiding van 1834 Negende deel: Provincie Gelderland; Dr. C. Smits, 1991, Dordrecht

Begin en beginsel der Afscheiding; Dr.G.Keizer, Zutphen, (z.j.)

2 In de lijn der geslachten Johannes Hendrik Gonlag 1882--1960)

Zijn leven en sterven, met bijzonderheden uit het leven van zijn vrouw Johanna La Both, haar moeder en broertje.

Johannes vertelt wat de Heere aan zijn ziel gedaan heeft.

2.1 Zijn opvoeding vergeten

Toen ik 13 jaar was werd mijn 4- jarig broertje zó ernstig ziek, dat hij spoedig hiervan gestorven is. Wij hielden thuis allen veel van hem en ook ik was bijzonder aan hem gehecht. Nog zie ik mijzelf toen geknield onder een boom liggen, toen hij op een zaterdagavond zó ziek was, dat ik de Heere smeekte: ‘Och Heere, dat U ons broertje toch niet van ons wegnemen mocht, want wij houden zoveel van hem!’

Mijn broertje ging altijd veel met een Godvrezende oom om, die veel met hem sprak over de wegen des Heeren. Op de dag van zijn sterven zei mijn moeder tegen hem: ‘Henkie, ben je zó ziek?’ Zijn antwoord was: ‘Ja moetje, ik ga naar onze lieve Heere toe.’ En zo stierf hij op die dag en hij was nog maar 4 jaar.

Wat maakte dit sterven een diepe indruk op mij. Steeds smeekte ik de Heere: ‘Och Heere, dat ik ook voor en toebereid mocht zijn voor die nooit meer eindigende eeuwigheid. O Heere, bekeer ook mij!’

In die tijd ging ik naar de catechisatie bij de oude dominee Abr.Verheij. Hij hield ons altijd voor dat wij bekeerd moesten worden, daar wij anders God niet konden ontmoeten. Het had op mij de uitwerking, dat ik dikwijls zuchtend over de straat ging en tijdens mijn werk daar ook veel mee bezig was. Ik was toen nog jong en werkte op de glasblazerij te Delft. Tijdens mijn werk zong ik dikwijls Psalmen. Dit heeft enige tijd geduurd, maar op het laatst gingen de indrukken weg. Mijn ouders moesten mij zelfs dwingen om naar de kerk te gaan. Later week ik geheel af en ging niet meer naar Gods huis.

Roekeloos

Mijn werk in de glasblazerij stond mij ook steeds meer tegen. Mijn hart trok naar de zee en uiteindelijk ging ik varen, op de haringvisserij. Van de indrukken uit mijn jeugd bleef niets meer over; ik werd totaal verhard en gaf nergens meer om.

Op een keer waren wij midden op de Noordzee. Wij hadden de wacht en het schip lag stil, want er was totaal geen wind. Ik zei tegen een van de jongens: ‘Zeg, ik heb eens gelezen, dat als de schepen stil lagen, de matrozen gingen zwemmen. Zullen wij dat ook eens doen? Dan duiken wij van de boegspriet af.’ Zijn antwoord was: ‘Als jij het doet, doe ik het ook.’ Ik maakte mij klaar en sprong vanaf de boegspriet de Noordzee in en de jongen volgde mij direct. Wij waren aan het zwemmen toen de schipper ons zag en verbaasd riep: ‘Jongens, wat doen jullie toch? Hoe halen jullie het in je hoofd, het zit hier vol haaien!’

Wij hadden een touw overboord gehangen en daar trokken wij ons snel mee aan boord. Zo ging ons leven in die tijd door; wij leefden maar raak, hoe langer hoe erger.

Daarna ben ik gaan varen op schepen van de Holland-Amerika lijn. Veel reizen heb ik op deze schepen gemaakt. In 1917 was ik in New-Orleans en daar monsterde ik aan op een driemaster die een reis maakte naar Bordeaux in Frankrijk. Toen ik terug kwam monsterde ik op een Amerikaans schip, waarop ik bleef. Het was toen in de eerste wereldoorlog. Dit schip werd kort voor het einde van de oorlog getorpedeerd. Het kon nog naar Engeland gesleept worden, waar wij behouden aankwamen. Maar zelfs dit gebeuren maakte nog geen indruk op mij. Ik was van de

vreze des Heeren totaal vervreemd. Vanuit Engeland ging ik als passagier terug naar Amerika.

Het laatste minuutje

In 1919 voer ik op een ander schip, wat midden op de oceaan een probleem kreeg door een lek. Het schip dreigde te zinken en op woensdag zonden wij het S.O.S. sein uit (redt onze zielen). De nood kwam steeds hoger, want het water in het schip steeg steeds hoger. Omdat wij niet in het stookhok konden komen, was er ook geen stoom meer. Wij probeerden met emmers het water eruit te halen, maar dat was zo vermoeiend, dat het niet vol te houden was.

Dan de pomp maar geprobeerd. In zeemanskringen noemt men dit 'het laatste minuutje'. Daar zijn wij toen mee begonnen tot wij niet meer konden. Het was vrijdagmorgen vroeg, ongeveer 3 uur, met metershoge golven. Zodat de toestand heel ernstig was. Ik stond op het achterschip en dacht: 'Misschien nog één of twee uur en wat zal de reddingsboot doen bij zulke hoge golven? Er hing nog een reddingsboei en ik dacht, wanneer wij het schip moeten verlaten, dan snij ik de reddingsboei af en spring daarmee over boord. Met de hoop om daarmee nog een poosje op rond kon drijven.

Weer kwam het in mij op, nog één uur of mogelijk twee uur en dan voor eeuwig verloren! Mijn keel kneep dicht van angst en kon ik nog maar bidden. Daar zo staande kwamen de woorden van de tollenaar in mij op: '*O God, zijt mij zondaar genadig*' (Lucas 18:13b).

De machinist kwam naar mij toe wat er met mij was, mogelijk zeeziek? Ik antwoordde: 'Ik ben moe'. Ik wilde niet laten merken in welke toestand ik verkeerde. Daar was ik als zeeman e trots voor. Hierop zei de machinist: 'Kom laten wij proberen met al onze macht het schip te behouden.' En weer gingen wij verder, maar hier lag er een vermoeid op dek n daar lag er een totaal uitgeput. Wat een paniek! Maar wij hebben gewerkt en gewerkt tot wij het onder de knie kregen. De pompen kwamen opgang en langzaam kregen wij het water uit het schip. Met man en macht, voor zover wij het nog konden, kregen wij zover dat wij weer stroom kregen en dat de ketel weer werkte.

De volgende zondagmiddag zagen wij een schip komen. Het was een Engels schip, die met dezelfde problemen had te kampen gehad. Toch boden zij ons hulp aan. Onze kapitein bedankte hen voor de gedane moeite, maar liet weten dat wij bereid waren om 18 uur de reis naar Gibraltar voort te zetten.

De zee was stil en wij hadden weer stoom, de schroef draaide weer en ik was mijn benauwdheid weer kwijt. Het ging weer de oude gang. Bidden deed ik niet meer en toen wij in Gibraltar kwamen zetten wij ons oude leven weer voort. Ach, wat is een mens als hij aan zichzelf wordt overgegeven. Wij gingen door en ons leven was zo schandelijk dat het niet past om hierover verder te vertellen.

Daarna monsterden wij op een ander schip uit Holland, de *Rotterdam*. De reis was naar Palestina, waar wij naar een voorspoedige reis aankwamen. Wij lagen bij de berg Karmel, dicht bij Joppe en Ai. De passagiers gingen van boord om een uitstapje naar Golgotha te maken. Ik stond op het voorschip hun na te kijken en dacht: 'Ik wilde wel dat mijn nek zo lang was, dat ik van hier over de bergen heen, de plaats kon zien waar de Heere zo smartelijk en bitter geleden heeft.

Ja, daar stond ik, als een beest, want meer was ik niet. Daar kwam ook mijn opvoeding even terug en de lessen in van de oude dominee A. Verheij. Maar toch ging ik door.

Weer aan de wal

In 1923 bleef ik ditzelfde goddeloze leven voortzetten, geheel God vergetend en verlatend. Ik stond als een vijand tegenover God en dwaalde steeds verder van Hem af. Ik was ook een grote drinker geworden en kwam zelfs zover dat ik te Paterson een herberg kreeg en zelf kastelein werd. Ik was baas in dat moordenaarshol.

Op een zondag stond ik in het achtergedeelte van deze kroeg over de rivier te kijken. Aan de overzijde van de rivier stond een Christian Reformed Church, dus een Gereformeerde Kerk. Ik zag daar ouders met hun kinderen naar Gods huis gaan. Zo ging ik vroeger ook met vader en moeder mee. Maar o, waar was ik nu, waar was ik nu! En het was alsof er een stem achter mij weerklonk: ‘Dáár hoor je ook en niet hier!’ Deze woorden maakten op mij zulk een indruk, dat ik in die kroeg geen rust meer kon vinden. Ik liep maar heen en weer en kreeg medelijden met mijn moeder, denkend: ‘Als zij het toch eens wist, of mij zó zag lopen’. Het behaagde de Heere om mij uit dat moordenaarshol te verlossen en ik ging weer terug naar mijn oude kosthuis. Die mensen hadden al wat met mij uit te staan gehad en ik kon niet begrijpen dat ze mij weer in huis wilden hebben, want het leven ging weer zijn oude gang. In plaats van beter op te passen, werd het hoe langer hoe erger met mij.

Op een keer kwam er de gedachte in mij op om ook eens te laten zien, dat ik beter wilde wezen. Ik paste beter op, dronk niet meer en hield dit drie maanden vol. Zo spaarde ik ook wat geld bij elkaar. Maar toen op een zondagmiddag, ik zal het nooit vergeten, dat ik na het eten even lag te rusten. Toen ik daar op bed lag, was het alsof de satan met al zijn macht op mij aanvloog. Ik kroop onder de dekens en riep: ‘Nee, satan, ik wil niets meer met je te maken hebben.’ Maar hij oefende zo’n macht op mij uit, dat ik alles deed wat hij wilde. Ik kleedde mij weer aan, verliet het kosthuis en ging naar Hoboken, waar de schepen aankomen. Daar verteerde ik al mijn geld en liep die nacht rond, zonder één cent op zak. Ik deed een deur open en legde mij zomaar neer om te slapen. Wat is toch een mens!

2.2 Verloren, verloren!

Weer was het op een zondag en ik lag er al naar uit te kijken dat het daglicht zou aanbreken, zodat ik weer naar de herberg zou kunnen gaan. Met de bedoeling om daar weer tot 1 uur middernacht te blijven, want ik moest ervan genieten tot het laatste toe. Maar toen ik die nacht naar huis liep verbrak de Heere mijn stalen knieën.

Ik moest uitroepen: ‘Verloren, verloren!’ Daar gevoelde ik dat ik tegen een goeddoend en rechtvaardig God zwaar en menigmaal had misdreven. Ik lag daar zo langs de weg geknield, terwijl de auto’s langs mij heen vlogen en moest uitroepen: ‘O God, wees mij genadig. U bent de Almachtige God en kunt mij alleen maar helpen. Verlos mij toch uit de macht van de satan en dat ik de huizen van goddeloosheid niet meer zal ingaan.’

Daar heb ik liggen kruipen en ben uiteindelijk opgestaan om naar huis te gaan. Er ging zoveel in mij om en liep van het een naar het ander, want ik kon nergens rust vinden.

Dicht in de buurt stond een Gereformeerde Kerk en ik was er wel eens geweest. De predikant van die kerk, ds. William Kuipers, had mij dikwijls zien lopen. Ik ging naar Hem toe en zei: ‘Dominee, mag ik u eens wat vragen?’ Hij zij: ‘Zeker en wat is het?’ Hierop vroeg ik: ‘Zou ik lid van uw gemeente kunnen worden?’ Zijn antwoord was: ‘Johan, jij een lid van mijn gemeente? Kijk eens wat voor leven of je leidt!’

Ik herhaalde nog een keer mijn vraag, waarop hij antwoordde: ‘Je hebt gehoord wat ik gezegd heb; zoals jij

je leven leidt, kunnen wij je toch niet als lid aannemen.’

Maar ik hield vol: ‘Dominee, ’s zondags staan de deuren van de kerk toch open en u zult die voor mij toch niet sluiten? Dus ik kom wel naar uw kerk.’

Hierop vroeg de dominee: ‘Maar Johan, wat is er dan?’

Ik heb hem toen alles verteld wat er in mij omging. Hij zei: ‘Johan, je komt woensdag naar de belijdeniscatechisatie. Dan zal ik deze zaak voor de kerkenraad brengen.’

Naar de mannenvereniging

Het was toen 1927, hij heeft dit gedaan en ik ging naar de catechisatie. Het daarop volgend jaar 1928 deed ik belijdenis. In die tijd begonnen zij ook met een mannenvereniging en de dominee zei tegen mij: 'Johan, daar moet je ook bij aansluiten, dat is erg leerzaam voor je.' Ik heb dit gedaan, want o, ik wist helemaal niets van Gods Woord af. Tot mijn schande moet ik zeggen dat ik in geen 27 jaar een Bijbel had opengedaan.

Toen ik op de mannenvereniging was mocht ik de Heere vragen of Hij mij wijsheid wilde geven, opdat ik Zijn Woord mocht leren verstaan en ik ook mocht spreken zoals de anderen deden, want zij waren geheel met Gods Woord bekend.

Op een zekere keer waren wij bij elkaar, toen er gesproken werd over de tekst: '*... zo zijn wij ook erfgenamen ...*' (Rom. 8:17). Het gesprek verliep vlot, tot ik aan de voorzitter vroeg: 'Hier staat: '*... zo zijn wij ook erfgenamen ...*'; hoe kan ik dat weten?' Hierop zei een van de aanwezigen tot mij: 'Maar Johan, waar zit jij nu over te twijfelen? Je weet toch wel wat er gebeurd is en nu kom je met deze vraag!'

Mijn antwoord was: 'Zeker kom ik met deze vraag, hoe of wij zullen weten erfgenamen te zijn? Luister eens jongens; ik hou veel van jullie en vertrouw jullie. Wanneer jullie tegen mij zeggen: 'Aan de andere kant van de straat woont een rijke vrouw en die heeft iemand van ons in haar testament laten beschrijven. Omdat ik jullie vertrouw, geloof ik dat. Maar waar is het bewijs dat dit waar is? Als die vrouw gaat sterven en het testament wordt geopend en ik zie mijn naam daarin staan, dan ben ik verzekerd dat ik een erfgenaam ben. Zo zal toch ook Volgens Gods Woord zijn?'

Maar ik werd opgebouwd en ze zeiden: 'Je bent bekeerd en weet wat er gebeurd is.' Ik dacht wel eens: Gaat dat dan allemaal zó gemakkelijk? Dan herinnerde ik wel eens dat Godsvolk bij mijn vader en moeder kwamen en dat zij over de wegen des Heeren zaten te spreken en dan hoor ik mijn moeder nog zeggen: 'Och, dat ik dat mocht leren kennen en dat het mij ook eens mocht gebeuren.'

Daar liep ik dikwijls mee te tobben en dacht weleens: 'Ik wilde dat zij mij ook eens ontkleedden, zodat ik eens mocht zien wie ik was.' Zo gebeurde het wel eens dat 's zondags mijn vestje en jas uitgetrokken werden, maar even later kwamen zij weer terug. En als ik buiten kwam had ik er nog een overjas bij gekregen. In plaats dat ik ontkleed werd, werd ik overkleed. Daarmee werd ik zo'n groot christen, dat ik over de straat lopend soms dacht: 'Mensen, kunt u het aan mijn niet zien dat ik bekeerd ben?' En zo ging het maar door.

Naar het gezelschap

Maar op een keer zou er een gezelschap van Gods volk gehouden worden. In die tijd verhandelde ik vis en kwam veel bij kerkelijke mensen. Ik leerde er veel kennen die tot de Gereformeerde Gemeente behoorden. Zij spraken wel eens met mij en vroegen of ik met hen mee wilde gaan naar het gezelschap. Maar ik antwoordde: 'Wat moet ik bij u op het gezelschap doen? Wij hebben een mannenvereniging en de mensen daar zijn wijs genoeg en die weten de Bijbel toch ook goed? Ik zal maar bij hen blijven en dus ga ik met u niet mee.'

En zo gingen die mensen naar dat gezelschap en ik ging naar boven. Maar toen ik daar zat dacht ik, ik kan toch ook wel eens naar dat gezelschap gaan, zij kunnen mij daar ook niets doen. Ik veranderde dus mijn besluit, zocht mijn goede kleren op en ging naar het gezelschap, dat vergaderde in het kerkgebouw van ds. J. van Zweden.

Toen ik daarbinnen kwam zeiden de vrienden: 'Kijk, daar heb je hem nu toch ook nog' Ik gaf alle aanwezigen een hand, want zoals ik reeds zei kende ik de meesten wel. Toen kwam ds. Van Zweden ook binnen, gaf mij ook de hand en zei: 'Zo daar hebben wij Gonlag in ons midden.'

De dominee gaf een Psalmvers op, las een hoofdstuk uit Gods Woord en ging voor in gebed. Daarna zei hij: 'Ik ben blij dat u ook in ons midden bent en ik denk dat de anderen ook blij zullen zijn, want wij hebben veel van u gehoord. Nu weet u wel Gonlag wat een gezelschap is. Dan komen wij bij elkaar om de wegen des Heeren, die Hij met Zijn volk houdt, te horen vertellen. Daarom vraag ik nu aan u of u de weg die de Heere met u begonnen heeft eens te vertellen.'

Zonder Jezus naar de hemel

Ik dacht bij mijzelf: 'Dat kan ik gemakkelijk doen, want niemand kan mij hierin tegenstaan.'

Ik vertelde dus mijn weg, zoals het mij was gegaan.

Toen ik uitgesproken was zei de dominee tegen mij: 'U bent er zeker wel blij mee?' Mijn antwoord was: 'Ja, dat ben ik ook.'

Hierop antwoordde de dominee: 'Ik dacht wel dat u dit zegen zou, u bent dus werkelijk blij?'

En weer antwoordde ik: 'Ik ben erg blij, maar dominee, mag ik u eens wat vragen?'

Toen de dominee daar toestemmend op antwoordde, zei ik: 'Dominee, als men mag geloven dat men door Gods almacht is verlost geworden uit de macht van de satan, zou men daarover dan niet verblijd zijn?'

Maar achter mij zat op dat gezelschap een oude man en die zei: 'Zonder de Heere Jezus naar de hemel.'

Het was of er een priem door mijn hart gestoken werd. 'Zonder de Heere Jezus naar de hemel!'

O, wat er verder op dat gezelschap gesproken is, ik weet er niets meer van. Maar dit weet ik wel, ik was als een bekeerde man naar het gezelschap gegaan, maar als een onbekeerde man ben ik naar huis gegaan. Toen ik thuis kwam ben ik op mijn bed neergevallen en moest uitroepen: 'Dan is het nog voor eeuwig verloren, want ik ken de Heere Jezus niet.'

O, heb ik ooit mijn bed nat geschreid, dan heb ik het in die nacht gedaan. Want als de Heere toen mijn levensdraad had afgesneden, dan was het voor eeuwig verloren was geweest, want ik kende de Heere Jezus niet. Nooit had ik tot Hem geroepen! En zo heb ik daar liggen tobben.

Ik heb later wel mogen geloven dat die oude man een instrument in de hand des Heeren is geweest om mij daarop te wijzen, dat ik Christus nodig had.

In die tijd kreeg ik ook te zien dat in de Gereformeerde Kerk, waar ik mij bij aangesloten had, nooit de noodzakelijkheid van de kennis van de Borg en Middelaar mij was voorgehouden. Alles was daar altijd goed. Dat wij God kwijt waren en dat wij weer met God verzoend konden worden, werd ons daar nooit voorgehouden.

Ik mocht geloven dat mij toen die weg werd geopend in de tweede Persoon, dat er in Hem nog een weg van behoudenis was. O, dat leven, die uitgangen, en dat geschrei naar Hem: 'O, Heere Jezus, dat ik U ook mag leren kennen, dat ik U mocht leren kennen als mijn schuldovernemende Borg. Dat ik vrede mocht vinden in de ogen van de Vader. O Heere, help mij, help mij!'

En zo roepende tot de Heere Jezus, dacht ik weer, wat is het toch dat mij zo angstig maakt? Ik was bang dat ik nu de tweede Persoon meer zou aanroepen dan de eerste Persoon. En dan was ik weer bang dat ik de eerste Persoon meer zou aanroepen dan de tweede Persoon. O, wat een strijd heb ik daar gehad.

Maar ik heb in die weg ook aangename ogenblikken mee mogen maken, want daar ligt vanzelf een verloop van tijd tussen. Als ik dan zo op mijn bed neergeknield lag mocht ik zeggen: 'Heere, nu heb ik geen huis meer', want in de kerk waar ik bij hoorde, kon ik het niet meer langer uithouden. Ik moest maar vragen: 'Heer, wilt U mij dan Zelf de weg aanwijzen?'

Toen was werkelijk Psalm 25:2 mijn gebed geweest:

*Heer, ai, maak mij Uwe wegen,
Door Uw Woord en Geest bekend;*

En terwijl ik daar zo lag te smeken: 'Heere, mocht Gij mij de weg aanwijzen', kwamen deze woorden in mijn gedachten: *'vraagt naar de oude paden, waar toch de goede weg zij, en wandelt daarin; zo zult gij rust vinden voor uw ziel.'* Ik ging naar beneden en zei: 'Waar zou dat staan?' Ik vond het in Jeremia 6:16 en ik kon het gevoelen en verstaan dat dit de wegen waren van mijn voorouders, die ook altijd onder die oude en bevindelijke waarheid waren geweest. Toen kon ik zeggen: 'Heere, nu kan ik ook tot de oude waarheid gaan.'

2.3 Naar de kerk bij ds. Van Zweden

De volgende maandag ben ik naar de kerkenraadsvergadering geweest, bij ds. J. van Zweden en heb hem mijn ervaringen meegedeeld. Zo ben ik lid geworden van de Gereformeerde Gemeente.(Passaic1925-1946) Veel ogenblikken heb ik beleefd, dat ik werkelijk kon zeggen: 'Wat een verschil in de leer.' In plaats dat ze maar zeggen: 'Je moet maar geloven en je moet maar aannemen', en dat alles buiten de bevinding om. In welke weg dat geleerd wordt, heb ik onder die oude bevindelijke waarheid ondervonden. Ik heb aangename ogenblikken gehad, dat ik moest zeggen: 'Heere, wat bent U goed voor zó een als ik ben, dat U met zulk een nog te doen wilt hebben.'

Ik had in die dagen ook een vriend, die Willem Blaak heette, waar ik veel omgang mee had. Ik moest nogal eens naar New York en dan zaten wij samen te praten over de wegen des Heeren. Dan kon dat zo aangenaam zijn, maar toch moest ik dikwijls ook zeggen: 'Wat is het, wat is het?'

Het was op een morgen dat ik wat werk moest uitvoeren in New York. Voordien lag ik huis nog voor mijn bed geknield. Daar nog liggend en de Heere dankend voor Zijn goedheid en trouw aan mij bewezen, kwamen tot mij de woorden: *'Maar zo iemand den Geest van Christus niet heeft, die komt Hem niet toe'* (Rom 8:9b). Ik sprong van de schrik op en ging naar beneden. Direct daarna naar New York. Maar die woorden bleven steeds bij mij: *'Maar zo iemand den Geest van Christus niet heeft, die komt Hem niet toe'*.

Toen ik in New York kwam ben ik direct in een kamertje gevluht en neervallende riep ik uit: 'Verloren, dan is het voor eeuwig verloren'. Want er staat geschreven: *'Dezelve Geest getuigd met onzen Geest, dat wij kinderen Gods zijn'* (Rom. 8:16). O, en ik had die Geest niet, want: *'Maar zo iemand de Geest van Christus niet heeft, die komt Hem niet toe'* (Rom. 8:9b).

Daar zo liggende moest ik maar vragen: 'O Heere, zie op mij in gunst van boven. Och, dat U mij nog een teken ten goede geven mocht. Zend Heere Uw licht en waarheid neder,' Toen kwam het woord zo lieflijk tot mij: *'Vrees niet, want Ik ben met u'* (Jesaja 41:10a). En de eerste woorden kwamen niet meer terug en zo kon ik mijn werk :weer uitvoeren. Zo had ik weer voedsel om verder te gaan, want wat had ik te vrezen als de Heere met mij was?

Onder het volk des Heeren

Er was daar ook een oud moedertje, Neeltje Troost en mij werd gevraagd om eens mee te gaan, naar haar. Zij was een doorgeleide vrouw, een moeder in Israël. Zij had op 12jarige leeftijd de verzoening met een Drie- enig God mogen leren kennen. Dikwijls ben ik bij haar geweest.

Wat was alles toen veranderd. Vroeger lag ik te kijken of het daglicht nog niet aanbrak om naar de kroeg te gaan. En nu lag ik soms te wachten op het aanbreken van het morgenlicht,

om naar dat lieve kind van God te gaan.

Toen wij elkaar mochten ontmoeten, vielen er banden. Wat had ik dikwijls grote behoefte om naar dat volk van God toe te gaan.

Er was ook nog een oud moedertje, wat op een klein kamertje lag. Zij was een echt Koningskind, waar ik erg hoog tegenop zag. Op een keer zei ik tegen haar: 'Neeltje, ik ben zó jaloers op je.'

Zij antwoordde: 'Jaloers op mij?'

'Ja Neeltje, ik ben jaloers op je.'

'Waarom?', vroeg zij.

Mijn antwoord was: 'Omdat u kunt zeggen dat God Uw vader is. Och, dat ik dat ook mocht leren kennen.'

Ze zei: 'Kind, wil ik u eens wat zeggen? U vraagt om iets, maar wanneer de Heere u daar zou plaatsen, dat u dan weg zou willen vluchten.'

Maar mijn gedachte was: 'Hoe kan dat nu toch?' Wat was zij altijd vriendelijk en welke aangename ogenblikken heb ik bij haar doorgebracht. Altijd wees zij de wegen des Heeren aan.

Op een keer moest ik weer naar New York en terwijl ik in de auto reed kreeg ik een gevoel van grote verlatenheid over mij, zodat ik moest zeggen: 'Ben ik nu begonnen, of is de Heere begonnen?' O, wat was ik angstig en totaal geen opening. Ik moest met de veerboot de Hudson overvaren. Mijn auto stond achter een ander geparkeerd en ik lag in droefheid over mijn stuur gebogen. De man in de auto voor mij had de radio aanstaan, waaruit harde jazzmuziek klonk. En zo lag ik te schreien op mijn stuur. Toen bepaalde de Heere mij dat ik voordien net zo was als die man. Dat waren ook mijn lusten geweest, maar nu had de Heere mij gemaakt tot een bedelaar aan Zijn genadetroon. O, wat een verkwikking kreeg ik daar uit, zodat ik moest zeggen: 'Heere, wat een wonder dat dit mijn lusten niet meer zijn, maar dat ik nu als een bedelaar aan Uw genadetroon mag liggen.'

Ik mag wel zeggen dat de Heere mij toen weer krachten gaf om mijn reis te vervolgen, voor enige tijd.

Zoals ik reeds vermeld heb handelde ik in vis. Het was in de dagen voor het kerstfeest. En als ik dan met de mensen sprak mocht ik wel eens zeggen: 'Och mensen, mocht dat Kindeke eens geboren worden in deze beestenstal van ons hart, zodat wij Hem eens mochten leren kennen.' Dat is toch het belangrijkste! De uitgangen van mijn hart naar dat Kindeke waren zo sterk, dat wanneer ik mensen zag lopen met een kerstboom, ik medelijden met hen kreeg en aan de Heer vroeg: 'Heere, mocht U hun blinde ogen toch openen dat hun hart niet meer naar dat vergankelijke, maar naar het eeuwig blijvende goed mochten uitgaan.'

Het Goddelijk recht

Zo brachten wij de week voor kerst door en op de kerstdag zelf maakte ik mij klaar om naar Gods huis te gaan. Ik stond alleen en boog mij over de trapleuning heen, zeggende: 'Heere, hier sta ik nu, gereed om naar Uw huis te gaan. Och, dat ik mocht opgaan zoals Ruth gaan mocht naar de akker van Boaz en dat ik ook daar de meerder Boaz mocht leren kennen. O, U te mogen leren kennen, de enige God, Vader, zoon en Heilige Geest.'

Ze kwamen mij met de auto ophalen en zo reden wij naar de kerk. Toen ik daar kwam en op mijn plaats zat, sprak ik: 'O Heere, help mij, o Heere, help mij!'

De eerste Psalm die werd opgegeven om te zingen was Psalm 25:5: '*Lout're goedheid, liefdekoorden,*', o, dat kon ik allemaal meezingen. Maar die laatste twee regels: '*Ik heb tegen U, op Heer, Zwaar en menigmaal misdreven*'.

Het was alsof de grond onder mijn voeten wegzonk. Ik heb zwaar en menigmaal tegen U

misdreven en nu voor eeuwig, voor eeuwig verloren!

Als tekst nam de dominee de woorden van de engel die hij sprak tot de herders in de velden van Bethlehem Efratha, die de nachtwacht hielden over hun kudde: *'Vreest niet, want zie, Ik verkondig u grote blijdschap, die als den volke wezen zal; namelijk dat u heden geboren is de Zaligmaker, Welke is Christus de Heere, in de stad Davids'* (Lucas 2:10-11). Ja, die hadden een Zaligmaker, maar ik niet. 'Ik heb tegen U, zwaar en menigmaal misdreven.' Toen leidde de Geest des Heeren mij naar de stal van Bethlehem, daar waar de geboren Koning lag. Hij die de troon des Vaders had verlaten en op deze zondige aarde was gekomen. En dat had ik Hem aangedaan; want het waren allemaal mijn zonden! Ik had Hem dat smartelijke lijden aangedaan, van de kribbe tot aan Zijn kruis. En zo mocht ik daar maar vragen: 'Och Heere, dat het ook voor mij mocht wezen, dat U voor mij was gekomen'.

Van de preek heb ik verder niets gehoord; het was verloren. Toen ik thuis kwam heb ik nog wat gegeten en ben in een andere kamer gaan zitten. Het was verloren, want: 'Ik heb tegen U zwaar en menigmaal misdreven'.

Het was alsof ik in een woestijn gebracht werd, in een dorre en ledige plaats, waar geen lafenis is. En o, daar kon ik mij nergens op beroepen; niet op mijn doop, niet op mijn staande houding, niet op mijn belijdenis en niet op mijn gaan tot het avondmaal, wat ik toch ook had mogen vieren. Het was voor eeuwig verloren. Ik ben naar boven gegaan en ben op mijn bed neer gevallen en moest maar uitroepen: 'Voor eeuwig verloren!'

Daar heb ik een poosje liggen kruipen. De angst waarin ik verkeerde was zó groot dat ik de stukken wel uit mijn lichaam had willen trekken. De Heere heeft mij ervoor bewaard, anders was ik door de ruiten heen gevlogen.

Toen kwamen deze woorden: 'Kom dan en laat ons samen richten.' Daar werd ik voor Gods recht gedaagd. Daar stond ik en ik mocht dat recht Gods billijken. De Heere was rechtvaardig wanneer Hij mij voor eeuwig zou verderven, want dat had ik rechtvaardig verdiend. En daar zo staande voor Gods recht, moest ik uitroepen: 'Is er dan voor zó een nog ontferming?' (Daar was de Heere Jezus nog verborgen.) Ik mocht uitroepen: 'Is er dan nog ontferming, lieve Heere?' En op dat geschrei trad de Borg in.

Ik stond daar, de hel weid open, de wet getuigde tegen mij en de satan stond aan mijn rechterhand. Toen trad de Heere in met deze woorden: *'Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods?'* (Rom. 9:33a)

Hij kwam er in voor als de Wetsvervuller en als Degene, Die de kop van de satan verpletterd had en Die de overwinnaar is van de hel. O, daar mocht ik zien hoe Hij mij voor de Vader stelde, zonder enige vlek of rimpel, alsof ik nooit enige zonde had gedaan. En daar zo staande verdween Gods toorn en zag Hij op ij neer, in Christus, en sprak de woorden: 'Ik zal in eeuwigheid niet op u toornen, noch schelden, want uw zonden zijn u vergeven, om Christus wil.'

Daar moest ik uitroepen: 'Waar zijn mijn zonden? Waar zijn mijn zonden? Zij worden gezocht en niet gevonden!

Daar mocht ik leren, dat Hij voor mij van een vertoornd Rechter, een liefdevol Vader werd, in Christus Jezus. De Heere Jezus heb ik toen mogen leren kennen als mijn intredende Borg, Die voor mij pleitte voor de Vader en de Heilige Geest. O, mocht ik daar meer leren leven, gelijk als ik er in die dagen in leven mocht.

Welkom in de strijd

Het was drie dagen verder. Wij kwamen weer van New York terug en reden op een weg waar ik op een gegeven ogenblik mijn auto aan de kant moest rijden. Het was alsof ik er heen gedreven werd. Ik zei: 'Wat is het Heere?' En daar kwamen de woorden zo lieflijk in mijn gemoed: 'Nu geen wees meer, maar een kind en God uw Vader'.

Ik kwam daarna bij de oude moeder van ds. Van Zweden; een moeder in Israël. Ik vertelde haar wat er gebeurd was. Het was één dag vóór haar sterven. Zij pakte mij bij de hand en zei: 'Jantje, welkom in de strijd!'

Ik dacht: 'Welkom in de strijd?' Die strijd ben ik nu toch te boven?

In diezelfde week, op mijn werk in de vishandel, kwam ik op een plaats waar niets dan kale bomen stonden. Maar het was voor mij of zij volop groen waren. Ik zag over zo de liefde en de vrede overal op liggen en dacht: 'Nu zal ik van kracht tot kracht voortgaan.' Maar ach, de mens denkt dit maar. Toen zijn de woorden van Paulus mij duidelijk geworden, als hij zegt: '*... zo is de zonde weder levend geworden ...*' (Rom. 7:9) O, wat is de mens! '*als ik het goede wil doen, dat het kwade mij bijligt*' (Rom. 7:21b). Ja, dat leert de mens kennen en dat doet mij zeggen: 'Ik heb de Heere Jezus zo hard nodig gehad en mijn geroep en geschrei is zó tot Hem geweest, toen ik met de vracht van de zonde liep. Ik zag de grote breuk tussen God en mijn ziel en daarom o, die uitgangen naar de Heere Jezus, om Hem te leren kennen.

Maar nu leer ik kennen, dat bij alles wat de Heere aan mij bewezen heeft, ik de Heere Jezus nog méér nodig heb dan ooit tevoren, om staande te blijven. Nu moet ik maar leren vragen: 'Heere houdt Gij mij bij Uw hand, opdat ik U kinderlijk mag volgen.

2.4 Uit het heden en het verleden

O, wat is de mens! Het was op een keer, dat ik ziek op bed lag. Ik werd toen zo in mijn schuld en in mijn onmacht geleid, dat ik mijzelf zag als de tenten van Kedar, hoe zwart deze waren. En zo zwart had ik mij moedwillig gemaakt. Maar nu was ik onmachtig om daar tot reiniging iets aan toe te doen. Ik kreeg toen tot onderwijs: '*Zal ook een Moorman zijn huid veranderen? Of een luipaard zijn vlekken? Zo zult gijlieden ook kunnen goed doen, die geleerd zijt kwaad te doen*' (Jer. 13:23).

Maar ik mocht zo zien de opzoekende liefde Gods. Die liefde van God, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon niet heeft gespaard, maar Hem heeft overgegeven tot een rantsoen voor velen. O, die reiniging ligt alleen in dat dierbaar bloed, dat stroomde van het kruis op Golgotha. Ja, ik was zwart, doch liefelijk, gelijk de gordijnen van Salomo.

O, lieve mensen, als ik dat moest vertellen, hoe ik daarin geleefd heb, daarvan kan ik zeggen: 'Ik was opgetrokken. Ik mocht leunen in de armen van liefde van de Borg en Middelaar. Ik moest zeggen: 'Heere, dat ik maar niet meer mag beter mag worden, maar voor eeuwig bij U mocht zijn.'

Maar de Heere zegt: '*... en uw wegen zijn niet Mijn wegen...*' (Jesaja 55:8). Ik heb nog ogenblikken meegemaakt, dat ik moest zeggen: 'Wat is het, wat is het?' Zo liep ik op een keer door het huis. Mijn vrouw ging naar de kerk en ik bleef alleen thuis. Ik moest maar vragen: 'Zend Uw licht en uw waarheid neder en verlaat niet wat Uw hand begon, o Levensbron, wil bijstand zenden.' En zo door de kamer heen en weer lopend, kwam dit woord tot mij: 'Merk op mijn ziel wat antwoord God u geeft'. Ik zei: 'O Heere, wat is het antwoord? Ach, help mij'. En de Heere sprak: 'Wat uit Mijn lippen is gegaan blijft vast en onverbroken, want Gij zijt Mijn.' 'O Heere', riep ik uit, 'zó een als ik ben, de Uwe?'

Maar de mens gaat in zijn leven voort en hij heeft meer en meer te kampen met zichzelf. Want de gruwelen die in hem omgaan zijn niet om uit te spreken. Zo was ik op een keer in een gezelschap en ik kreeg zo verschrikkelijk met mijzelf te doen. De gruwelen kwamen zo in mij op dat ik angstig werd dat zij naar buiten zouden komen. Ik moest met Paulus zeggen: '*...hebbende begeerte om ontbonden te worden en met Christus te zij;*, want dat is zeer verre het beste;' (Filip. 1:23b). Ja, daar leerde ik Paulus verstaan, wat het daar zal zijn, voor eeuwig met de Heere te mogen verkeren; en daar is geen zonde meer.

Ik vertelde het zo op een gezelschap, waar ook ds. C. Smits aanwezig was. Ik zei dat ik maar

moest vragen om ontbonden te worden en met Christus te zijn. Toen merkte de dominee op: 'Ja, maar jongen, wij kunnen je nog niet missen.'
Ik antwoordde: 'Paulus vroeg er toch ook om? Paulus zag toch ook dat het daar in volmaaktheid zijn zou zijn?'

Blij vooruitzicht

Op een avond gevoelde ik dat ik niet goed werd. De dag daarna lag ik ziek op bed. Het bleef maar bij mij opkomen, dat ik steeds lag te klagen aan de genadetroon: 'Heere, ontnem mij het mijne en schenk het Uwe. O, dat ik in Uw nabijheid mocht delen.' De andere dag moesten wij de dokter laten komen. De koorts was te hoog in mijn ouderdom. En daar zo liggende kwamen die woorden in mijn hart: '

*Maar, (blij vooruitzicht, dat mij streelt!)
Ik zal, ontwaakt Uw lof ontvouwen,
U in gerechtigheid aanschouwen,
Verzadigd met Uw Godd'lijk beeld* (Psalm 17:8)

Ik zei: 'Heere, wat hebt U daarmee voor?'

Die dag kwam dominee Smits mij opzoeken en ik vertelde hem wat ik beleefd had. Hij zei: 'Jongen, wat ben je toch gelukkig dat je de nabijheid des Heeren zo mag genieten.'

De daarop volgende nacht was er 's morgens om 3 uur een hevig onweer; het lichtte fel. Toen daalde de liefde Gods zo in mijn hart. Ik ging mijn bed uit en mijn vrouw vroeg: 'Heb je wat nodig?'

Mijn antwoord was: 'Nu ligt er niets meer tussen God en mij, nu is alles vrede, alles vrede.'

De liefde van een Drie-enig God daalde in mij neer en ik moest zeggen: 'Heere, kunt U mij niet binnenhalen in dit onweer?' Wij hadden de deuren openstaan, maar ik durfde ze toch niet open te laten, want het woord kwam zo in mij op: 'Gij zult de Heere uw God niet verzoeken'. Wat mocht ik delen in Gods liefde.

De volgende donderdag kwam ds. Smits weer bij mij en ik mocht hem alles vertellen. Hij zei: 'Jongen, ik ben jaloers op je.'

De volgende zondag kon ik weer naar de kerk en daar zo zittend kon ik wel uitroepen: 'Ik heb God nog nooit zó liefgehad.' De tranen stroomden langs mijn wangen.

Maar ach, wat is de mens als Gods liefde niet in zijn hart is. Later heb ik weer gedacht: 'Hoe kan het toch zijn, het ene ogenblik het aangenaam te mogen hebben en daarna weer in zulk een duisternis neer te zitten'.

Gedachten aan eertijds

En zo leeft de mens voort, hoewel wij niet alles kunnen neerschrijven.

Ik vergat nog iets te vertellen van die reis naar Palestina. Wij kwamen daar aan algen aan de Karmel en voeren vandaar naar Napels. Daar gingen wij aan land en gingen daar zo te keer met drinken van wijn, dat wij 's nachts, om 1 uur, geen mens meer waren. Ik viel achterover in mijn kooi en trok een deken over mij. Toen kwamen de woorden terug die mijn moeder en mijn vader mij hadden geleerd. Dat was het gebed wanneer ik naar bed ging, dat ik moest vragen of de Heere mij wilde leren en tot Hem bekeren. Daar lag ik nu als een zwijn en o, daar kwam de opvoeding in mij op. Later heb ik leren verstaan: '*Zie, Ik sta aan de deur en Ik klop;*' (Openb. 3:20a).

Zo maakten wij ook eens een reis door het Panama kanaal, daar gingen wij aan land in de plaats Paldal. Daar gingen wij ook zo tekeer. Opeens kwam de politie op ons af en werd ik tussen twee agenten naar de gevangenis gebracht. O, wat is de mens, wat is de mens. Hoe kan

God toch met zulke mensen te doen hebben.

Ik was nog jong toen ik als kermisreiziger in Duitsland was, tussen zigeuners en allerlei volk. Nogmaals, waarom wil God met zulke mensen te doen hebben.

Op een andere keer was ik in Alexandrië en daar lag ik als een zwijn tussen de Arabieren. O, wat een eeuwige liefde van God.

Het is wel eens in mij opgekomen: *'Ik heb gedwaald als een verloren schaap; ai zoek Uw knecht'* (Psalm 119:76a). O, als wij daar in mogen komen dan kunnen wij de goedertierenheden Gods nooit verstaan!

Waarschuwing voor jongeren

Als er nog jonge kinderen zijn die deze woorden lezen, mocht ik dan nog een woord van waarschuwing tot hen spreken. O kinderen, denk erom, dwaalt niet af. De leer die je ouders je hebben voorgehouden, wijkt daar niet van af. Maar zoekt de Heere nu je nog jong bent. Gaat niet op dezelfde wegen waar ik op gegaan ben, maar dat je ook trouw mogen opgaan naar Gods huis. En dat je mogen opgaan met de bede: 'Heere, bekeer mij'.

Want wij weten niet hoe spoedig onze levensdraad zal worden afgesneden. En dan zullen wij voor een rechtvaardig God moeten verschijnen. En als wij dan een vreemdeling van Christus zijn en geen Borg voor onze arme zielen hebben, dan is het voor eeuwig verloren. O, laat dit toch een waarschuwing voor jullie zijn.

Nu heb ik nog wat. Als ik in de eenzaamheid er nog wel eens aan terug denk, dat ik vroeger in de huizen van goddeloosheid zat. Dan is het mijn begeerte om de laagste plaats in te mogen nemen in Gods huis. Het is een eeuwig wonder wanneer ik Gods huis mag ingaan. Dan is Psalm 84: 5 onze verzuchting:

*O God, Die ons ten schilde zijt,
En ons voor alle ramp bevrijdt,
Aanschouw toch Uw gezalfden Koning.
Eén dag is in Uw huis mij meer
Dan duizend, waar ik U ontbeer;
'k Waar liever in mijn Bondsgods woning
Een dorpelwachter, dan gewend
Aan d'ijd'le vreugd in 's bozen tent.*

Nu hoop ik dat deze woorden, hier neergeschreven, nog tot lering, tot onderwijzing en tot waarschuwing mogen zijn. Wandel op die oude paden. Zoek de Heere nu je nog jong bent.

O, wat zal het zijn als wij voor eeuwig bij Hem mogen zijn en Zijn Naam voor eeuwig mogen grootmaken! Daar, waar Hij is en waar Hij wandelt tussen de zeven gouden kandelaren. Dat was ook het verlangen van Paulus: *'...hebbende begeerte om ontbonden te worden en met Christus te zij;*, want dat is zeer verre het beste;' (Filip. 1:23b). O, wat zal dat zijn om daar eeuwig met Hem te zijn. Want dan is het nog een groter wonder, als zij die alles verbeurd en verzonddigd hebben, bij Hem zijn mogen.

Ook bij oude vrienden

Toen de Heere met mij begon en het nieuwe leven zo aanwezig was, kreeg ik zo'n sterke begeerte om de jongens waarmee ik gevaren had ook te waarschuwen. Want als men twintig jaar lang op de oceaan heeft gevaren, dan hebben wij heel wat mensen ontmoet en zij hebben allen een ziel voor de nooit meer eindigende eeuwigheid.

Zo kwam ik op een keer in Hoboken in het Hollandse zeemanshuis en daar sprak ik met de vader of beheerder van dat huis. Hij zei tot mij: 'Jongen, wat zou het aardig zijn, als je hier eens een woordje sprak met die zeelui waarmee je hebt gevaren.'

Het zou dan toch de ‘Rotterdam’ moeten zijn, want daar waren veel jongens op met wie ik nog gevaren had. Dat was mijn sterke begeerte, want dan kon ik hen nog eens waarschuwen en hun vertellen wat de Heere aan mij gedaan had. En zo heb ik die gelegenheid nog gekregen. Wij mochten samenkomen in het zeemanshuis te Hoboken. Er waren ruim vijftig zeelui waarmee ik gevaren had.

Daar heb ik de mensen uit mijn eigen leven mogen vertellen en mogen waarschuwen voor datgene wat wij gedaan hadden. Want hoe dikwijls als wij aan de maaltijd waren, vroegen wij niet eens om een zegen, maar zaten God te vloeken aan de tafel.

O, wat heb ik ze mogen waarschuwen en dat het de goedertierenheden des Heeren waren over ons, dat Hij ons veilig leidde over de woeste baren. Ja, zelf heb ik 130 keer de oceaan doorkruist en al die keren zonder God. Zelfs geen gedachte aan van dat Opperwezen.

Velen zaten met aandacht te luisteren. Er waren er zelfs bij die ik in geen 20 jaar meer ontmoet had. Dat waren mensen die uitriepen: ‘Daar is geen God, daar is geen God.’ Maar ik mocht vrijuit tot hen spreken en alles vertellen. Toe ik klaar was gaven zij mij een hand en zeiden: ‘Wat je gezegd hebt is niet van de mens, dat is van hogerhand, want wij weten wat je geweest bent. Wat een wonder dat deze verandering in je gekomen is!’

Veertien dagen later kwam er nog een in het zeemanshuis, die zei: ‘Ik kan de woorden niet vergeten, die daar op die avond gesproken zijn.’

En hiermee heb ik wat er in mijn leven gebeurd is, verteld.

2.5 Uit het leven van Johanna Gonlag- La Both

Door haar, tegen haar man verteld tijdens hun verblijf in Amerika

Geëmigreerd naar Amerika

Wij willen aan het verlangen voldoen om te vertellen wat de Heere aan onze ziel gedaan heeft.

Mijn ouders dienden beiden de wereld en gingen nooit naar de kerk. Maar de Heere heeft mijn moeder genade bewezen.

Als klein kind vroeg ik al veel om bekering en werd toen veel door de duivel geplaagd. Wij woonden toen nog in Nederland, waar mijn vader een bakkerij had. Hij verkocht deze echter en wij emigreerden naar Amerika, waar wij te Chicago gingen wonen. Ik was toen veertien jaar.

Het beviel mijn moeder daar zeer slecht, want zij miste het volk van God en de leraars, waar zij in Holland onder mocht opgaan. Ik liep ook bedroefd door het huis vanwege mijn Godgemis.

Moeder las ons ’s zondags een preek voor. Daaronder ging mijn hart zo uit naar de Heere. De woorden waren: ‘*Uw Naam is een olie die uitgestort wordt, daarom hebben u de maagden lief*’ (Hoogl. 1:3b) en ‘*Ja, Ik kom haastelijk. Ja kom, Heere Jezus*’ (Openb. 22:20b).

Ik was zo graag in de eenzaamheid om de Heere te zoeken. Totdat er op een keer niets anders dan vloeken in mij opkwamen. Dat tere leven was er toen zo niet meer.

Toen wij naar Grand-Rapids vertrokken was ik 16 jaar. Nu kon mijn lieve moeder weer met genoegen naar de kerk en Gods volk ontmoeten. Ik ging naar de catechisatie en kreeg daar vriendinnetjes. Mijn hart was nu in de wereld en ik ging met mijn vriendinnen naar partijtjes. Niet dat ik zo gerust was, maar ik dacht dat zal wel aan mijn moeder liggen. Die bleef altijd waarschuwen.

Ik heb wel eens gedacht, ik wilde dat ik een moeder had, zoals mijn vriendinnen hebben. Die gingen naar dezelfde kerk, maar waarschuwden nooit. Ik was er weleens verdrietig onder, want ik dacht dat mijn onrust door mijn moeder kwam.

Ernstige roepstemmen

Achter elkaar kreeg ik tweemaal een ongeluk. Het is een groot wonder dat ik daardoor de dood niet vond. De eerste keer was het dat ik met een auto de heuvel afkwam. Mijn broer zat naast mij. In plaats dat ik op de rem trapte gaf ik gas en wij vlogen over een sloot, door een hek, tot tegen een telefoonpaal. Deze paal brak in tweeën, al de wielen waren vanonder de auto en hij vloog daarna in brand. Noch ik, noch mijn broer hadden enig letsel.

Enkele mensen brachten mij bij de familie Verheij. Daar was toen gezelschap en mijn moeder was daar ook. Maar wat was ik vreselijk hard. Mijn moeder schrok hevig en ik hoorde de dominee tegen mijn moeder zeggen: 'Wees maar kalm, want de Heere zal haar toebrengen'. Ik dacht toen bij mijzelf: 'Dat kunt u wel denken dominee, maar ik geloof het niet, ik ben *te* hard.'

Niet lang daarna was ik thuis bezig om het gras te maaien. Toen ging ik met de machine over een steen, die over een put lag. Deze steen brak plotseling en ik zonk met de machine helemaal onder het water. Ik kwam weer boven en had nog het besef de stang die in de put liep te grijpen. Daar bleef ik hangen, alleen mijn hoofd boven water en ik riep: 'Help, help!' Drie mannen hebben mij eruit gehaald. Mij vader schrok toen zo hevig dat hij een neusbloeding kreeg. Mij lieve moeder zag wel de opening, eerst zag zij mij niet, omdat ik er zo diep in hing. Ze zei: 'Heere, nu gaan mijn grauwe haren met droefenis ten grave, nu mijn lieveling weg is.' Zij was zo geschrokken dat de dokter gehaald moest worden. Zij kon een week lang niet lopen.

Toen ik uit de put gehaald werd, was de stank verschrikkelijk. Die put was al heel lang niet meer gebruikt. Ik zag er vreselijk uit en kuste blij mijn moeder. Maar o, ik was zo hard als een diamant en niets verbrak dat harde hart. Ik ben toen een poosje naar bed gegaan. Intussen kwamen mensen naar de put kijken en zeiden: 'Daar kan wel een auto in rond draaien.' Zij konden niet begrijpen dat ik daar levend uitgekomen ben.

Enige tijd daarna kwamen mijn vriendinnen weer. Ik zou met hen meegaan; het was een vrije dag. Wij zouden naar de badplaats Beach-Cake gaan, want daar was het kermis. Maar mijn moeder riep mij en zei: 'Kom eens even hier zus. Mijn kind, zo kan het niet langer, ik klaag je bij God aan.'

Ik kreeg medelijden met mijn moeder, ik sloeg mijn armen om haar heen en zei: 'Lieve moeder, dat hoeft u niet te doen, er is geen kracht die mij er van afbrengt, dat ik de wereld niet liefheb.'

Toen vertrok ik met mijn vriendinnen, maar voelde mij niet erg gemakkelijk. Daar kwam nog bij dat de meisjes mijn moeder zo strak vonden. En dat deed mij zeer omdat ik haar zo geweldig liefhad. Ik zelf mocht het wel denken, maar een ander moest mijn moeder in het minste niet aanraken.

Gods ongenoegen

Wij kwamen bij de boot en kochten kaartjes voor de reis. Op die boot begonnen ze te dansen, maar ik kreeg het zo benauwd en gevoelde zeer sterk het ongenoegen Gods op mij rusten. Indien deze boot zou vergaan, het zou alleen zijn omdat ik erop was. Omdat de boot nog niet weggevaren was wilde ik er af. Eén van de meisjes ging met mij mee.

Toen ik dicht bij huis kwam dacht ik: 'Moeder mag niets merken, anders denkt zij dat ze het gewonnen heeft. Ik ging stil in huis en wast mij ogen, omdat ik gehuild had.

Moeder zei: 'Je bent weer gauw terug?' Mijn antwoord was: 'Ja, daar was niets aan. Ik ben maar naar huis gegaan, een volgende keer beter.'

Maar die andere keer is niet gekomen. Ik werd zeer onrustig en als ik in de kerk zat, veroordeeld alles mij. Maar ik durfde moeder van mijn onrust niets te vertellen. Dat wilde ik ook niet. En om genade smeken wilde ik ook niet. Ik keek in de kerk naar anderen en dacht: 'Die kunnen allen nog bekeerd worden, maar ik niet. Ik ben een opstandeling, een rebel.'

Verloren!

Op een keer kwamen mijn broers thuis en waren met mijn vader in gesprek dat er een God is. Ik hoorde het alles aan en ineens kwam er in mij op: 'Als er een God is, en die is er, dan is het voor mij verloren. Ook deze woorden: *'wie heeft zich tegen Hem verhard en vrede gehad?'* (Job 9:4b) en *'Het is u hard de verzenen tegen de prikkels te slaan'* (Hand. 9:5b). Ik zag hoe de Heere mij in liefde nagewandeld had, ook in Chicago. O, wat weende ik nu. Ik dacht dat ik geen tranen genoeg had om te bewenen dat ik tegen een goed doend God zo zwaar gezondigd had. Dag en nacht was mijn geroep: 'O God, wees mij arme zondares genadig!' O, Heere Jezus, ontferm U mijner. Ik er nog een weg voor zulk een? Openbaar het mij maar.'

Het werd steeds benauwder en ik was machteloos en hulpeloos. Op een nacht kreeg ik het zo bang dat ik mijn bed ben uitgegaan. Ik was radeloos, want bergen van zonden rezen voor mij op. Ik liep maar door het huis.

'Waar zou ik heengaan voor Uw Geest en waar zou ik heenvlieden voor Uw aangezicht? Zo ik opvoer ten hemel, Gij zijt daar; of bedde ik mij in de hel, zie Gij zijt daar' (Ps. 139: 7-8). Ik gevoelde Gods toorn en riep: 'Verloren. Verloren!'

Toen ben ik naar moeder gegaan en onverschillig stootte ik haar aan. Zij vroeg: 'Wat is er?'

Ik zei: 'Verloren, voor eeuwig verloren!' Van benauwdheid liep het bloed uit mijn neus.

Moeder zei: 'Kind, doe het licht eens aan.'

Maar ik herhaalde: 'God is recht, ik ga voor eeuwig verloren.' Ik ben toen naar boven gegaan en viel in de badkamer op de vloer en zei: 'Heere help mij.' Maar het klonk in mijn hart: 'Het gebed van de goddeloze is de Heere een gruwel.' O, die goddeloze was ik, zodat ik moest zeggen: 'Uw doen is rein, Uw vonnis gans rechtvaardig.'

2.6 In het licht en in duisternis

Maar, o wonder van genade, toen veranderde het en kwamen deze woorden: *'O, alle gij dorstigen, komt tot de wateren, en gij die geen geld hebt, komt, koopt en eet, ja komt, koopt zonder geld en zonder prijs, wijn en melk'* (Jes. 55: 1). En wat een liefde vloeide er in mijn hart tot de Heere Jezus. O, was ik nu eenzaam, met Jezus gemeenzaam. In mijn hart was het: *'Want waar uw schat is, daar zal ook uw hart zijn'* (Matth. 6:21) en *'Maar onze wandel is in de hemelen, waaruit wij ook den Zaligmaker verwachten'* (Fil. 3:20a). O, wat een heimwee naar Hem. Hij was het Hoofd en ik een van Zijn kleine leden. Ik dacht, ik behoorde daar te zijn, waar Hij is, bij elkaar. Het wonder kon ik gedurig maar niet op, aan zo'n rebel genade bewezen! Ik ging naar bed met Hem en werd ik wakker, zo was ik nog bij Hem.

Dat heeft zes weken geduurd en daarna ben ik in een vreselijke duisternis terecht gekomen. Plaag na plaag matte mij af. Dan was ik een huichelaar en elke vezel was hoogmoed. Dan zat ik vol van Godslanderlijke gedachten en twijfelde aan het bestaan van God. Ik zat vol vijandschap tegen de Heere Jezus. O, wat een vijand van God en van genade gevoelde ik mij! Dat de aarde zo iemand nog droeg, kon ik niet begrijpen, zo'n monster!

Twee jaar heb ik in die toestand geleefd, zonder één kruimeltje van de Heere te ontvangen.

O, zei ik weleens, dat het tussen de Heere en mijn ziel goed was. *'Ik heb mijn rok uitgetogen, hoe zal ik hem weder aantrekken?'* (Hoogl. 5:3a). Ik heb de eerste liefde verlaten. De kroon is van mijn hoofd gevallen. O, wee nu mijner, dat ik zo gezondigd heb.

Mijn lieve moeder was toen ziek. Als ik haar eten bracht, zei ze wel eens: ‘Kind, wat ga je weer gauw terug.’

Toen zei ik: ‘Ik ben zo bang dat ik u wat doen zal; ik heb zo’n vreselijke natuur.’

Zij zei: ‘Je hebt mij nog nooit iets gedaan.’

Nu had ik er een hekel aan om uitwendig vertoon te maken, maar ik liep zuchtend over de weg. Mijn broers zeiden dan: ‘Wat loopt ze toch te zuchten.’ Het was vanwege de benauwdheid van mijn ziel.

Houd maar biddend aan

Op een morgen zei ik tegen mijn moeder: ‘Ik ben bang dat ik nog krankzinnig zal worden. Ik kon beter hard ziek zijn. Ik kan het niet langer dragen. Ik ben een speelbal van de satan en doe wat hij wil. Ik ben gehavend en geplukt en de Heere denkt niet meer aan mij. Ik word onderdrukt, o Heere.’

Toen zei moeder: ‘Laten wij samen bidden.’

Wij bogen samen onze knieën. Wat moeder bad heb ik niet gehoord, omdat ik zelf van benauwdheid hardop riep: ‘Ontferm U mijner, O Zone Davids, ontferm u mijner.’

Toen kwamen deze woorden: ‘*En de God des vredes zal de satan haast onder uw voeten verpletteren*’ (Rom.16:20).

Een ogenblik kreeg ik verlichting, maar daarna was het weer net zo erg. Mijn moeder zei:

Houd maar biddend aan;

God zal u bewaken.

Moet ge in 't duister gaan,

Al was het tot uw dood,

Vrees dan nog geen nood,

Jezus zal het maken.

(Wijze Psalm 81)

Toen mijn moeder dit sprak kreeg ik een welgevallen aan de straffen van mijn ongerechtigheid en wilde aan de genadetroon blijven liggen. Ik was geen kruimel meer waardig, al was het tot aan mijn dood toe.

Toen kwam de Heere over met deze woorden: ‘*Deze ontvangt de zondaars en eet met hen*’(Lukas15:2). Ik werd door Hem bediend. O, wat werd genade mij wonderlijk, ik mocht weer in Zijn liefde delen en zei kinderlijk: ‘Heere, wat had u daarmee te zeggen, ik ben zo gehavend en geplaagd.’ Toen kwam mij duidelijk voor: ‘*Ik verordineer u het Koninkrijk, omdat gij met mij geweest zijt in al Mijn verzoeken.*’ Ik zag hoe de Heere Jezus Zelf verzocht geweest was van de satan en zou zijn volk er dan niets van ondervinden? Ik heb daarna die aanvallen niet meer gehad.

Twee jaar ziek geweest

Ik wil kort nog iets vertellen van een gebeurtenis waarin de Heere bijzonder overkwam. Ik was twee jaar ziek en één jaar had ik op een plank gelegen vanwege mijn rug. Het was vreselijk donker voor mij en ik had erge pijn.

Ik zei tegen een ouderling: ‘Ik zal wel een kruiper blijven, heel mijn leven, maar er kan geen gebed meer door.’ Ik gevoelde de plaag van mijn hart, die vuile bron en werd zeer beangst dat ik mij bedrogen had. Omdat ik alleen was ben ik naar de badkamer gekropen, daar ik niet lopen kon. Ik zei: ‘Ach Heere, doorgrond en ken mij. O harten en nierenproever, och als U niet begonnen bent, och Heere, doe het dan nog eens om Uws groten Naams wil.’ Dat was toen op een zaterdagmorgen. De volgende zondagmorgen was ik zo hart als een diamant. ‘*Zal ook een Moorman zijn huid veranderen? Of een luipaard zijn vlekken? Zo zult gijlieden ook*

kunnen goed doen, die geleerd zijn om kwaad te doen?' (Jer. 13:23). Ik moest maar zeggen: 'Een dode hond.' Kruipen? Ach mocht ik gedragen worden. Op datzelfde ogenblik was het of de Heere zijn liefdearmen om mij heen sloeg en ik gedragen werd door Zijn onuitsprekelijke ontferming. Toen zong ik:

*Veilig in Jezus armen;
Veilig aan Jezus hart.
Daar in zijn teer erbarmen,
Daar rust mijn ziel van smart.*

Mijn naam was op Zijn liefdehart en zal er nooit meer uitgewist worden; voor eeuwig in het boek des levens geschreven. Daar mocht ik drie dagen in verkeren. Ik lag daar zo zacht, veel zachter dan op rozen.

Toen ik wakker werd was ik zo bedroefd, omdat ik 's Heeren nabijheid niet meer bemerkte. Ik was zo verdrietig dat ik zei: 'Het is mij beter te sterven dan te leven.' Maar toen leerde de Heere mij met deze woorden:

*Schoon 'k arm ben en ellendig,
Denkt God aan mij bestendig;* (Psalm 40:8)

Dit mocht mij zo versterken, dat, al had ik niet die gevoelige gemeenschap, hij mij nochtans op Zijn liefdehart droeg en mij liefhad. En dat Hij nooit veranderde in Zijn trouw.

Het Avondmaal

Nu zou ik nog van een Avondmaal willen vertellen, wat voor mij onvergetelijk blijft.

Het was op een zondagmorgen dat ik wakker werd met deze woorden: '*Laat ons dan met vrijmoedigheid toegaan tot den troon der genade,*' (Hebr. 4:16a) en dit bleef steeds bij mij. Ik moest maar zeggen: 'Ik ben zo zwart, daar is niets geheels aan mijn vlees.' Ik had geen verwachting. Ik zei nog tegen mijn man tijdens het eten, dat die woorden steeds terug kwamen.

En zo ging ik naar God huis. Toen de eerste tafel bediend werd en de beker zegende, ging er al wat in mij om. Ik kreeg zo'n dorst naar het levende Water en naar het levende Brood, dat uit de hemel nedergedaald is. Mijn ziel bezweek van sterk verlangen. In die toestand ging ik aan, niets verwachtend. Maar toen ik aan mocht zitten, mocht ik Hem zien, dragende Zijn kruis. En o, het was besproeid met de liefde van Christus. Door Hem mocht ik vrijmoedig aangaan. Ik lag vol aanbidding en verwondering, versmeltend aan Zijn voeten en zei hardop: 'O, gezegende Immanuël'.

Ik heb later aan de dominee gevraagd of ik soms gestoord had door die woorden te spreken. Ik was te vol geweest om te zwijgen. Ik had geen last van de mensen in de kerk, want er staat: '*En hun ogen opheffende, zagen zij niemand dan Jezus alleen*' (Matth. 17:8). U begrijpt wel dat dit met het oog des geloofs was. Iemand vroeg: 'Maar u zag toch wat?'

Ik antwoordde: 'Niet met mijn natuurlijke ogen. Ik kan niet anders zeggen dan dat de Heilige Geest dit in mijn hart werkte. En bovennatuurlijk, door God de Heilige Geest in mijn hart gewerkt, zo keerde het tot God terug. Naar die liefde, die zoete Naam van Jezus ging al mijn verlangen uit.

Ik kwam thuis en Miss Berens, die met ons meeging, begon met mij te praten. Ik zei: 'Mag ik nu alleen zijn met Hem?' Ik zei toen: 'Heere Jezus, wat is het dat u mij vertroost hebt?' Toen volgden de woorden:

*Opent uwen mond;
Eist van Mij vrijmoedig
Op Mijn trouwverbond;
Al wat u ontbreekt
Schenk Ik, zo gij 't smeekt,
Mild en overvloedig.* (Psalm 81:12)

En ach, mij ontbrak alles, maar ik had een vrijmoedige toegang tot Hem.
Nu heb ik verteld wat de Heere aan mijn ziel gedaan heeft.

*God heb ik lief; want die getrouwe Heer
Hooft mijne stem, mijn smekingen, mijn klagen;
Hij neigt Zijn oor, 'k roep tot Hem, al mijn dagen;
Hij schenkt mij hulp, Hij redt mij keer op keer.* (Psalm 116: 1,2 en 3)

2.7 Moeder Geertruida La Both en broertje Bertus La Both

Door Johanna Gonlag-La Both

Vader en moeder dienden beiden de wereld toen zij trouwden. Zij waren in geen 27 jaar in de kerk geweest. Mijn vaders vader zei op een keer tot mijn moeder: 'Truida, de Heere komt jullie zo te zegenen, dat je eens een keer met mij naar de kerk moest gaan bij dominee Gezelle Meerburg.'

Dit heeft zij toen ook gedaan en de Heere heeft het gepreekte woord gebruikt om haar van dood levend te maken. Het ging door een diepe weg van overtuiging. Mijn vader zei tot ds. Gezelle Meerburg: 'Ik heb er altijd zo'n goede vrouw aan gehad en nu heb ik niets meer.' De dominee zei: 'Uw vrouw wordt best weer beter, maar het gaat soms door een hellevaart tot een hemelvaart.' En zo is het gegaan.

Moeder is gestorven op 26 april 1930. Zij mocht weten wie zij toebehoorde, maar zij had genade nodig om te leven en ook genade nodig om te sterven. Enkele dagen voor haar dood hoorde ik haar hardop zeggen: 'O God, wees mij zondares genadig.' Zij sprak tot mij: 'Ik heb een hart als een diamant.' Maar de Heere kwam over en bracht alles mee. Zo kon en mocht zij sterven want de Heere nam alle vrees weg. De liefde dreef de vrees naar buiten, want wij hoorden haar zeggen: 'Kom haastiglijk, Heere Jezus, ja kom haastiglijk.'

Toen zei ik tegen moeder: 'Moeder, gaat u nu van mij heen?' Haar antwoord was: 'Ja Jo'. Hierop antwoordde ik: 'Ach, waar moet ik dan blijven?' En zij antwoordde: 'Bij de Heere. Ik wens liever ontbonden en met Christus te zijn, want dat is zeer verre het beste.'

Daarna sprak zij nog met diep ontzag: 'De Heere kom; de Heere komt op de wolken; de Heere komt!' dit herhaalde zij drie keer en zij is zo in de Heere ontslapen, 's morgens om kwart voor 5.

Bertus La Both

Mijn lieve broertje Bertus is juichend heengegaan. Bertus was altijd gezond en had nooit een dokter nodig gehad.

Op een keer kwam hij thuis van school en zei tot moeder: 'Moe, ik kan haast de schooltrappen niet opkomen. Ik heb zo'n pijn in mijn been.' Moeder dacht eerst dat het reuma was, maar hij werd hard ziek en de dokter vond het nodig dat hij naar het ziekenhuis in Arnhem vervoerd

werd. Dit gebeurde en moeder sliep 's nachts bij hem. In de nacht ging hij recht in zijn bed zitten, hij stak zijn handen uit naar boven en zei: 'Heere, ik roep U aan'.

Moeder mocht hem in de Heere kwijtraken met de woorden: '*Heden is dezen huize zaligheid geschied, nademaal ook deze een zoon Abrahams is*' (Lukas 19:9). Ook de woorden: '*... en waar Ik ben, aldaar zal ook Mijn dienaar zijn.*' (Joh.12:26).

Hij werd in het ziekenhuis op de kinderzaal gelegd en daar begon hij te zingen:

*'t Hijgend hert, der jacht ontkomen,
Schreeuwt niet sterker naar 't genot
Van de frisse waterstromen,
Dan mijn ziel verlangd naar God.'*
*Ja, mijn ziel dorst naar den Heer;
God des levens, ach wanneer
Zal ik naad'ren voor Uw ogen,
In Uw huis Uw Naam verhogen?* *Psalm 42:1*

Verder heeft hij nog gezongen uit Psalm 33vers10:

*Zijn machtig' arm beschermd de vromen
En redt hun zielen van den dood;'*

Intussen wuifde hij steeds met zijn armen.

Daarna kwam moeder met een vriendin bij hem op bezoek. Hij groette haar hartelijk en omhelsde haar, met de woorden: 'Moeder, ik heb niets van u te eisen en u bent mij niets verschuldigd.' Moeder vroeg: 'Ga je naar de Heere toe, lieveling?'

Zijn antwoord was: 'Dat weet de Heere wel, aan hem heb ik mij overgegeven.'

Moeder weende zeer, maar Bertus zei: 'Niet wenen, moeder!' Maar moeder kon het niet laten.

Toen zei Bertus tot de verpleegster: 'Laat die vrouwen weggaan.'

Toen ging moeder er een eindje vandaan staan, gevoelend dat hij los van haar was. Hij zong daarna:

*Veilig in Jezus' armen,
Veilig aan Jezus' hart.
Daar in zijn teer erbarmen,
Daar rust mijn ziel van smart.*

En steeds bleef hij maar wuiven, naar boven wijzend zei hij eerbiedig: 'Jezus, Heere van Sion, Jeruzalem, bruiloft.' Bij moeder leefde toen: 'Zij zullen aanzitten aan de bruiloft des Lams.' Hij bleef tot het einde zingen. Zijn laatste woorden waren: 'Engelen, engelen!' Daarna viel hij achterover en werd van de engelen gedragen in Abrahams schoot.

Op het kerkhof werden door de kinderen van de zondagschool dezelfde versjes gezongen. Moeder vertelde later nog dat zij het geestelijk leven al opgemerkt had toen hij nog maar 10 jaar was.

Toelichting

De ouders van Johannes Hendrik Gonlag waren Johannes Daniël Gonlag, geboren in 1858 te Vuren. Deze trouwde met Cecilia Bonte op 17 augustus 1880 te Krimpen a/d IJssel. Zij is geboren in 1856 te Vlaarding en was een dochter van Johannes Hendrik Bonte en Johanna van der Doe.

Johannes Hendrik Gonlag was de tweede van de tien kinderen uit dit huwelijk. Hij is geboren op 18 december 1882 in Capelle a/d IJssel en overleden te Sliedrecht op 8 januari 1960.

In zijn levensgeschiedenis noemt hij ds. A. Verheij (1821-1913). In 1884 was daar een kleine Vrije Gereformeerde Gemeente ontstaan, waar ds. Verheij in datzelfde jaar een beroep heeft aangenomen. Vooral in het begin was er een grote toeloop, maar toen de Doleantie in Delft een feit was, verminderde dit. Een kleine, maar getrouwe groep bleef over. De getrouwe en ernstvolle prediking heeft daar op Johannes een grote indruk gemaakt. Vanuit enkele vrije gemeenten, o.a. Rijssen kreeg hij regelmatig beroepen. Een beroep naar Vlaardingingen werd in 1894 aangenomen.

Johannes trouwde op 24 december 1903 met Neeltje Maartje Könemann te Schiedam. Zij was geboren op 17 maart 1882 te Schiedam.

Op 5 maart 1905 werd een dochtertje geboren, Jannetje Gonlag. Zij trouwde op 12 december 1928 met Jan Putters te Schiedam.

Op 17 september 1910 Zijn Johannes en Neeltje gescheiden. Johannes trouwde later met Johanna La Both.

Waarschijnlijk is Johannes na zijn echtscheiding in Amerika terecht gekomen. Hij was 35 jaar toen hij toen hij op Amerikaanse schepen voer. Dit was in 1917 tijdens de 1^e wereldoorlog.

Nadat hij aan wal gekomen is kwam hij weer met kerkmensen in aanraking. Enige tijd daarna is de Heere hem te sterk geworden, wat hij later beschreven heeft.

In de zomer van 1946 ontmoette hij ds. C. Smits, zoals in het verslag van zijn begrafenis vermeld staat. Daar zijn banden gevallen, die niet te verbreken waren. Mogelijk was dat de reden dat Johannes Gonlag later zijn laatste levensjaren te Sliedrecht doorgebracht heeft.

Op 2 januari 1960 kreeg hij een ernstige hartaanval en op 4 januari overleed hij in het ziekenhuis te Dordrecht.

Hij is op 8 januari ook te Sliedrecht begraven. Voordien was er een samenkomst in het kerkgebouw aan de Stationweg, waar ds. C. Smits de leiding had.

Hij sprak uit Openbaring 7:9: *'Na dezen zag ik, en zie, een grote schare, die niemand tellen kon, uit alle natie en geslachten en volken en talen, staande voor den troon en voor het Lam, bekleed zijnde met lange witte klederen, en palmtakken waren in hunne handen.'*

Na de toespraak van ds. Smits liet hij zingen Psalm 68vers 2:

*Maar 't vrome volk in U verheugd,
Zal huppelen van zielevreugd,
Daar zij hun wens verkrijgen.*

Daarna sprak ds. A. Bijkerk gevoelvolle woorden tot de weduwe. Hij haalde hierbij o.a. ds. R. Erskine aan: 'Wanneer er zondvloed en ophanden zijn, dan neemt God Zijn Noachs in de ark. Wie let erop dat de rechtvaardige weggeraapt wordt vóór het kwaad?'

Hij eindigde met het laten zingen van Psalm 72:11: *'Zijn Naam moet eeuwig eer ontvangen!'*

Bij het graf sprak ds. M. Baan uit Dordrecht. Hij wees erop dat het graf, door Christus geheiligd is voor Zijn volk en na zijn toespraak liet hij nog zingen Psalm 43vers 4:

*Dan ga ik op tot Gods altaren,
Tot God, mijn God, de Bron van vreugd;
Dan zal ik juichend, stem en snaren
Ten roem van Zijne goedheid paren,
Die, na kortstondig ongeneugt*

Mij eindeloos verheugd.

De weduwe bedankte daarna de sprekers en wees er nog op dat zij over dood en graf heen mocht zien. 'Mijn geliefde man rust niet slechts in de schoot der aarde, maar mag ook rusten in de schoot des Vaders.'

Geraadpleegde literatuur:

Gods genade verheerlijkt in een ruwe zeeman Johannes Hendrik Gonlag, Utrecht 1960

De zilversmid van Schoonhoven Leven en werk van ds. Abraham Verheij, Houten, 1995

3 Jan Verkamman (1869-1903)

3.1 Van Tholen naar Bruinisse

In het stadje Tholen woonde een schippersfamilie, Jacob Marinus Verkamman, getrouwd met Marina Anthonisse. Jacob was in 1837 geboren en zijn vrouw in 1836. Zij trouwden in 1859 en kregen 13 kinderen.

Op 27 januari 1869 werd het 6^e kind geboren, een zoontje die de voornaam Jan kreeg. Uit zijn kinderjaren is weinig bekend, maar bij het ouder worden bleek dat hij meer van de wereld wilde zien, dan alleen het varen op de Zeeuwse stromen. Hij meldde zich aan bij de marine, om op deze wijze zijn verlangens en begeerten te voldoen. Mogelijk waren er nog meer redenen, hoewel dit niet bekend is.

Jan is op 10 augustus 1893 te Tholen getrouwd met Elisabeth Josina den Engelschman, geboren 11 november 1870 te Oud-Vossemeer. Uit dit huwelijk zijn geboren: Jacob Marinus 18-12-1893, Willem Pieter 10-03-1895, Marinus Jacobus 06-03-1897, Matthijs Marius 06-03-1897, Marinus Marius 10-09-1898, Marius Marinus 21-01-1900 en Mattheus Matthijs 26-09-1901. De tweelingen die in 1897 geboren waren, zijn de 1^e week van juni in datzelfde jaar gestorven.

In het jaar 1900 verhuisde het gezin naar Bruinisse. Ook daar was de visserij levendig en die plaats trok Jan wel aan. Mogelijk had het jong getrouwde paar een godsdienstige opvoeding gekregen, maar spoedig kwam openbaar dat zij ook leefden zonder God in de wereld en zonder hoop voor de eeuwigheid. Zij gingen af en toe nog wel eens naar de Hervormde kerk.

Toen zij in 1903 tien jaar getrouwd waren hadden zij vijf jongens en Jan was toen 34jaar.

Elke maandagmorgen vertrok hij vroeg met de boot, om op de Zeeuwse stromen de kost te verdienen met visvangst. Hij huurde in de tijd een boot van de eigenaar Zacharias Hoogerheide, die meer vissersschepen tot zijn beschikking had.

Oefenaar G.H. Kersten

Het was in die tijd dat de jonge G.H. Kersten uit den Haag toestemming kreeg om in de Kruisgemeenten een *stichtelijk woord* te spreken. Zelf was hij als kind al onder de indruk van de preken van ds. G. Malipaard. En het bleef niet bij indrukken, want de Heere werkte krachtadig door in het hart van de jonge Kersten, zodat hij binnen enkele jaren zoveel van Gods genadewerk in zijn hart mogen ervaren, dat oude, geoefende kinderen van God er verbaasd over waren. Ook zijn roeping tot het leraars ambt leed geen twijfel. Hij mocht geloven dat de Heere een groot werk voor hem te doen had.

Aan zijn vaderlijke vriend ds. C. Pieneman verklaarde hij zijn hart en deze mocht hem tot een grote steun zijn. Onverwacht werd de 18-jarige Kersten door ds. J. Overduin uitgenodigd om een preekbeurt voor hem waar te nemen in Lisse. Daarna volgden meer uitnodigingen, waarbij Bruinisse zeker niet achter zou blijven!

Het was Kersten tot droefheid op te moeten merken dat er in die tijd ook zoveel verdeeldheid in de kerken was. Waar de zelfde leer van vrije genade verkondigd werd, leefde men toch langs elkaar heen. Op verschillende plaatsen was er zelfs tegenwerking onder elkaar. Daarom was het voor Kersten een zaak van het gebed geworden en daarom zocht hij ook spoedig de mogelijkheden om tot een samengaan van de Kruisgemeenten met de Ledeboeriaanse gemeenten te komen. Hij had intussen als lerend ouderling een beroep mogen aannemen naar de Kruisgemeente te Meliskerke. Intussen was ouderling Jacob Corré van de Ledeboeriaanse gemeente te Aagtekerke ook met deze zaak bezig en vonden deze twee personen bij elkaar dezelfde gevoelens. Omdat Kersten veel achting voor Corré had, vroeg hij om ook bij hem op de catechisatie aanwezig te mogen zijn.

Naar Bruinisse

In korte tijd kreeg hij bekendheid, vooral in Zeeland. Ook in Bruinisse drongen de geruchten tot de Oud Gereformeerde Gemeente door, want zo noemde de Ledeboeriaanse gemeente zich in deze plaats. Zij waren meestal een van de eersten die een nieuwe oefenaar of predikant uitnodigden om te komen preken.

Het was in april 1903 dat Kersten ook te Bruinisse op een avond in de week een dienst zou vervullen. Hoewel de jonge oefenaar noch maar kort in de bediening stond, vroeg hij zich al af, of het wel zuiver bij hem lag, of er ook vrucht op zijn werk mocht openbaar komen. Dikwijls preken en nu weer naar Bruinisse, wat moet er toch van komen?

Het gerucht dat hij zou komen werd op het land en ter zee door de Bruenaren besproken. In het begin van die week drong de eigenaar van de vissersboot, Zacharias Hoogerheide er bij Jan Verkamman op aan om de aanstaande vrijdag ook naar de kerk van de Oud Gereformeerde Gemeente te gaan. Er zou een jonge man preken, die ondanks zijn jonge leeftijd, met bijzonder veel kracht en gezag sprak.

Maar dat stuitte Jan geweldig tegen de borst en hij kon daar niet aan denken, want van zijn opvoeding die hij van zijn ouders te Tholen ontvangen had, was niet veel meer overgebleven. Hij had een afkeer van de kerk gekregen.

Maar hoe dichterbij de vrijdag kwam, hoe onrustiger hij werd. Er was een hevige strijd in zijn binnenste, tegen de aandrang om naar de kerk te gaan.

3.2 Verraden, onschuldig bloed

Op die vrijdag, kort voor de dienst zou beginnen, vroeg hij ineens aan zijn vrouw of ze direct zijn zondagse kleren wilde geven, want hij moest naar de kerk. Zij werkte niet direct mee, want waarom moest dit nu direct? Maar haar man was niet meer tegen te houden. Op weg naar de kerk kwam hij veel mensen tegen die ook daarheen gingen. Toen hij bij de kerk kwam zag hij een mensenmassa waar haast niet door te dringen was. Maar hij was nogal bruut en drong met geweld langs de mensen heen met de woorden: 'Als ik zijn kop maar zie dan is het goed.' En hij zag hem: 'Doordringend zag ik zijn aangezicht.'

Intussen had oefenaar Kersten plaats genomen op de preekstoel en las zijn tekst voor: '*Zeggende: Ik heb gezondigd, verradende het onschuldig bloed*' (Mattheüs 27 vers 4a). Die woorden troffen Jan Verkamman tot diep in het hart en hij kon het niet meer kwijt. Hij was als Judas, een duivelskind. Het was nu onophoudelijk bij hem: '*Ik heb gezondigd.*'

Ook toen hij de volgende dagen aan het vissen was, waren zijn gedachten met niets anders meer bezig. Het was voor hem verloren. Hij zag dat de aarde als het ware openging en er kwam rook en vuur uit en een zwart beest. Hij kreeg alles tegen zich, want hij kreeg nu wat van de werkelijkheid te zien, wat hij voordien nooit gezien had. Was er nu voor zó een nog een weg van uitkomst? Hij werd overtuigd van zonde, gerechtigheid en van het oordeel, wat hij nu als een zwaard boven zich voelde hangen. Hij gevoelde nu dat alles tegen hem getuigde en wat dan als hij zó moest sterven? Jan was radeloos en voelde dat het voor eeuwig verloren was. Was er nog een mogelijkheid om daaruit verlost te worden?

Maar de Heere werkte door en enkele dagen daarna kwam er, door Gods grote goedheid, verandering. In zijn grootste verlegenheid kreeg hij toen een ander gezicht voor ogen gesteld.

De Heere, Die vrijmachtig werkt, liet hem al iets zien van het kruis van Christus. Daarom wilde Jan nu het liefst maar alleen zijn, om te bidden en te wenen voor het aangezicht des Heeren.

Het werd zondag en het was voor Jan geen punt meer waar hij naar de kerk moest. Hij ging 's morgens naar de kerk en zijn vrouw 's middags naar de Ned. Hervormde Kerk, met de kinderen.

Dan was hij blij als hij alleen was, om zich voor de Heere neer te leggen, met al zijn zorgen en behoeften.

Van een broer kreeg hij in die dagen een boek. Hij was op de geruchten af gekomen, dat er wat met zijn broer aan de hand was. Het was een boek met preken, waarin de eerste preek weer over Judas ging: *'Gij moogt toezien* (Matth. 27:4b).*'* Deze preek was ook weer tegen hem gericht. Het zwaard van Gods wet drong nog dieper in zijn binnenste door en aan de gehele wet voelde hij zich schuldig.

De volgende zondagmorgen werd er een preek gelezen over Johannes 15 vers 1: *'Ik ben de ware Wijnstok, en Mijn Vader is de Landman.'* Die middag was de tekst: *'Wat klaagt dan een levend mens? Een ieder klage vanwege zijn zonden'* (Klaagliederen 3 vers 39). *'Daar heb ik het uitgeschreeuwd. O, het is vreselijk: Ik ben Zijn mond wederspanning geweest'*. Daar werd de zonde bitter voor hem, tegen een goedgeoed God gezondigd te hebben.

's Avonds werd er gelezen over Naomi. Daaronder werd hij verbroken en schreeuwde het weer uit. Hij kon het niet meer langer verbergen, want de Heere gaf hem een hoopje in zijn ziel.

De volgende dagen was hij niet in staat om zijn werk te doen, omdat zijn lichaam zo verzwakt was. Hij schreef: *'s Maandags dacht ik te sterven, het doodzweet brak mij uit en ik moest naar bed.'* Maar met zijn hart en mond mocht hij toen roemen van de goedertierenheden des Heeren, zoals Ruth in het begin: *'... en uw God, mijn God'* (Ruth 1 vers 16b).

Rijp voor de hemel

Na enkele weken kon Jan Verkamman ook tegen zijn ouders niet meer zwijgen. Hij schreef een brief en deelde zijn ouders, broers en zussen mee wat er gebeurd was.

Gods kinderen, die meer geoefend waren in Gods genadewerk in Bruinisse, begrepen al snel dat er met Jan Verkamman wat bijzonders aan de hand was. De Heere werkte namelijk met hem door, hij werd afgesneden van alles wat geen God en Christus was en overweldigde hem met de liefde die in Christus was. Die liefde was gedurig zijn deel. Men verwachtte dat hij niet lang meer op de aarde zou zijn.

Dit is ook uitgekomen, hij kon hier niet meer leven en riep maar uit: *'Heere Jezus, kom haastelijk. Ja kom, Heere Jezus!'* De Heere, Die het geroep van Zijn kinderen altijd hoort, en dit Zelf werkte, heeft Jan zijn wens doen verkrijgen. Hij werd lichamelijk steeds zwakker en het was duidelijk merkbaar dat dit zo niet kon blijven. Met die woorden: *'Ja kom, Heere Jezus'*, is hij de eeuwige rust ingegaan. Op 29 december 1904 is hij overleden, op de leeftijd van 35 jaar.

Hij liet een weduwe achter met vijf kleine kinderen. De oudste van kinderen, Jacob Marinus, was 10 dagen daarvoor 9 jaar geworden, toen zijn vader stierf en Mattheus Matthijs was 3jaar.

3.3 Uit het nageslacht

Jacob Marinus en Willem Pieter hebben hun vader wel bewust meegemaakt, maar de op één na jongste Marius Marinus was toen nog maar 4 jaar. Hij zou ook niet oud worden, 44 jaar, maar hij had ook dezelfde verwachting als zijn vader!

Jacob is later ook bij de marine gekomen, zoals ook destijds zijn vader en meer anderen uit de familie. Willem is nog enkele jaren ouderling geweest, tot juni 1962, in de Gereformeerde Gemeente in Nederland te Bruinisse.

Marius Marinus is dus ook niet oud geworden. Hij werd in 1941 voor diaken gekozen in Bruinisse en genoot daar al spoedig achting. Hij was getrouwd met Hendrika Nederhand (1899-2001) en zij hebben 5 kinderen gekregen: Elizabeth Jozina (1925-heden), Anthonie Wouter (1927-1945), Jannetje Pieterella (1929-heden), Jans (1930-heden) en Jan (1932-heden).

In 1944 is Marius met zijn gezin tijdelijk naar Dinteloord uitgeweken, vanwege de oorlog.

Schouwen en Duiveland was onder water gezet door de Duitsers. Zij werden op de boerderij bij familie Vogelaar opgenomen. Vooral zijn vrouw was bang en hoopte daar wat meer veiligheid te vinden. Maar het tegendeel is gebleken, want in Dinteloord hebben zij het bombardement mee moeten maken.

Toen dit begon had Verkamman gezegd, wees maar niet bang, de Heere is mij voorgekomen met

God kent den weg en der vromen gemoed.

Hij draagt zorg voor hen en voor haar goed. (Psalm 1: 3 ber. P. Datheen)

Op 4 november begonnen de bombardementen. Met de familie Vogelaar stond het gezin van Verkamman in de gang en meenden dat zij daar het veiligst stonden. Toen allen daar in grote angst bijeen waren sprak Verkamman:

Hier scheen ons 't water t' overstromen;

Daar werden wij bedreigd door 't vuur. (Psalm 66:5)

Toen ging hij de kamer in om een versterkend middel voor een van de anderen te halen. Op dat ogenblik viel er een bom op de woning. De oudste dochter Elizabeth Jozina werd door de luchtdruk weggeslagen en lag gewond op de grond. Gelukkig viel dit mee en kwam ze weer bij. Maar haar vader werd door de luchtdruk naar buiten geslingerd en lag zwaar gewond op straat. Door granaatscherven was heel zijn lichaam vol wonden. Hij werd in een ander huis gedragen en was nog helder om afscheid te nemen.

De andere dag is hij naar het ziekenhuis in Bergen op Zoom gebracht en is aan de verwondingen overleden.

Maar kort daarna volgde een nieuwe slag voor het gezin. Een van de jongens, Anthonie Wouter, ging naar Bruinisse terug, om in en bij hun woning een en ander in orde te maken. Omdat schoon water belangrijk is dacht hij eerst de regenbak te reinigen. Hij ging daarin, maar is er niet meer levend uitgekomen, want hij is waarschijnlijk door vrijkomende gassen gestikt.

Moeder Verkamman is heel oud mogen worden. Op 101- jarige leeftijd is zij in het jaar 2001te Bruinisse overleden. Toen er op het laatst van haar leven naar haar leeftijd gevraagd werd zei ze: 300 jaar. In 1899 is zij geboren en het was toen 2001, dus zij had in drie eeuwen geleefd.

Nadere toelichting uit diezelfde tijd

Zoals boven beschreven, was het Zacharias Hoogerheide die er bij Jan Verkamman op aandrong om bij oefenaar Kersten naar de kerk te gaan. Hij is in 1836 geboren en in 1908 gestorven, dus enkele jaren na Jan Verkamman.

Bij Zacharias was het altijd maar zijn grote vraag, wat zichzelf betref, of de Heere met hem begonnen was of dat hijzelf begonnen was. Toen het sterven werd vroeg iemand aan hem of hij nog hoop had. Zijn antwoord was: 'Ja, maar een klein hoopje.'

Een kleinzoontje van Zacharias, Keesje Wemmers is 9 mei 1903 gestorven. Hij was nog maar 6 jaar toen hij hersenvliesontsteking kreeg en leefde daarna maar enkele weken meer. Het kind viel op, omdat hij op die leeftijd al zo dikwijls in de Bijbel en in zijn Psalmbijbeltje las.

Toen Keesje ging sterven vroeg hij om zijn Bijbeltje en las:

De vromen zullen Uwen Name

Die heerlijk is, prijzen o Heer!

*d'Oprechten zullen eeuwig t' zame
Bij U wonen in alle eer.*

(Psalm 140:13 ber. P. Datheen)

Dat was het laatste wat van hem gehoord werd.

Ouderling Van Popering had werkzaamheden met het kind gekregen en mocht geloven dat Keesje onder die oprechten behoorde.

Korte tijd daarna zijn ook de ouders van Keesje gestorven. Zijn andere grootvader was Johannes de Waal Gzn. was het jaar daarvoor gestorven. Hij was een achtenswaardig ouderling, die heel wat jaren samen met zijn broer Gabriel de gemeente gediend heeft. Gabriel was in 1900 gestorven.

In die jaren zijn er opmerkelijk veel van Gods kinderen in Bruinisse weggenomen. Vanaf het ontstaan van de gemeente in 1848 waren er velen tot bekering gekomen. Vooral ook onder de bediening van ds. P. van Dijke kwam de gemeente tot bloei.

Maar ondanks dat er rond de eeuwwisseling velen waren weggenomen, werden er regelmatig door Gods Woord en Geest, anderen weer toegebracht. Zowel in Bruinisse als in andere plaatsen.

Een rijke bediening

Ook door middel van de bediening van de jonge Kersten, zoals hierboven beschreven.

Ongeveer een jaar later preekte Kersten te Goes. Hij was 21 jaar toen hij daar op 13 januari 1904 een preekbeurt vervulde. De vader van de 26-jarige Joost Fraanje had tegen zijn zoon gezegd: 'Morgen preekt die jonge man in Goes.' Eigenlijk had hij niet veel zin, maar hij besloot om toch maar te gaan. Hij liep van Biezeling naar Goes, toch wel benieuwd wat die jonge man te zeggen had.

Zijn voorwoord was toen uit Psalm 25:8a: '*De Heere is goed en recht;*'. De preek was over Zondag 4 van de Heidelberger Catechismus: 'Doet dan God de mens geen onrecht als Hij in Zijn wet van hem eist wat hij niet doen kan?' Door middel van deze preek werd Joost in het hart gegrepen en ging radeloos naar huis. Vijf dagen en nachten bracht hij door in de schuur, zijn totale verlorenheid inlevende, de Heere recht toe schrijvende en zijn eigen/n innerlijk vonnis willende ondertekenen. Toen kreeg hij de woorden in zijn hart: '*Ik zeide tot u in uw bloed: Leef.*' (Ezechiël 16:). De Heere, die zoals met de apostel Paulus een korte weg hield, schonk ook Joost Fraanje vergeving van al zijn zonden en gaf hem vrede met een Drie-enig God.

Er zouden meer voorbeelden genoemd kunnen worden, hoe de bediening van ds. Kersten gezegend is geworden. De eeuwigheid zal dit alles openbaren, want dan zal het onderscheid gezien worden tussen degene die God dient en die Hem niet dient!

Geraadpleegde literatuur:

Op het water Het Zeeuwse geslacht Verkamman
2003

Tholen

De Bruidegom komt! 150 jaar Gereformeerde Gemeente in Nederland te Bruinisse
Middelburg 1998

Hoe lieflijk zijn Uw woningen 75jarig bestaan van de Gereformeerde Gemeente Dinteloord
1929-2004

4 Jacob Semon (1785-1814)

4.1 Rijk in de wereld

Ik was jong, in weelde opgevoed en mijn ouders waren rijk in de wereld. In mijn jonge jaren had ik twee vrienden die mij steeds vroegen om met hen uit te gaan. Dit uitgaan was zó naar mijn zin, dat ik zelden thuis was. Inplaats van hen te volgen werd ik de persoon die hun voorging, niet alleen overdag, maar ook de nachten brachten wij door in goddeloosheid. Ook de dag des Heeren werd hiervoor gebruikt in allerlei vermaak, van dansen, balspelen, kaarten en allerlei andere dingen, die ook samengingen met vloeken.

Soms ging het zó hoog dat mijn vrienden mij soms tegen moesten houden. Ik ging zover in mijn goddeloosheid dat geen vader en moeder, of leraar, mij met hun bestraffingen tegen konden houden. Alles was vruchteloos.

Binnen 6 maanden stierven mijn ouders en ik was alleen die achterbleef, omdat ik geen broers of zussen had. Op het dorp dacht men dat ik nu wel wat stiller zou gaan leven, maar helaas het werd nog veel erger. Nog drie jaar lang hield ik dit leven vol.

Onverwacht bezoek

Nadat ik weer een nacht ergens had doorgebracht, was ik 's morgens heel naar en kon haast niet meer op mijn benen staan. Ik bleef enkele dagen thuis, maar ik kon mijn vrienden niet missen en liet mijn vrienden bij mij thuis komen en hun aanwezigheid deed mij goed.

Maar ik gevoelde mij vanaf die tijd niet goed, zodat ik nu inplaats van op de straat, thuis moest blijven of op mijn bed.

Toen ik daar lag kwam er onverwachts een man binnen, die gehoord had dat ik ziek was. Zonder wat te vragen kwam hij naar mij toe en sprak mij vrijmoedig aan: 'Jacob, ik heb gehoord dat je ziek bent en ik zie dat je er ook niet goed uitziet. Ik hoop niet dat je ervan zult sterven'. Ik antwoordde hem: 'Sterven? wat sterven, ik ben jong en dan sterft men zo gauw nog niet. Daarom wil ik mij met deze praat van u niet langer ophouden. Wanneer u daar weer over begint, dan laat ik u door mijn knecht de deur uitzetten.'

Toen zei die man: 'Voordat ik vertrek moet ik je toch nog wat zeggen, je moet wedergeboren worden. Weet je dat? Anders kun je Gods koninkrijk niet ingaan.'

Mijn antwoord was daarop: 'Ga weg vent, je zou mij geheel van streek en van mijn stuk brengen.'

Dit had echter mij zoveel te zeggen dat mijn zwak lichaam ervan beefde. Op deze wijze zou ik, wanneer ik herstelde, mijn genoeg niet meer zo vinden als voorheen.

Niet meer als voorheen

Toen die man weg was begon ik mij af te vragen, als hij nu inderdaad eens gelijk had, wat zou er dan van mij worden? Hij had immer ook gezegd dat ik er niet goed uitzag. Wie weet of ik nog wel ooit zoals voorheen kon uitgaan met mijn vrienden. Wat te doen om die lastige zwaarmoedigheid kwijt te raken en die nare gedachten uit mijn hersens te krijgen? Die oude man had mij wel een lastig pak bezorgd. Dus probeerde ik het zoveel mogelijk te verzetten.

Toen ik mij na enkele dagen weer wat beter gevoelde ging ik met mijn vrienden weer de oude weg op. Maar zij vonden mij niet meer zo vrolijk als vroeger.

Ik dacht: 'Ja vrienden, je moesten eens weten welk een lastig pak ik opgelegd ben en met al mijn plezier kan ik dat niet kwijtraken.' Altijd was het maar in mijn gedachten wat hij gezegd had: 'Jacob, je moet wederom geboren worden.'

Diezelfde avond probeerde ik wat vroeger bij mijn vrienden vandaan te komen, om naar huis te gaan. Ik dacht niets te laten merken van mijn onrust, zodat zij niet zouden kunnen zeggen: 'Je lijkt wel een oude man.' Dus deed ik het met de schijn dat ik nog niet beter was. Toen ik merkte dat ze dit begrepen zei ik dat ik hun wel zou laten weten wanneer ik weer wat beter was. Ik zou hun dan wel laten roepen of ik zou zelf naar hun komen.

Ik ging naar huis en kort daarna zat ik op een dag eenzaam, in mijn hart overleggende, dat ik wenste nooit meer met die vrienden uit te gaan.

Toen ik naar buiten keek zag ik mijn vrienden naar mij toe komen, zeker om mij op te halen. Ik schrok en liet ze binnenkomen en vroeg vriendelijk of ze mij iets goeds kwamen vertellen. Maar zij lieten mij weten dat zij geluk hadden, want door medewerking van een voornaam persoon, kregen zij het voorrecht dat zij in militaire dienst mochten. 'Nu komen wij niet om te vragen met ons uit te gaan, maar om je bedanken voor de genoten vriendschap. Binnen vier dagen moeten wij in 's Gravenhage zijn om ons aan te melden als militair. Wij hopen dat het je verder goed zal gaan.'

O, wat een wonderlijke weg van God! Hier begon ik er voor het eerst iets meer te zien en te verstaan wat er hier gebeurde en dat mijn wens zo onverwacht in vervulling ging om van deze vrienden verlost te zijn.

4.2 'k Ben met rijkdom overladen

Dit gaf mij wat rust en ik besloot om deze avond, wanneer het donker was, een wandeling langs de rand van het dorp te maken. Toen ik daar die avond liep zag ik in de verte een klein hutje, met een raampje, waaruit ik een lichtje zag brandden. Toen ik dichterbij kwam hoorde ik een oude man zingen en ik merkte dat het uit zijn hart kwam:

'k Ben met rijkdom overladen

Wereldling, ik heb een schat.

Ik mag mij in weelde baden

Die geen wereldling bevat. (Ds. Joh. Groenewegen)

Toen dacht ik bij mijzelf, hoe is het mogelijk, een oude, arme man, zo opgewekt en ik stond daar met een lastig pak. O, wat verlangde ik om van die oude man eens te mogen weten waarom hij zo vrolijk kon zingen en waarin zijn rijkdom en schat bestond.

Ik klopte tegen de ruitjes en hij opende de deur en liet mij vriendelijk in zijn huisje komen. Hij begon direct te zeggen: 'Vriend, ik ben verwonderd dat je hier wilt komen in zo'n arm huisje als dat van mij en vraag mij af wat de reden is om mij te bezoeken in de late avond.'

Ik vertelde hem dat ik tijdens mijn wandeling hier een lichtje zag branden en dat maakte mij nieuwsgierig. Toen ik dichtbij kwam hoorde ik u zingen: *'k Ben met rijkdom overladen.....'*

Ik dacht toen, wat moet dat toch wezen, een oud man, in zo'n arm hutje en dan nog dit zingen. Daarom klopte ik op de ruitjes met de bedoeling te vragen, waarin uw rijkdom bestaat.

Toen zei hij: 'Jacob, ik hoop dat je hier niet komt om met mij de spot te bedrijven, want dat zal dan voor jou rekening liggen. Ik heb gehoord dat je er een los leven op nahoudt en daarom denk ik dat zulke mensen alleen maar komen om te spotten.'

Toen vertelde ik hem dat dit mijn bedoeling niet was. 'Voordien zou men dit wel van mij kunnen verwachten. Maar toen ik enige tijd geleden ziek op bed lag kwam er plotseling een oude man, ongevraagd, heel vrijmoedig naar binnen. En toen heb ik die man niet met een vriendelijk oogmerk aangesproken. Dat is nu mijn doel niet, maar die man zei toen tegen mij: 'Jacob, je moet wedergeboren worden., of je kunt niet in Gods Koninkrijk komen. Toen die man weg was dacht ik bijmijzelf, als dat zo is, wat moet er dan van mij worden? Dat nam alle lust om plezier te maken weg en die woorden blijven in mij leven. En dat blijft een pak op mijn hart en ik kan het maar niet kwijt raken.'

Wie was die man?

Toen zei die man: 'Ja, Jacob, als de Heere iemand stuurt, wie zal dat tegenhouden. Hij is wonderlijk in al Zijn wegen en wij moeten achteraf Zijn wegen leren inzien, met haar uitkomst. Daar zie ik nu al wat in omdat je naar mij toekomt. Maar Jacob, wie was die man die je opzocht toen je ziek was? Zou je hem herkennen als je hem zag?'

Toen antwoordde ik dat ik hem niet zou herkennen, want mensen die niet welkom zijn, die neem je niet zo op. Want ik was blij dat hij weer weg was, want wat hij achterliet, was een zwaar, benauwend pak.

'Jacob', zei de oude man, 'dat zou nog wel eens tot nut en welzijn van je kunnen zijn, maar dat is alleen maar achteraf te zien. Maar wat die persoon betreft, dat ben ikzelf geweest, want toen ik van je ziekte hoorde gaf dit mij veel werk voor je onsterfelijke ziel. Ik wist dat je los leefde en kon mijzelf niet weerhouden om je op te zoeken. De Heere heeft mij op jouw gewezen en ik moest de last uitvoeren om je op het gevaar te wijzen waar je in leefde, vooral om je onsterfelijke ziel. Ik zou je ook niet herkend hebben, maar ik hoorde het aan je stem.'

Vol verwondering zei ik toen: 'Ik heb wel eens gehoord van een zekere Jusstijn. Toen u mijn deur uitgegaan was heb ik aan mijn knecht gevraagd of hij wist wie die oude man was die hierbinnen was gekomen. Hij wist dat het Jusstijn was die achter het dorp woont in een klein hutje. Maar zojuist zei u dat u er al wat in zag dat ik naar u kom, maar nu ben ik benieuwd om van u te horen, waarin u boven een wereldling rijk bent en een grote schat bezit.'

Toen zei Justtijn: 'Dat wil ik je op een eenvoudige wijze vertellen, onder biddend opzien tot de Heere om Zijn zegen en Zijn nabijheid, door de indachtmakende Geest, on Jezus wil, amen. Maar Jacob, hoe oud je?'

'Ik ben 23 jaar Justtijn'

Jusstijn vervolgde: 'Ik was 21 jaar, toen ik in alle wereldse goddeloosheid en zonden leefde, ja die ik troetelde, hoe de Heere mij in dat jaar, ook een oude vrome vrouw op mijn weg plaatste. Zij zag mij in mijn goddeloos doen, met mijn vrienden en zocht mij alleen te spreken. Ze zei: Jusstijn, weet je wel dat God bevolen heeft om de goddeloze te waarschuwen als hij de zonde doet. Dat wil ik dan ook nu doen en wil je zeggen dat je treden de hel vasthouden. Als de Heere je niet bekeert, dan zal dit je verwachting wezen, om voor eeuwig een erfwachter van de hel te zijn met ziel en lichaam.'

Dit was een slag op mijn hart en het had zoveel klem op mijn gemoed dat ik dag en nacht geen rust meer had. Wanneer ik 's avonds naar ging dan dacht ik, weer een dag geleefd te hebben, maar dat ik mogelijk deze nacht een erfwachter van de hel zou worden in de eeuwige rampzaligheid. Ik wist geen raad meer met mijzelf. Ik moest op mijn knieën voor God vallen. Maar ik zou in het verdere leven mijn zaligheid buiten Christus gezocht hebben, indien de Heere Zelf daarin niet voorzien had.

De zaligheid in geen ander

Hij bracht in mijn hart: 'De zaligheid is in geen ander dan in Jezus Christus.' Ik kon geen rust vinden tot ik Hem als een geschenk van de Vader, door het geloof mocht aannemen. O, wat een vreugde kwam er toen in mij ziel om Jezus tot mijn deel te mogen hebben. Nadien mocht ik nog meer begeren om de God de Vader te mogen leren kennen, Die om Christus wil, nu bevredigd was. Dat beliefdde de Heere mij ook te schenken en smolt ik weg in liefde tot de Heere en mocht ervaren geheel verslonden te zijn in de liefde van een Drie-enig Verbondsgod. Toen kon ik met ruimte voor mij ziel zingen: *Ik ben met rijkdom overladen, wereldling ik heb een schat.* Daarna mocht ik zingen:

*Komt, luistert toe, gij Godgezinden,
Gij, die den Heer van harte vreest.
Hooft, wat mij God deed ondervinden,
Wat Hij gedaan heeft aan mijn geest.
'k Sloeg heilbegerig 't oog naar boven,
Ik riep den Heer ootmoedig aan;
Ik mocht met mond en hart Hem loven,
Hem, die alleen mij bij kon staan.* (Psalm 66:8)

Maar ik heb, zoals al Gods kinderen ook strijd op aarde. Maar daar wil ik nu niet over praten, daar dit op dit ogenblik te veel voor je zou kunnen zijn. Daarom, Jacob denk je niet dat ik goede redenen en grond heb om te mogen zingen: *'Ik ben met rijkdom overladen, wereldling, ik heb een schat.'*

Hierop antwoordde ik: 'Jusstijn, hierover kan ik weinig of niets oordelen. Bij mijn ouders heb ik zoiets nooit gehoord. In de kerk ben ik niet geweest, alleen toen mijn ouders mij nog mee konden nemen. Bij het ouder worden beloofde ik alléén te zullen gaan, maar ik deed het niet. Daarom kan ik over uw woorden niet oordelen. Maar na mijn laatste ziekte, wat mij zwaar drukte, toen u mij bezocht, kreeg ik wel andere gedachten dan voorheen. Daarom vind ik in mijzelf niet anders dan een klein besef, dat het met mij anders moet worden dan het nu met mij is. Maar ook uit achting voor u, geloof ik dat u de waarheid gesproken hebt. Hoewel ik uit het door u vertelde niet veel besef blijf overhouden, wat u tot mij sprak: 'Jacob, je moet wedergeboren worden'. Wanneer ik die last eens kwijt was, dan zou ik een heel anders mens zijn'.

Jacob onder de fijnen

'Hoor eens Jacob', zei Justijn, 'ik heb je reeds gezegd dat het gesprokene nuttig voor je zou kunnen zijn. En wat ik verder nog tot je te zeggen heb, hoop ik dat dit tot goede raad voor je mag zijn. Daarom raad ik je aan dat je naar de kerk moest gaan, onder het levend Woord, zoals men dat noemt, wie weet of je daar je zware last kwijt kan raken. Onze dominee weet in zijn prediking de zieltoestand te verwoorden. Als je eens wist met welke pakken of lasten ik al in de kerk gekomen ben, maar ook hoe ze mij afgenomen zijn, dan zou je de eerstvolgende dienst ook bezoeken.'

Toen was mijn vraag: 'Moet ik mij dan geheel aan bespottling overgeven? Enkele malen hebben verschillende jongens mij naar u zien gaan en hoorde ik hen spotten: 'Zie eens jongens, Jacob Semon wil ook zoals de 'fijnen' worden, hij gaat naar die oude Justijn. Wat zal er nu van hem worden, zou zijn geld en goed op zijn door zijn los leven? Let op, straks gaat hij ook naar de kerk.' Zo wordt er dan door vijandige mensen gesproken, door ook te

zeggen: ‘Als hun geld en goed op is en zij de grote jongen niet meer kunnen spelen en hun kracht minder wordt, dan laten zij het hoofd hangen, of zij gaan dan onder de preekstoel zitten’.

Op deze wijze wordt er gesproken en moet ik dan nu naar de kerk gaan? Hoewel ik geloof dat u het oprecht meent.’

Maar Jusstijn vervolgde: ‘Laat je daarom niet afschrikken om uit de kerk te blijven Jacob, dezelfde bespottingen heb ik ook gehad. De eerste vlaag is meestal de ergste die over je heen komt. Ook in de kerk wordt dan wel eens rond gezien, maar daar hoor je geen hatelijke woorden.’

‘Mijn goede vriend’, antwoordde ik, ‘ik zou haast besluiten om naar de kerk te gaan. Ik kan er eigenlijk ook niets bij verliezen en misschien mijn last ook kwijt kunnen raken.

4.3 Naar de kerk

Ik volgde de raad van mijn vriend op om naar de kerk te gaan en het kwam mij voor dat ik uit de wildernis in een stille vallei kwam. Ik zocht een plaats op, zoveel mogelijk uit het zicht van mensen.

De voorlezer begon met een hoofdstuk te lezen uit Johannes 3. Daarin las hij, dat wij wedergeboren moeten worden uit het water en de Geest. Daarbuiten kan men Gods Koninkrijk niet ingaan. Toen zag ik dat Jusstijn tot nu toe altijd naar mijn bevattingsgesproken had. Hij spak niet over verschillende werkzaamheden die er in het leven der genade zijn, die ik toch niet verstaan zou hebben.

Er werd eerst gezongen Psalm 38 vers 14:

*Ja, ik ben als een, wiens oren
Niet meer horen,
Wat men zegge, kwaad of goed;
Wien de tegenreën ontbreken,
Om te spreken,
En die daarom zwijgen moet.*

Deze woorden daalden in mijn hart en moest ik ook wel zwijgen en moest nu Jusstijn gelijk geven en bekennen: ‘Ik ben de man!’

De predikant begon met het gebed en vroeg: ‘Heere, bekeer zondaren en dat de onwedergeborene, wedergeboren mag worden, uit water en Geest. Bemoedig de bekommerde, versterk en vertroost Uw volk, wat U van eeuwigheid hebt liefgehad, van voor de gronlegging der wereld.

Na het gebed gaf de dominee de tekst op uit Johannes 3: 5b: ‘*Zo iemand niet geboren wordt uit water en Geest, hij kan het Koninkrijk Gods niet ingaan.*’

Het eerste wat ik dacht was, dat dit toch wel iets zonderlings was. Eerst tijdens mijn ziekte de woorden van Jusstijn, daarna de inspraak in mijn eigen hart, toen van de voorlezer en nu van de dominee over de noodzakelijkheid van de wedergeboorte. Ik voelde dit aan als pijlen van de Almachtige, die Hij in mij deed afdalen. Inplaats van mijn pakken en lasten te verlichten, begon het mij nog meer te drukken, als een band diemij omgelegd werd. Toen begon de dominee te zeggen wie een onbekeerd mens is die nog niet wedergeboren is. Volgens hem waren dat kinderen van de satan, van wie de voeten door de hel vastgehouden worden en daar kan niemand uit verlost worden. Alleen die door God opgezocht worden, kunnen om en door de verdienste van Jezus Christus, door de Heilige Geest getrokken, weer met Hem verenigd worden. Door Hem worden zij het geloof geschonken een kind van God te zijn. De Geest is het die dit geloof verzegelt.

Hij eindigde met de woorden tot het gelovig volk van God, geroepen uit de duisternis tot zijn wonderbaar licht en dat de ogen die eens gezien hebben niet meer terug zien. Amen.

Het laatste vers wat gezongen werd was Psalm 103 vers 8:

*Gelijk het gras is ons kortstondig leven,
Gelijk een bloem, die op het veld verheven,
Wel sierlijk pronkt, maar kracht'loos is en teer:
Wanneer de wind zich over 't land laat horen,
Dan knakt haar steel, haar schoonheid gaat verloren;
Men kent en vindt haar standplaats zelfs niet meer.*

Radeloos naar huis.

Ik ging naar huis en had zoveel met mijzelf te doen, dat ik geen last van mensen had, die waren mij niet meer in de weg.

Ik gevoelde dat alles tegen mij gewapend was en ik geen enkele verzachting gevoelde. Het bleef: 'Jacob, gij moet wedergeboren worden.' Ik had mij in de kerk haast niet in kunnen houden en had wel willen roepen: 'Heere, indien U mij zou willen wederbaren, doe het dan. Ik moet bekennen dat ik schuldig ben, door erf- en dadelijke zonden, tegen Uw heilig recht.' De dominee had in de toepassing nog gesproken over het voorrecht van God kinderen, waar ik niet toe behoor.

Na het zingen van Psalm 103 moest ik in de benauwdheid van mijn ziel uitroepen: 'O God, neem mijn ziel in deze nacht niet van mij, want mijn leven is als het gras en als een bloem, wanneer de wind daarover gaat, wordt haar plaats niet meer gevonden. Ik werd overtuigd een verdoemelijk schepsel te zijn om mijn zonden en dat ik in Adam begrepen was.

Toen ik thuiskwam heb ik in mijn kamer hardop mijn rampzalig lot uitgeschreeuwd en beweend en om de grote afstand tussen God en mij. Mijn handen wringend werd mij als het ware toegeroepen dat ik van de aarde weg moest, om mijn zonden. Vanaf mijn kinderjaren een verdoemelijk schepsel. Boven mij zag ik een toornig God en onder mijn voeten een open hel. Ik moest de Heere recht toeschrijven wanneer Hij mij voor eeuwig van Zich zou stoten.

Al mijn hoop was nu vervlogen, waar moest ik op hopen? Toen ik radeloos daar stond, kwam er in mij op om te bidden. Hoewel ik niet wist wat ik bidden moest, viel ik toch op mijn knieën en riep uit: 'Wees mij genadig!' en nog enkele uitroepen. Het was alsof ik enigszins lucht kreeg. Daarna nam ik deze gelegenheid meer waar en ik meende dat ik wat lucht en kalmte kreeg. Ik ging dit stipt naleven in de hoop nu een kind van God te worden.

Hierin leefde ik enige tijd, maar op een zekere dag kreeg ik het weer bang. Ik ging om te bidden en toen kwam er in mijn hart: '*Zoon, zijt welgemoed, uw zonden zijn u vergeven*' (Matth. 2:9b)

Ik meende dat er een pak als de gehele wereld van mij was afgvallen. Ik trooste mijzelf daarmee en dacht dat niemand mee dit af kon nemen.

Weer op bezoek

Toen ik weer bij Jusstijn kwam was het mijn bedoeling hem te vertellen wat er in de kerk was voorgevallen. Er zat bij hem een andere man uit het dorp met de naam Miron.

Samen hebben ze mij uit laten praten over wat ik meegemaakt had. Toen ik uitgesproken was nam Miron het woord en hij zei: 'Jacob, ik heb vriend Jusstijn veel over je horen spreken en begrepen dat mijn vriend eenvoudig met je gesproken heeft, zodat je het kon bevatten en dat wil ik ook doen.

Wat je ons vertelde is ons duidelijk. Soms worden het goede christenen waar het ook zo begonnen is, maar wat zij zeggen kan ook een napraten zijn en gaan zij hun grond maken van

deugden en plichten. Zij bidden, krijgen wat rust in beloften of andere woorden in hun hart, zonder dat er werkzaamheden met Christus zijn. Totdat de Heere hen doet zien de noodzaak van de werkzaamheden, dat deze in Christus moeten eindigen. Dat Hij alleen de grondslag wordt, door de bediening van de Heilige Geest. Al de bovengenoemde dingen kunnen geen ware troost geven, in leven en in sterven. (Deze inspraken kunnen ook van de duivel zijn, die zich voordoeft als een engel des lichts.) Maar mocht de Heere in jou een goed werk begonnen zijn dan zal Hij het zeker voleindigen tot op de dag van Zijn heirkraft. Al Zijn kinderen zullen van Hem geleerd worden.'

Waar moet ik heen?

Teleurgesteld ging ik weg en begon ik te denken dat Miron iets in mij gezien had wat niet goed is, hij slaat zoals mijn oude vriend op hetzelfde aanbeeld. Mogelijk zijn zij afgesproken dat wanneer er in mijn spreken iets was wat niet goed is, of geen duidelijke grond had, Miron mij dan zou waarschuwen. Het lijkt of zij achterdocht hebben en keuren mijn werk niet goed. Ik krijg ook geen troost van hen en dat doet mijn hart mij smarten. Jusstijn sprak ook wel eens van bijbelteksten die in zijn hart kwamen, betreffing of tot troost. Maar van dat alles weet ik niets, dan alleen: 'Jacob, je moet bekeerd worden, anders kun je het Koninkrijk Gods niet ingaan.'

Door mijn onkunde in de Bijbel versta ik er niets van en dan zegt Micron: 'Al Zijn kinderen zullen van de Heere geleerd worden.'

Waarom zeggen ze mij niet of ik al van de Heere geleerd ben. Ik denk dat ik nog niets van de Heere geleerd, of ondervonden heb.

Nu maak ik mijzelf wijs dat ik mijzelf in deze weg gebracht heb, alleen omdat ik met een verzwakt lichaam de wereld niet meer zo kan volgen en nu de vrome man vertoon. Door al deze gedachten raakte ik in veel vertwijfelingen, zodat de tranen mij uit de ogen liepen. Ik riep tot God: 'Indien het nog niet recht met mij is, wil het dan recht met mij maken. Daarna werd ik gekweld met de gedachte dat ik niet lang meer leven zou. Ook kwam dat vers mij weer voor de geest uit Psalm 103 vers 8: *'Gelijk het gras is ons kortstondig leven.'* En ik weet dat Gods Woord niet liegen kan. Wat moet er dan van mij komen als ik mij bedrieg. Het was mij beter dat ik nooit geboren was geweest. Het was mij zo bang en zeker toen de woorden in mijn gedachten kwamen: *'Doorzoekt uzelf nauw, ja, doorzoekt nauw,'*(Zef. 2:1a). Daarop dacht ik, dan kan ik niet voor God bestaan. Ik werd zó moedeloos dat ik er haast niet meer om gaf hoe ik leefde. En had de Heere mij niet bewaard, ik was zeker in zonden gevallen die ik voordien nooit gedaan had. Ik zei: 'Verloren is dan maar verloren'.

Maar toen ik wat rustiger werd begon ik te wenen en op mijn knieën vallend vroeg ik om genade. Ik stond voor een totale onmogelijkheid, voelende dit met het doodvonnis in mijn hand. Ach, waar moest ik heen? Het was niet uit te houden en ik zou de dood boven het leven gekozen hebben.

Heel wat mensen vroegen wat ik mankeerde, want mijn vlees verteerde aan mijn lichaam. In deze toestand leefde ik 3 maanden. Maar onverwacht kwamen die woorden in mijn hart: *'Jezus Christus is in de wereld gekomen om zondaren zalig te maken.'* Toen kwam er een uitroep uit mijn hart: 'Heere, ik ben een van de voornaamsten, och, mocht ik het voorrecht krijgen om te geloven dat U ook voor mij in de wereld gekomen bent, dan was mijn ziel gered.' Verder kwamen ook die woorden in mijn gemoed: *'Ik heb den goeden strijd gestreden, ik heb den loop geëindigd, ik heb het geloof behouden. Voorts is mij weggelegd de kroon der rechtvaardigheid...* (2 Tim. 4:7-8) Dit gaf veel aandoening, ook blijdschap en genoeg. Daarom dacht ik nu alles te bezitten. Ik gevoelde mij nu kalm en dacht, als ik mijn vrienden ontmoet dan hoop ik hun te vertellen welke grote dingen de Heere aan mij gedaan heeft.

De oude vrienden op bezoek

Geheel onverwacht kwamen zij mij zelf opzoeken en vroegen hoe ik het maakte. Miron begon met het zeggen: ‘Ja vriend, ik ken je nog niet zo goed als Jusstijn, maar het lijkt dat je wat opgewekter schijnt te zijn. Is er nadat je bij ons weggegaan bent wat voorgevallen, waarvan je nu verblijd bent?’

Ik gaf hem direct antwoord: ‘Ja Miron, ik heb nadat ik weggegaan ben heel wat benauwdheid, kwelling en wijsmaking moeten doorstaan. En van uw kant mocht ik ook geen troost ontvangen. Toen kwam ik ook nog bij de kortstondigheid van mijn leven en ik zou de dood zelfs boven het leven verkozen hebben, maar toen kwamen mij de woorden voor, dat Jezus Christus in de wereld gekomen is om zondaren zalig te maken. Ik verklaarde toen de allervoornaamste te zijn, met de verzuchting dat het ook voor mij mocht zijn. Daarna kwamen mij die woorden op het hart van Paulus: *‘Ik heb den goeden strijd gestreden....’* (2 Tim 4:7). En dat bemoedigde mij zo, dat ik dacht nu alles te bezitten.

‘Maar Jacob’, zei Jusstijn, ‘hebben wij je wel eens voor het hoofd gestoten of harde woorden gegeven of gesproken of wij niets met je te doen wilden hebben? Nee, dat was ver van ons af toen wij met je spraken. Wij hoopten een handwijzer voor je te zijn, gedachtig aan de woorden die geschreven zijn over hen die aan alle wateren zaaien. Ook hebben wij slechts gesproken over de zaken waarvoor wij meenden dat je vatbaar was.’

Miron vervolgde: ‘Jusstijn heeft je ook gezegd, dat onze werkzaamheden moeten eindigen in Christus, die in de wereld gekomen is om zondaren zalig te maken. Gelukkig die dit voorrecht kent en voorzichzelf mag geloven. Maar wat Paulus over de *goeden strijd* schreef, was nadat hij in de gevangenis gezeten had en elk ogenblik de marteldood dacht te moeten ondergaan. Paulus besprak zijn geloof als zijnde verzekerd en dat geloof eindigt altijd in Christus. Daarom sprak hij op een andere plaats: *‘Ik vermag alle dingen door Christus, Die mij kracht geeft.’* (Fil. 4:13).

Dus Jacob, je gelooft dat de zaligheid buiten ons in Christus moet liggen, dat betekent dus dat onze grond niet ligt in deugden, in woorden, in beloften of inspraken in ons hart. Dat alles ontvalt ons bij de dood, zelfs onze begeerten en bekommelingen, hoewel die op zich niet verkeerd zijn, doen als grond niet mee, maar zij doen ons uitdrijven naar het bedoelde einde, wat Christus alleen is.

Omdat wij graag de waarheid met je spreken, dan moeten wij ook recht met handelen, want de eerstbeginnenden liggen voor rekening van de verder gevorderden. Maar wij zullen niet graag harde woorden buiten Gods Woord tot je spreken, want wij lezen in Lukas 11:13b: *‘...hoe veel te meer zal de hemelse Vader den Heiligen Geest geven dengenen die Hem bidden.’*

Daarom vriend, wij hopen dat de Heere Jezus je oprecht leert bidden en dat je geen rust zult vinden voordat je kunt zeggen: *‘... en ik leef, doch niet meer ik, maar Christus leeft in mij en hetgeen ik nu in het vlees leef, dat ik leef ik door het geloof...’* (Gal. 2:20).

4.4 Weer alleen

Daarna vertrokken mijn vrienden en ik was in gelegenheid alles rustig te overdenken, over alles wat ik tot nu toe meegemaakt had. Jusstijn en Miron hadden het altijd goed met mij bedoeld en dat was nog zo.

Maar toch ging ik nu ook geloven dat ik de ware rust voor mijn ziel nog niet gevonden had. Ja, al zou ik mijzelf overgeven om verbrand te worden en ik de liefde niet had, het zou niet tot mijn zaligheid dienen.

Steeds meer begon ik te zien dat ik de Heere Jezus miste, dat ik Hem moest kennen en dat er

buiten Hem geen zaligheid is.

Hadden mijn twee vrienden mij niet zo getrouw behandeld, ik was op een zandgrond terecht gekomen en had het gewaagd op beloften en inspraken in mijn hart, zonder Hem als Borg te kennen.

Vanaf die tijd werkte de Heere in mij een gevoelige begeerte om de Heere Jezus Christus te mogen leren kennen, als schuldovernemende Borg en Zaligmaker van mijn ziel. In mijn gebed was het steeds: 'Heere Jezus, U weet dat het mij om U te doen is. Wil toch in mij wonen en in mij werken en neem mij geheel voor Uw rekening. Maak mij los van de banden van ongerechtigheid en ruk mij uit de handen van de vorst der duisternis, opdat ik alles wat buiten U is voor altijd vaarwel zeg.

Hierna werd het helaas weer koeler in mijn binnenste. O, wat was ik dan weer bedroefd en benauwd dat het werk in mij weer over zou gaan, hoewel het mijn begeerte bleef om tot het einde van mijn leven de Heere Jezus te mogen zoeken. Liever dan weer de wereld, met al zijn volheid te genieten.

Hierna kwamen de woorden in mijn hart: '*Want die Mij vindt, vindt het leven.*' (Spreuken 8:35a). Mij gebed vervolgde met: 'Heere, maak mij dan zoekend en geef dat ik niet mag vertragen. Openbaar U aan mij in gunst en in genade, opdat ik U mag loven in de tenten van de rechtvaardigen.'

Soms had ik zo'n zoete begeerte, dat ik mijn ziel en lichaam, als ware het, geheel overgaf. Maar tot mijn droefheid raakte ik dat weer kwijt en allerlei kwellingen kwamen weer terug in mijn hart. Geruime tijd zag ik niet anders dan mijn goddeloos hart, daarna kreeg ik weer een sterke aandrang naar de Heere Jezus.

Uiteindelijk kwam er in mijn hart: 'De begeerte van uw hart zal u gegeven worden.' Ik dacht nog bij mijzelf, wanneer Jezus zo gewillig was om mij aan te nemen, zoals ik gewillig was om mij over te geven, het dan spoedig zou gebeuren. Maar later kwam ik er achter dat het mijn onwil was dat de Heere Jezus alles Zelf moest doen.

De last afgenomen

Toen ik weer in in mijn bidvertrekje kwam, mocht ik uit de diepte van mijn ellende tot God roepen om ontferming van mij, onwaardige. Toen kreeg ik ook te pleiten op Zijn eigen Woord. Daarop kreeg ik aangename werkzaamheden met de Persoon de Heere Jezus. Toen veranderde mijn gebed in genot, daar ik als het ware verslonden werd door de liefde. Ik riep toen uit: 'U hebt mijn hart genomen.' Toen vond ik in Hem rust voor mijn ziel en werd ook mijn pak afgenomen. O, wat een blijdschap en dat voor zó een; een kind van de satan een kind van God te mogen worden. Nu te mogen geloven dat de Heere Jezus mijn deel was geworden. Ik las Psalm 148 en wat kwam er toen een loven in mijn ziel. Toen kwamen ook de woorden uit Jeremia 31 vers 41 in mijn hart: '*Want de Heere heeft Jacob vrijgekocht en hem verlost uit de hand desgenen die sterker was dan hij.*' Ik zou de bomen en de stenen verteld hebben, de uitnemende liefde waarmee Hij mijn ziel lief had. Had ik toen bloed gehad, ik zou dit op die ogenblikken ondertekend hebben: '*Ik ben des Heeren.*' Toen gaf ik mij over voor de tijd en de eeuwigheid, alleen door genade. Ik mocht mijzelf hierin kwijt raken.

Toen was het in mijn hart uit Psalm 60vers 8:

*Komt, luistert toe, gij Godgezinden,
Gij, die den Heer van harte vreest.
Hooft, wat mij God deed ondervinden,
Wat Hij gedaan heeft aan mijn geest.
'k Sloeg heilbegerig 't oog naar boven,
Ik riep de Heer ootmoedig aan;*

*Ik mocht met mond en hart Hem loven,
Hem, die alleen mij bij kon staan.*

Ik mocht hierin ruim 3 weken leven. Daarna moest ik ondervinden dat er toen geen zekerheid was voor de toekomst; ik kwam weer in de strijd.

Bestrijdingen en allelei zaken werden mij wijsgemaakt en wat een inbeelding kan er zijn. Dat laatste zien wij dikwijls bij de nabijkomende christen. Het ging bij mij zo hoog dat ik uitriep: 'Heere u weet het.'

Toen hoorde de Heere en Hij bracht in mijn hart: *'Ik zal u niet begeven en Ik zal u niet verlaten'* (13:5b). Zo onmachtig als ik mijzelf gevoelde, was het nu de kracht des Heeren die ik in mijzelf gevoelde. Ik voelde dat ik Hem in alles nodig had en zonder Hem kon ik niets.

Ik heb wel eens gedacht van kracht tot kracht te gaan, maar ik ondervond toen zo mijn tekortkomingen, ik kon van mijzelf niet één zonde overwinnen.

Opnieuw op bezoek bij de vrienden.

Ik ging weer een bezoek brengen aan mijn oude vrienden Jusstijn en Miron en mocht hen vertellen wat de Heere aan mij gedaan had. Wat ik vertelde was hun uit het hart en zij konden zich met mij verenigen. Er kwam zo'n onderlinge vereniging en bovendien mochten wij ervaren dat de Heere in ons midden was. Zij mochten vertellen hoe zij God hun Vader konden noemen, om Christus wil. Ook zij konden zonder Hem niets doen. Wij eindigden de avond met dankzegging en met het zingen van Psalm 97 vers 7:

*Gods vriend'lijk aangezicht
Heeft vrolijkheid en licht,
Voor all' oprechte harten
Ten troost verspreid in smarten.
Juicht, vromen, in uw lot;
Verblijdt u steeds in God;
Roemt, roemt Zijn heiligheid;
Zo word' Zijn lof verbreed
Voor al dit heilgenot.*

Nadat wij afscheid hadden genomen begon ik te denken dat zij van hun voorrechten en kracht hadden gesproken, maar niet hoe hun werkzaamheden daarbij waren geweest.

Ik vroeg mij af of zij wel zouden begrijpen dat ik mogelijk hier nog niet vatbaar voor was. Ik durfde hen met opzet hierin ook niet tegenspreken. Nadat ik hier ook enige tijd over peinsde, kwam ook de vijand er op af, want die slaapt niet. Hij sprak tot mij: 'Je moest wezen zoals deze mensen, dan zou je niet zulke achterdochtige gedachten hebben.'

Daarna begon ik te denken hoe zij God hun vader konden noemen, door de verzegeling van de Heilige Geest. Daarom voelde ik dat ik wat mistte, een onvoldaanheid. En omdat ik zonder de Heere niets kon ondernemen, gevoelde ik ook dat ik mijzelf daar niet kon brengen (Filip. 2:13 en 2 Kor. 3:5).

Hoewel ik de Vader niet kende, door de dadelijke werking van de H. Geest, levendig en krachtig, kon ik met Paulus wel zeggen, in hope zalig te zijn. Want de Heere drukte met nadruk de woorden op mijn hart:

'Want waar uw schat is, aldaar zal ook uw hart zijn.' (Lukas 12:34). Toen zei ik: 'Heere dat is Uw alwetentheid bekend' en ik gevoelde toen iets bijzonders van de Heere, zodat ik uitriep:

*Hoog omhoog, mijn hart naar boven,
Hier beneden is het niet,*

*Het rechte leven, lieven loven,
Is daar, waar men Jezus ziet.* (J. van Lodensteyn)

Met alles moet ik steeds weer destrijd in en af en toe wat verkwikking ontvangen.

Eeuwige liefde

Op een vroege morgen moest ik mij tegenover God aanklagen over mijn ledigheid, maar ook mijn dadelijke zonden. Maar de Heere, Die goed is, maakte mij los van het verleden en van alles buiten God en Jezus en daalde in mijn hart met de woorden uit Jes. 54:4a: *'Vrees niet, want gij zult niet beschaamd worden.'* En vervolgens vers 5a: *'Want uw Maker is uw Man, HEERE der heirscharen is Zijn Naam en de heilige Israëls is uw Verlosser;'* Maar ook uit Jer. 31:3b: *'Ja, Ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde, daarom heb Ik u getrokken met goedertierenheid.'*

De Heere overlaadde mij, onwaardige, met zoveel blijken van Zijn Goddelijke en eeuwige liefde, dat ik het niet meer dragen kon. Ik mocht mij geheel verliezen in een Drie-enig volzalig Verbondsgod. Dat is zo zalig om dat met wederliefde te mogen beantwoorden, zodat ik in deze zalige ontmoeting dikwijls uitriep: *'Mijn verzoend Vader, om Christus wil.'* Toen kwamen de woorden in mijn hart: *'...dat Ik niet meer op u toornen, noch u schelden zal,* (Jes. 54:9b).

Ik was, volgens Gods Woord als een gewaterde hof en tranen van liefde vloeiden voor mijn voeten. Ik kon niet loslaten en bleef voor de Heere met mijn begeerten. Daarop kwam er in mijn hart: *'Dezelfde Geest getuigt met onzen geest, dat wij kinderen Gods zijn* (Rom. 8:10). Hierop zei mijn ziel: *'Amen.'*

Nu vond ik mijn kracht geheel in een Drie-enig God. Het oude was voorbijgegaan en alles was nieuw geworden. Wanneer ik nu hoorde lezen of preken uit Gods Woord, wat mij vroeger duister was, was nu licht in de Heere. Hij maakte mij verborgenheden heilgeheimen bekend, wat Hij met mij, van de nooit begonnen eeuwigheid met voorgenomen had. Ik gevoelde mij nu zo opgewekt dat ik begon te zingen Psalm 25:7:

Gods verborgen omgang vinden
*Zielen, daar Zijn vrees in woont;
't Heilgeheim wordt aan Zijn vrinden,
Naar Zijn vreêverbond getoond.
'd Ogen houdt mijn stil gemoed
Opwaarts om op God te letten;
Hij, die trouw is, zal mijn voet
Voeren uit der bozen netten.*

Ook zong ik Psalm 46 vers 3: *'Geen onheil zal de stad verstoren, Waar God Zijn woning heeft verkoren;'*

Als de Heere nu maar steeds bij mij is en blijft, en de wacht over mij houdt, wie zal mij dan verstoren.

4.5 De volgende dag

De daarop volgende avond verzocht ik mijn twee vrienden, opdat ik hun kon vertellen wat de Heere aan mij bewezen had. Toen zij binnengekomen waren zongen wij eerst Psalm 81 vers 1:

*Zingt nu blij te moê
't Machtig Opperwezen
Eenen lofzang toe;
Om ons heilgenot
Worde Jakobs God
Met gejuich geprezen.*

Daarna mocht ik hun het voorgevallende meedelen en wij waren alle drie zo opgewekt, dat wij midden in de nacht afscheid namen.

Vooraf had ik hun bedankt voor de trouwe raad en zorg voor mijn ziel die zij mij hadden bewezen. In de middelijke weg hadden zij gezorgd dat ik geen grond maakte van inkomende waarheden en beloften die in mijn hart ontvangen had. Maar dat de grondslag buiten mij lag en in Christus gezocht moet worden. Daarna kreeg ik de hand van hun, als zijnde hun broeder in Jezus Christus.

Zo eindigden wij met dankzegging en met het zingen van Psalm 89:8:

*Gij toch, Gij zijt hun roem, de kracht van hunne kracht;
Ûw vrije gunst alleen wordt d'eere toegebracht; enz...*

De volgende morgen gevoelde ik mij zeer verkwikt vanwege de nabijheid des Heeren. Hij liet mij zien, gevoelen en ervaren, zodat mijn hart en mond vervuld was met Zijn lof. Ik vond nu iets in mij wat mijn natuur voordien tegen stond en dat was zingen. Ik werd ingeleid dat de gezaligden in de hemel in hoofdzaak daar zullen zingen. Ik zong toen Psalm 36:2, het tweede deel:

*Hoe groot is Uw goedgunstigheid!
Hoe zijn Uw vleug'len uitgebreid!
Hier wordt de rust geschonken;
Hier 't vette van Uw huis gesmaakt;
Een volle beek van wellust maakt
Hier elk in liefde dronken.*

Geruime tijd mocht ik mijn weg met blijdschap reizen. Ik was soms als Henoch. Ook zei ik weleens: 'Heere, wanneer komt die dag dat ik van dit aards en zondig lichaam zal verlost zijn en ik zong Psalm 73:13

*Zo zult Gij zijn voor mijn gemoed
Mijn Rots, mijn Deel, mijn eeuwig goed.*

De vijand is er ook nog

Maar na bepaalde tijd kwam de vijand op mij af en zei: 'Nu denk je wel, dat je alles te boven bent, maar die inbeelding kan je nog weleens bedriegen. Hartstochtelijke bewegingen kunnen het ver brengen, teveel om te noemen. Had de Heere het niet verhoed, ik was geheel uit mijn vorige vastheid gebracht. Ik mocht tot God zuchten om Zijn nabijheid en de Heere gaf mij kracht om de vijand te weerstaan. Maar deze liet mij niet los en sprak tot mij: 'Je zult sterven.' Ik antwoordde hem: 'Heel best, des te eerder ben ik in de hemel.' Daarna kwam er in mijn hart: 'Daarom zullen wij niet vrezen, al veranderde de aarde haar plaats, en al werden de bergen verzet in het hart van de zeeën' (Psalm 46:3). Toen sprak ik: 'Amen'.

Ik dacht van kracht tot kracht en van deugd tot deugd zo door te gaan, maar spoedig ondervond ik dat *de oude mens* nog niet gedood was. O, dat boze en en verharde hart was ik nog niet kwijt. Ik moest zeggen: ‘Het vlees begeert tegen de geest en de geest tegen het vlees. Wanneer de de H. Geest dit niet had laten beschrijven, dat de heiligen in de Bijbel dat ook hadden ondervonden, het zou moeilijk geweest zijn om mijzelf onder de rij van de godzaligen te durven rekenen.

Ik bleef ook het gevoel houden dat het hier een huis van melaatsheid blijft. Hoewel het wel eens afgeschraapt en opnieuw gepleisterd wordt. De melaatsheid wijkt niet totdat het hele huis afgebroken en de stenen buiten de stad op de steenhoop worden geworpen.

Als de Heere dan maar genade belooft te geven, om te mogen zeggen: ‘Ik heb de goede strijd gestreden en het geloof behouden.’

Tot hiertoe heeft de Heere het met mij, ellendige, wél gemaakt. Hij doet zijn lamp nog over mij lichten. Hoe het hier in de woestijn ook gaat, Hij zal Zijn oog over Zijn volk houden en hoort hun roepen en hun bidden.

*God zij altijd op 't hoogst geprezen!
Lof zij Gods goedertierenheid,
Die nimmer mij heeft afgewezen,
Noch mijn gebed gehoor ont zeid!* (Psalm 66:10)

Toen ik eens wat lusteloos was, en mij afvroeg of alles wel waarheid geweest was, werd ik bepaald bij Gods goedertierenheid: ‘Want Ik, de HEERE, word niet veranderd; daarom zijt gij, okinderen Jakobs niet verteed.’ (Mal. 3:6). Zo werd ik versterkt in vertrouwen op de Heere Jezus Christus.

Verzwakt door de werkzaamheden

De aanhoudende zielenwerkzaamheden hadden mijn lichaam erg verzwakt. Vanaf mijn eerste tijd bij Justijn heb ik geen gezonde uren meer gehad. Ik werd steeds zwakker, zodat ik dikwijls op mijn bed moest blijven. Ik dacht wel een dat mijn leven haast op het eind was. Dan werd ik weer versterkt door de de woorden: ‘... die in Mij geloofd zal leven, al ware hij ook gestorven; (Joh. 11:25b).

Mijn beide vrienden hoorden van mijn zwakheid en bezochten mij. Toen ze binnenkwamen zagen zij dit ook en ik vertelde hun mijn ervaringen. Justijn zei: ‘Ja, Jakob, je staat is duidelijk, wij hadden gedacht dat het nog wel eens donker zou worden, maar geen nood, je weg ziet op Christus.’

Miron vervolgde: ‘Je hebt wettig gestreden en op het einde van de strijd zul je ook met Gods volk gekroond worden en dat uit genade, om Christus wil.

Ik verzocht toen om samen te zingen uit de lofzangen van Groenewegen:

*Ik heb een trouw gesloten,
Met al Gods gunstgenoten,
Dat lieve volk van God, enz...*

Nadat wij nog de wegen des Heeren hadden besproken, werd de wens uitgesproken, nog lang als broeders in den Heere, met elkaar om te gaan.

Maar toen moest ik zeggen: ‘Ik weet Gods verborgenheid niet, maar ik denk dat het niet zo lang meer zal duren, want ik gevoel mijn zwakheid toenemen. Maar ik begeer onderworpen te mogen zijn, zoals mijn Ontfermer het belooft te houden, om dan te zeggen:

*Is het zuurheid, is het zoetheid,
Laat ons altijd wezen stil,
Want, de wezenlijke goedheid,
Maakt het goed met wat Hij wil.*

Kom Jusstijn, voordat wij scheiden laten wij nog zingen uit de lofzangen van Groenewegen:

*Ik ben met rijkdom overladen,
Wereldling ik heb een schat*

Zo hebben wij de avond geëindigd, met toepassing op mijzelf en wij zongen Psalm 73: 12:

*'k Zal dan gedurig bij U zijn,
In al mijn noden angst en pijn;
U al mijn liefde waardig schatten,
Wijl Gij mijn rechterhand woudt vatten.
Gij zult mij leiden door Uw raad,
O God, mijn heil, mijn toeverlaat;
En mij, hiertoe door U bereid,
Opnemen in Uw heerlijkheid.*

4.6 Getuigenis van zijn vrienden

Nadat wij bij Jacob waren weggegaan, spraken wij over zijn steeds erger wordende ziekte. Niet wetend of wij hem nog lang in ons midden zouden hebben, daar hij er zo slecht uit zag. Ik stond een keer alleen over alles na te denken en toen kwam er in mijn hart: *'Let op de vrome en ziet om naar de oprechte, want het einde van die man zal vrede zijn'* (Psalm 37:37) Ik had hem namelijk stil bij zijn bed horen bidden: 'Heere Jezus kom toch haastelijk.' Ik kon mijzelf toen niet meer inhouden en zei: 'Mijn lieve broeder, denk je spoedig te zullen sterven, omdat je zo naar het einde verlangt? Zijn antwoord was: *'Want het leven is mij Christus, en het sterven is mij gewin'* (Fil. 1:21). Wat was hij toen rustig.

De laatste bezoeken

Daarna gingen wij samen weer bij hem op bezoek. En Jusstijn vroeg, hoe het er met hem nu voorstond. Zijn antwoord was: 'Goed mijn broeder, het anker der hoop ligt vast in het binnenste heiligdom. *'t Oog omhoog en 't hart naar boven; hier beneden is het niet.'* Na wat rust vroeg Miron of de vijand niet sterk op hem afkwam. Hij antwoordde: 'Ja, maar de Heere zorgt voor mij, maar ik mag Hem zien als een die water tot aan de lippen laat komen, maar het er niet overheen laat gaan. Door genade vermag ik alle dingen door Christus die mij kracht geeft.'

Jacob was niet bang voor de dood, want daar zei hij van: 'Die zal mij verlossen van mijn zwak, zondig lichaam. Ach, dat die dag meer en meer aanlichtte.' Ook probeerde hij uitgebreid te spreken over het land en de kerk des Heeren. Hij droeg ons op om daarvoor te bidden, want zijn werkzaamheden voor het land en de kerk zouden haast ophouden. Hij sprak er nog over dat hij nu haast uit de strijdende kerk in de triomferende kerk zou overgaan, omdan altijd bij de Heere te zijn.

Toen sprak hij: 'Ik voel mij zeer verzwakt en mogelijk is het de laatste keer dat wij hier aan deze zijde van het graf met elkaar spreken.' Daarna liet hij nog zingen Psalm 23 vers 1:

*De God des heils wil mij ten herder wezen;
'k Heb geen gebrek, 'k heb geen gevaar te vrezen,
Hij zal mij zacht, in liefelijke weiden,
Aan d' oevers van zeer stille waat'ren leiden.
Hij sterkt mijn ziel; richt, om Zijn Naam, mijn treden
In 't effen spoor van Zijn gerechtigheden.*

Wij gingen bij hem weg, maar midden in de nacht werden wij weer bij hem geroepen, omdat hij hard achteruit ging. Toen wij bij hem kwamen kon hij niet meer veel spreken, maar stak zijn hand naar boven en zei: 'Ik zie het land der rust nu naderen' en vervolgde met heel zachte stem: 'Ik zie mijn lieve Heiland al voor mij.'

Daarna gaf hij ons beiden een hand en sprak met een blij gezicht: 'Nu, mijn lieve broeders, vaart eeuwig wel, mijn einde voel ik naderen. De Heere zegene u om voor uw broederlijke liefde aan mij bewezen en voor de trouwe zorg aan mijn ziel besteed, wat een wegwijzer voor mij was van Gods voorzienigheid.'

Toen zakte hij weg van vermoeidheid en kon niet meer spreken. Nog een uitroep deed hij: 'Op Uw zaligheid wacht ik, o Heere!'

Zo ontsliep onze lieve en nu zalige broeder Jacob Semon, zeer zacht in de Heere. Hij was ruim 29 jaar en het was 19 maart 1814. Zijn geboorteplaats was Havenberge.

4.7 Nabeschouwing door zijn vrienden

Jacobs vriend Miron vroeg aan Juststijn: Wie had verwacht dat wij onze vriend zo spoedig zouden verliezen? Wij hebben maar zes jaar vriendschap met hem gehad, maar wij zien hierin ook dat sommigen wel eens vroeg rijp gemaakt worden voor de hemel.

In het begin heb ik hem wel een onopgemerkt gehoord toen hij worstelde met God en zich als een verdoemelijk schepsel voor Hem verklaarde. Toen begon hij in moedeloosheid toch te zingen uit Psalm 61 vers 1:

*Wil, o God, mijn bede horen;
Neig Uw' oren
Naar mijn zuchten en geweent.
In verafgelegen streken,
Schier bezweken,
Zoek ik heil bij U alleen.*

Ik vond het niet goed om hem toen direct op te zoeken. Hoewel hij daarna zelf vertelde, dat geruime tijd nadien Christus hem geopenbaard was. Wat sprak hij toen voortreffelijk over de drie ambten van Christus, hoe hij als een diep afhankelijk schepsel, Hem nu zo nodig had, om door Hem als Profeet geleerd te worden, als Priester om voor hem te bidden en als Koning om zijn boos en verkeerd hart te regeren. Hij mocht dikwijls tot stichting voor ons zijn en kreeg veel licht in de leiding van de Heilige Geest in zijn hart.

Hij was voordien een voorganger geweest in het verkeerde, maar nu mocht hij een voorganger zijn in het goede en een voorbidder in de gezelschappen van de vromen. Nooit hebben wij voordien iemand zo veel geweld horen doen op de barmhartigheden van de Heiland. Hoe was

hij vol vuur in het gebed voor het vaderland en de kerk. Hoewel hij veel jonger was dan wij, was zijn spreken dikwijls een riem onder het hart. Hij genoot veel van de vertroostende genade des Heeren en was zelfs voor zijn vijanden goed. Wanneer hij naar het gezelschap bij Justijn ging werd hij onderweg wel bespot. Maar van dezelfde spotters kwamen er later ook op het gezelschap en waren verwonderd en beschaamd.

Jacob vergaf hun wat zij hem aangedaan hadden. Hij kwam bij de mensen in aanzien en zij beminden hem.

Maar helaas, hij had een zwak lichaam, vooral vanaf zijn bekering toen hij 23 jaar was. Zes jaar lang hebben wij het zien aankomen dat hij geen reeks van jaren in ons midden zou zijn.

Wanneer wij tot hem spraken: 'Jacob, uw gezondheid wordt minder,' dan was zijn antwoord: 'Ik moet zowel het kwade als het goede van de Heere ontvangen, soms tot mijn loutering. De zaligheid is mij nu nader dan toen ik eerst geloofde.'

Wanneer hij over zijn doop sprak, hoe hij als kind al aan een Drie-enig God was opgedragen en nu door genade de betekende zaak deelachtig was geworden, was hij vol verwondering.

Ook vertelde hij eens dat het zijn begeerte was om belijdenis te doen, ook met de bedoeling om aan het Heilig Avondmaal te kunnen deelnemen. In enkele maande leerde hij zijn belijdenis en had een sterke begeerte om hieraan deel te mogen nemen. Hij las toen ook het formulier met de vereisten voor een deelnemer aan het Avondmaal. Op dat ogenblik gevoelde hij zich zo'n ellendig zondaar, dat hij dacht zichzelf een oordeel te eten en te drinken.

Maar toen hij in de kerk kwam raakte hij werkzaam met de betekende zaak van het Avondmaal en hij kreeg een sterke begeerte naar de Heere Jezus. Toen hij aanzat aan de tafel, genood hij veel van de nabijheid des Heeren. De woorden uit Handelingen 9 vers 19a kwamen met kracht op zijn hart: '*En als hij spijsze genomen had werd hij versterkt.*' Er kwam een grote vreugde en blijdschap in zijn hart en hij mocht proeven en smaken dat de Heere goed was. Hij gevoelde zich versterkt in de Heere. Hij mocht ook zien dat het H. Avondmaal geen middel was om onze schuld te verzoenen, maar tot versterking van het geloof van Gods kinderen.

Hij was zo vol van de lof des Heeren dat hij thuis Psalm 103 vers 1 zong: '*Loof, loof den HEER, mijn ziel, met alle krachten;*'

Hij genoot meer vreugde in zijn ziel dan de wereldse mensen, die hun genoegen vinden en hun rijkdom zien vermeederen. Hij mocht alles aan de Heere toevertrouwen.

Hij was stipt in alles, vooral op de dag des Heeren, in zijn kerkgang en het bezoeken van de vromen. Hij had verdriet wanneer hij zag dat vromen zich met wereldse mensen vermengen door ook op zondag te gaan wandelen en soms wel kermessen en ijdelheden naliepen. Waardoor Gods Naam en zaak gelasterd werd.

Mocht de Heere Zijn Geest weer in een bijzondere maat uitstorten.

Zo konden wij doorgaan met over onze vriend Jacob te spreken. Wij komen er nu achter dat wij in hem missen een vriend en een geestelijke broeder in Jezus Christus. De Heere is vrij en wij mochten de hand op de mond leggen en zwijgen. De Heere heeft Zijn raad over hem volvoerd en Hij zal dat ook over ons doen. Nu mogen wij hem met het geloofsoog nastaren. Die tijd zal ook voor ons komen.

Wij wensen dat de gedachtenis aan onze vriend nog lang en tot een zegen mag zijn en willen met dankzegging God voor alles de eer geven, met de bede uit de Avondzang vers 7:

*O Vader, dat Uw liefd' ons blijk;
O Zoon, maak ons Uw beeld gelijk;*

*O Geest, zend Uwen troost ons neer;
Drie-enig God, U zij al d' eer!*

Toelichting

Ook na veel zoekwerk is het niet duidelijk wie Jakob Semon was. Ook de woonplaats is niet duidelijk. Haast zeker hebben wij hier met schuilnamen te doen.

Geraadpleegde literatuur:

Gods handelingen in de wondelijke leiding van Jakob Semon te Havenberge; Mijdrecht z.j.

5 Ter elfder uur (? –1858)

De vrouw van de herbergier uit Lamberhurst

5.1 Dominee George Stedman uit Brighton vertelt

Op een avond in de week, begin oktober 1858, had ik in een kerkdienst gesproken over de bevinding van David, wat beschreven staat in Psalm 116:3: *'Banden des doods hadden mij omvangen en de angsten der hel hadden mij getroffen; ik vond benauwdheid en droefenis.'* Ik sprak o.a. over de macht van de satan, wat hem tot een zekere hoogte toegelaten wordt om iemands gedachten zo te verbijsteren of te kwellen.

Na deze dienst werd ik aangesproken door een persoon, die mij vertelde hoe hij door een pijnlijke ervaring, achter de werkelijkheid van de tekstwoorden gekomen was.

Hij vertelde toen de toestand van een nog vrij jonge vrouw, uit de buurt waar hij dicht bij woonde. Zij was verschillende jaren geleden getrouwd met een herbergier. Maar de laatste tijd was het met haar lichamelijk en geestelijk sterk bergafwaarts gegaan. Naar het oordeel van de dorpsdokter en haar predikant was zij schijnbaar krankzinnig geworden. Zij kende haast niemand meer en stelde nergens geen belang meer in.

Maar uit verschillende zaken die hij noemde, waarin zij betrokken was, oordeelde hij dat zij tot een grote diepte van overtuiging gekomen was door de zonde en de schuld wat zwaar op haar geweten drukte. Deze zielsgesteldheid, waaraan de satan op geen geringe wijze zijn geduchte macht liet gelden, om haar tot wanhoop te brengen, was de werkelijke oorzaak van de vreselijke toestand waarin die vrouw gekomen was.

Maar juist deze mededeling veroorzaakte in mij een sterke begeerte om deze vrouw op te zoeken. Daarom nam ik mij voor, wanneer Gods voorzienigheid mijn pogingen wilde zegenen, in contact met haar te komen.

Enkele weken daarna, op 17 oktober, sprak diezelfde persoon mij weer aan over deze arme vrouw. Dit versterkte mijn verlangen zeer om haar een bezoek te mogen brengen. Ik had die avond beloofd een preekbeurt te vervullen op een half uur afstand van haar woning. Maar ook een berg van bezwaren rezen voor mij op. Toch geloofde ik dat God dit alles kon wegnemen, wanneer het Zijn wil was dat ik haar een bezoek zou brengen. Het was daarom ook mijn begeerte Gods wil in deze zaak te mogen weten.

Een herderlijk besluit

Daarom nam ik het besluit, wanneer het de volgende morgen mooi weer zou zijn, want het was al dagen regenachtig, haar te mogen bezoeken overeenkomstig de aandrang van mijn hart.

Inderdaad was het de volgende morgen prachtig weer, wat mijn verlangen versterkte. Ik reed op mijn paard eerst naar een vriend in de buurt en vertelde hem wat mijn doel was. Hij antwoordde mij: 'Ik denk dat het geen nut zal hebben, want zij is geheel verstandeloos en neemt al een maand van geen enkel mens nog notitie. Verder geloof ik ook niet dat u bij haar toegelaten wordt.'

Mijn antwoord was dat ik toch een poging wilde ondernemen.

Nadat ik mijn paard bij hem aan de schuur had vastgebonden, liep ik naar de herberg en ging daar naar binnen. De man van de zieke vrouw was binnen en ik liet hem weten dat ik graag zijn zieke vrouw wilde bezoeken. Hij antwoordde mij: 'Dat is vruchteloos, zij is geheel in de war en zij heeft al een maand lang in geen enkel persoon nog belangstelling.' Hierop vervolgde ik: 'Ik begrijp dat u zo over haar toestand denkt, maar mijn indruk is dat het bij haar meer een zielenlijden is en juist daarom zou ik haar graag een bezoekje brengen. Maar ik begrijp zeer

goed, dat ik van uw toestemming afhankelijk ben.’

Juist nadat ik dat gezegd had kwam er een nichtje aanlopen en de herbergier vroeg haar: ‘Wat vind je er ervan dat deze dominee een bezoek aan je tante wil brengen?’ Zij had dezelfde gevoelens als de herbergier, dat het nutteloos zal zijn en voegde er nog aan toe: ‘Het zal juist haar gevoel nog meer pijnigen. Bovendien heeft haar eigen dominee gezegd dat stapelgek is.’

Maar ik herhaalde mijn verzoek, dat ik ondanks de bezwaren haar toch graag wilde bezoeken.

Toen zei het meisje: ‘Ik zal de verpleegster vragen.’

De verpleegster kwam en zij was het geheel met de man en het nichtje eens en voegde er aan toe: ‘Wanneer u een maand eerder was gekomen, dan zou het nog hebben kunnen baten, maar nu is zij te ver weg.’

Opnieuw was mijn antwoord: ‘En toch zou ik haar graag bezoeken, maar wil mij niet opdringen.’

(Ik sprak dit in het vertrouwen, dat indien het Gods wil was dat ik haar zou bezoeken, dat Hij dan ook een weg kon en zou banen.) Daarop antwoordde de verpleegster: ‘Haar eigen zus is nu bij haar en zij moet maar beslissen of u haar mag bezoeken. Ik zal er nu met haar over spreken.’

Zij liep de kamer uit en kwam spoedig met de zus terug. Allen waren het met elkaar eens dat het niets zou baten wanneer ik haar zou bezoeken. Daarop antwoordde ik weer: ‘Natuurlijk, u moet zeggen of het kan of niet. Ik wil mij niet opdringen, maar mijn begeerte is dat ik haar graag zou bezoeken.’

Toen zei de zus: ‘Wij zullen naar boven gaan en het haar vragen’.

Spoedig kwam de verpleegster terug met de mededeling dat ik haar mocht bezoeken. Toen ik met haar de trap op liep zei ze nog: ‘U kunt erop rekenen dat zij, wanneer zij u ziet, uit de kamer gezonden zult worden.’ Hierop was mijn antwoord: ‘Ik ben op alles voorbereid.’

5.2 De ontmoeting

Haar zus wachtte mij op bij de slaapkamer deur en bracht mij bij de zieke. Zij zei: ‘Hier is een mijnheer die graag eens vriendelijk met je wilde praten zus.’ De zieke keek op en maakte een afwerend gebaar met haar hand en zei: ‘Ga weg, ga de kamer uit!’ Maar ik liep door, naar haar bed toe, terwijl zij mij met stemverheffing de deur wees.

Toen zij merkte dat ik niet wegging, sloot zij haar ogen en zweeg. Ik keer mij tot haar en sprak: ‘U bent in een droevige toestand gekomen,’ Haar antwoord was: ‘Ga weg! ik kan niets hebben.’ Daarna deed zij weer haar ogen dicht.

Een ogenblik later sprak ik tot haar: ‘Uw ziel is verloren, niet waar?’

Met een angstige, maar ernstige uitdrukking op haar gezicht antwoordde zij: ‘Ja, dat is zo’.

Ik vervolgde: ‘Bent u daar zeker van?’

‘Ja, zeer zeker, ik ben verloren, het is met mij gedaan!’

Ik vroeg haar hoelang zij dit reeds gevoeld had.

Haar antwoord was: ‘O, de laatste maand heb ik niets anders dan de dood en het verderf en die plaats voor mij gehad. (Zij bedoelde de hel.) Ik kan ze ruiken, ik kan ze ruiken.’ Toen zij die woorden uitsprak kwam er een trek over haar gezicht die ik niet spoedig zal vergeten.

Toen sprak ik tot haar: ‘Daar ben ik nog niet zo zeker van dat u daar naar toe gaat, want ik lees in mijn Bijbel dat Jees Christus in de wereld gekomen is, om zondaren zalig te maken, dat wat verloren was.’

‘Mij niet’, was haar antwoord, ‘mij niet, want ik ben verloren, het is met mij gebeurd! Ik kan geen minuut meer leven!’

Daarna sprak ik: ‘Duizenden mensen leven en sterven zonder ooit hun verloren staat te hebben gevoeld, zoals u nu gevoeld en zij storten in de hel neer. Maar allen die de hemel zullen beërven, zullen meer of minder gevoelen dat zij verloren zijn, zoals het nu met u het geval is.’

‘O, ik niet, ik niet!’ riep zij uit.

Ik ging verder: ‘God zegt: *‘Ik zal Mij ontfermen en zal barmhartig zij, wie Ik barmhartig ben (Rom. 9: 15). Indien Hij Zich wil ontfermen, dan zal het gebeuren. Daarom denk ik dat Jezus bemoeienis met u maakt.’*

‘Nee’, was haar antwoord, ‘de Heere Jezus wil met mij niets te doen hebben. Het staat bij mij vast, ik ben verloren, het is uit en ik heb geen minuut meer te leven.’

Terwijl zij, zoals zij gewoon was, op de laatste zinsnede een sterke nadruk te leggen.

De moordenaar aan het kruis

Ik antwoordde haar: ‘O, wat dat betreft, God kan spoedig een verandering bij u teweeg brengen, zoals Hij ook deed bij de moordenaar aan het kruis, die zijn verloren staat pas gevoelde toen de dood zijn lichaam begon af te breken. Hij riep de Heere aan en kreeg in het laatste uur nog de zegen. Hij verkreeg die niet om zijn goede werken, want waarschijnlijk heeft hij zijn leven in goddeloosheid en boosheid doorgebracht, om welke reden hij om zijn misdaden aan het kruis werd opgehangen.’

Toen riep de arme vrouw: ‘O, zo ben ik heel mijnleven geweest, Hij wil niets met mij te doen hebben, dat is zeker. Ik heb de onvergefelijke zonde bedreven. Hierbij richtte zij zich wat op, met een onderzoekende blik op mij gevestigd, alsof zij wilde vragen: ‘Wat hebt u hierop te zeggen?’

Ik antwoordde: ‘In dien u die zonde gedaan hebt dan is het met u gebeurd, want daar is geen vergeving voor, noch in deze, noch in de toekomstige wereld.’

In grote zielenangst riep ze nu weer: ‘O, ik ben verloren, het is met mij gedaan, ik kan geen minuut meer leven.’ Daarom vroeg ik: ‘Wat deed u dan, toen u die zonde bedreef?’ Blijkbaar was zij verrast over deze vraag en na een ogenblik zei ze: ‘Ik wet het niet meer.’

‘Nee’, zei ik, ‘ik geloof ook niet dat u het weet’.

‘Ja, maar’, zei ze direct daarna, ‘ik heb het toch gedaan, ik heb het gedaan!’

Maar ik vervolgde: ‘Indien u dit gedaan heb, dan zal ik u vertellen wat u gevoeld. U voelt in uw hart niet anders dan boosheid en haat tegen God, Christus, de Bijbel en tegen Zijn volk.’

Met een blik in haar ogen en op een toon die aan beslistheid en zekerheid niets te wensen overlaat, antwoordde ze: ‘Zo is het precies bij mij.’

Zou het voor mij nog kunnen?

Daarna zei ik: ‘Ik zal er nog meer van zeggen. Indien u werkelijk die zonde gedaan zou hebben en Jezus Christus kwam met een volle en vrije aanbieding tot u om al uw zonden te vergeven, u zou dat met boosheid en woede geheel verwerpen, indien u inderdaad die zonde gedaan zou hebben.’

Hoe zij reageerde en wat ze toen antwoordde zal ik niet gemakkelijk meer vergeten, denk ik.

Terwijl zij haar beide, vermagerde handen naar boven stak, om ze daarna op het laken terug te laten vallen, met een diep gevoel uitsprak: ‘Och, mocht mij dat maar eens te beurt vallen! Zou ik niet blij zijn als ik daar nog deelgenoot van worden zou. Zou ik dan niet blij zijn als ik dat mocht krijgen?’

‘O’, was mijn antwoord, ‘ik dacht wel dat het zo met u was. Er is hoop in Israël voor u, al kunt u voor uzelf geen hoop koesteren.’

‘Nee, het is niet voor mij, het is niet voor mij’, zo klonk steeds weer het droevig refrein: ‘ik ben verloren, het is met mij gedaan en ik kan geen minuut meer leven.’

Ik vroeg verder: ‘voelt u zich wel eens gedrongen om te bidden en tot God om ontferming te roepen?’

‘Nee’, was haar antwoord, ‘ik bid niet, want ik kan niet bidden’.

Ik zei: ‘Toch geloof ik dat u het wel doet.’

‘O nee, toch niet’, was haar antwoord, ‘want uw spraak verraadt u, want zo-even sprak u: ‘Zou ik niet blij zijn als ik vergeving kon krijgen? Wanneer u zich daarin zou verblijden, dan moet u ook

gevoelen dat u het nodig hebt. En wanneer u dat gevoel hebt dan is dat een begeerte en de begeerte is eigenlijk het wezen of het gebed zelf. Maar dit kunt u niet begrijpen, door het gevoel van uw zonden, schuld, duisternis en de aanvallen van de satan.'

En weer was haar roepen: 'O nee, het is voor mij niet, het is met mij gedaan, ik ben verloren, ik bid nooit.'

Later vertelde haar zus en de verpleegster mij dat zij maanden lang steeds om genade riep en dat haar droefheid groot was. Ook mag ik hier tussenvoegen dat dit gesprek dikwijls door de zus en verpleegster onderbroken werden, om steeds hun verwondering kenbaar te maken, dat zij nog toch weer met verstand sprak en zij een maand lang met iemand zo gesproken had.

Samen bidden

Verder vroeg ik: 'Zullen wij zoeken om samen te bidden?'

Direct klonk het van haar lippen: 'Ja, doe dat.'

Ik boog mijn knieën met de aanwezigen voor het bed. Ik gevoelde onder het bidden een aandrang om deze toestand voor de Heere neer te leggen en te pleiten op Zijn beloften en het werd een vrij lang gebed.

Toen ik geëindigd was en ik nauwelijks het laatste woord uitgesproken had, keek zij op en zei: 'Ik hoorde u niet.' Maar ik antwoordde: 'Maar u zult er toch wel iets van gehoord hebben.'

'Nee, toch niet, want ik sliep. Sliep ik niet? Merkte u dat niet?'

'Nee, in het geheel niet', antwoordde ik haar.

'U moet nog eens bidden', drong zij aan. Maar haar zus zocht haar daarvan af te brengen.

Intussen viel mijn ook op een Bijbel, waar ik tevergeefs reeds had uitgezien. Ik nam die Bijbel en sloeg hem open bij Psalm 38 en merkte op: 'Ik heb hier een Psalm van David, de man naar Gods hart, waarin hij Gods om ontferming smeekt over de treurvolle toestand waarin hij gekomen was. Die zeer veel lijkt op die van u. Dat zult u merken als ik het voorlees.'

Direct antwoordde zij: 'Nee, het is niet voor mij, niet voor mij.'

Maar ik begon te lezen en het trof mij hoe haar uitdrukkingen zo overeen kwamen met de woorden uit deze Psalm. Ik kon niet nalaten om af en toe een opmerking te maken dat Davids spreken veel op haar uitspraken leek. Maar zij bleef zeggen dat het niet voor haar was.

Maar ik bleef regelmatig doorlezen. Toen ik hiermee bezig was leek het erop dat zij ineens wat opgewekter werd en verzocht haar zus en de verpleegster haar in haar bed wat op te richten.

Uiteindelijk zat zij overeind en sloot haar ogen, waarschijnlijk van uitputting. Eindelijk keek zij op en sprak: 'Nu begin ik te zien.'

Ik vroeg: 'Wat ziet u dan?'

Zij antwoordde: 'Ik zie dat David er even erg aan toe was zoals ik.'

'Ja', sprak ik, 'precies zo erg en mogelijk nog wat erger, hoewel uw toestand ook heel erg is. In een andere Psalm roept David: *Laat de put zijn mond niet over mij toesluiten*'. En wat te denken van Jona, die uit de buik van de vis tot God schreidde?'

Ik noemde haar ook de toestanden waarin Jeremia, Hiskia en anderen in terechtgekomen waren en hoe de Heere hen allen daaruit verlost heeft.

'O', zei ze, 'u moet nog eens bidden en u moet mij niet verlaten. Ik kan geen minuut meer leven en ik kan u niet laten gaan.'

Zij pleitte zó welsprekend en krachtig, dat ik mij beklemd gevoelde. Uiteindelijk sprak ik: 'Indien ik u van enig nut kon zijn door bij u te blijven, zou ik het doen, maar het is mij en alle godvrezende mensen in de wereld, met de engelen erbij, niet mogelijk u te kunnen helpen. Niemand dan God alleen kan u geven wat u niet kunt missen. Ik geloof dat Hij het ook doen zal!'

Ik kan u niet laten gaan

Zij begon weer bij mij aan te dringen: 'Ik kan u niet laten gaan.'

Hierop antwoordde ik dat ik deze avond in Brighton wordt verwacht en daar naar toe moest. 'Maar ik moet vrijdag of zaterdag weer deze kant uit en dan zal ik u, zo de Heere wil, weer bezoeken.'

'Zult u dat doen,' vroeg zij nadrukkelijk, 'zult u mij nog eens komen bezoeken?'

'Jazeker', hernam ik, 'zal ik dit doen, als wij gepaard blijven.'

'Daar hebt u het', zei ze weer, 'ik kan geen minuut meer leven. Denkt u dat ik nog een minuut kan leven?'

Ik antwoordde haar: 'Ja, want ik zie geen dodelijke verschijnselen aan u, die er op wijzen, dat u tot die tijd niet zou kunnen blijven.'

'U moet voordat u weggaat nog een keer voor mij bidden' zei ze toen weer.

Toen ik weer op de knieën viel, vouwde zij ook haar handen samen. Toen ik het gebed mocht eindigen, voegde zij er een hartelijk 'Amen' aan toe.

Bij mijn afscheid herinnerde zij mij herhaalde keren aan mijn belofte, om haar nog eens te bezoeken. Deze verzoeken gingen samen met zulke blijken van dankbaarheid, waarvan ik mij niet kan herinneren dit ooit meegemaakt te hebben.

Toen ik wegging vertelde de verpleegster mij, dat haar eigen predikant, die haar enige tijd geleden ook bezocht had, toen hij wegging, haar had opgegeven. Hij had bij het laatste bezoek gezegd: 'Zij is geheel krankzinnig en kent niemand en zij begrijpt niets van wat er voorgelezen wordt, of wat tot haar gesproken wordt.'

5.3 Draagt elkanders lasten

Ik ging weer terug naar mijn vrienden, waar ik mijn paard had achtergelaten. Ik vertelde hem en zijn vrouw over mij ontmoeting bij deze nog jonge vrouw. Toen ik dit vertelde liepen bij de vrouw de tranen over haar wangen en zij riep uit: 'Ik wist wel dat niemand die haar bezocht haar toestand begreep. Toen heb ik de Heere met ernst gebeden, dat Hij iemand naar haar wilde sturen, die haar wel begreep.'

Zo werd haar wens vervuld, even als haar man, die mij als eerste van haar toestand had verteld. Zijn zus vertelde mij ook dat beiden zich gedrongen hadden gevoeld, de Heere te vragen of Hij mijn hart wilde neigen om deze vrouw te bezoeken. Zij hadden het echter alleen als wens mij gevraagd, zonder er meer over te vertellen. Ik was nu blij dat ik voordien niets wist, om nu Gods hand er duidelijker in te mogen opmerken.

Ik reed naar huis en de verdrukte en door onweder voortgedrevene ging als het ware met mij mee, daar zij als een zware last vast op mijn ziel gebonden was.

Voor ik naar huis ging bezocht ik nog een huis des gebeds, waar enkele vrienden die avond samenkwamen. De heer R. Sears leidde de samenkomst. Vooraf werd mij verzocht om met gebed deze bijeenkomst te openen. Daar de ongelukkige vrouw mijn geest nog geheel in beslag nam, legde ik haar toestand aan de Heere en aan de aanwezigen voor. Ik gebruikte o.a. deze woorden: 'Het behage U Heere, Zich aan die ongelukkige vrouw die ik heden mocht bezoeken, te openbaren, haar einde is nabij en zij voelt zich in de afgrond van de wanhoop.'

De heer Sears oefende over Psalm 23 en besloot met gebed. Ook hij droeg haar in haar droeve toestand, treffend aan de Heere op. Het scheen mij toe, dat zijn mond, zo overvloedig vervuld met pleitredenen voor haar, dat ik niet anders kon doen dan mijn hoofd buigen en te wenen voor het aangezicht des Heeren.

Dit voorval in het gebed van Sears, werd door verschillende aanwezigen bijzonder opgemerkt.

Voor dat het vrijdag was had ik bij tijden het voorbeeld van Josafat willen volgen. Door zangers en speellieden aan te stellen om de Heere te loven. Maar ook gebeurde het dat een volgend ogenblik mijn hoop en vertrouwen bijna geheel vervlogen waren.

Toen mijn vriend, die mij die vrijdag met zijn wagentje afhaalde, of de vrouw nog leefde. Hij kom mij alleen maar vertellen dat het laatste bericht over haar was, dat haar ademhaling om 2 uur nog was gehoord. Meer wist hij niet.

Een volgend bezoek

Kort na 10 uur kwam ik bij haar woning. Ik ging naar binnen en haar zus kwam mij tegemoet, die mij verzocht gelijk

Naar boven te komen. Zij liet mij weten dat de toestand van haar zus sterk veranderd was, daar zij niet meer sprak en niemand meer kende. Ik vroeg haar of zij dacht dat haar zus de morgen nog zou halen.

Ze zei: 'Ik denk van niet.'

Ik liep de kamer binnen en de ogen van de ongelukkige ontmoetten die van mij. Toen ik bij haar stond staarde zij mij aan. Ik nam haar hand en zei: 'Is Christus u dierbaar? Is Hij tot troost u verschenen?'

Zij bleef mij een poosje voortdurend aankijken. Toen sloeg zij haar ogen naar boven en daarna weer even op mij. Toen deed zij haar ogen dicht, zonder iets te zeggen.

Haar zus zei: 'Zij kent u niet meer en weet niet meer wat u zegt.'

De stervende vrouw zag nu eens naar haar zus en dan weer naar mij, met haar vinger naar mij wijzend. Ik nam haar weer de handen deed dezelfde vragen en drong bij haar aan, of zij mij, indien zij daartoe instaat was, wilde zeggen of zij nog ongelukkig was. Toen scheen het of zij de kracht die nog in haar was, wilde verzamelen om te spreken, maar er kwam slecht een gekreun uit, wat niet te onderscheiden was. Toen sloot zij haar ogen, om ze niet meer open te doen Ik was van oordeel dat zij nog een ogenblik bij bewustzijn was geweest.

De volgende morgen werd ik begunstigd met zoete indrukwekkende ogenblikken, in het gebed tot God. Ik vernam later dat dit juist de tijd was dat onze vriendin overleden is.

Zij stierf op zaterdagmorgen, 23 oktober 1859, om 7 uur.

Vrede en troost!

In de loop van die morgen bezocht ik de woning, om nog enige bijzonderheden te mogen vernemen betreffende de overledene Ik trof haar man en zus aan in de spreekkamer en zei: 'Uw arme vrouw is nu van u heengegaan.'

'Ja mijnheer', antwoordde hij mij.

'Naar huis, naar een gelukkig huis, vertrouw ik', voegde ik aan zijn woorden toe.

Hij barstte toen in tranen uit en bedekte zijn gelaat met een zakdoek.

Daarna vroeg ik aan de zus van de overledene of er na mijn laatste bezoek nog enige verandering opgemerkt werd.

Haar antwoord was: 'Ja, er kwam verandering, want na die tijd was zij niet meer zo bedroefd. Zij wilde soms zingen en had ook steeds weer iets lieflijks te zeggen, wanneer zij uit haar slaap ontwaakte.'

Ik bleef zwijgend zitten om hopelijk nog meer te horen.

Tenslotte vervolgde zij: 'Als ik bij haar bed zat, wilde zij het wel uitgalmen, terwijl zij haar beide handen en ogen naar boven richtte, sprak uit: Vrede, vrede! Troost, troost! Wat een verschil met haar vorige toestand. Toen vroeg zij dikwijls: Ruik je de zwavel lucht ook, zus?'

Enige tijd daarna toen zij uit een sluimering ontwaakte, riep zij uit: O zus, zie je dat, zie je dat?

Op mijn vraag, wat zij dan zag antwoordde zij: Daarboven, daarboven! O, prachtig, o, prachtig!

Later toen zij weer uit een korte slaap ontwaakte, was zij niet meer instaat om te spreken, maar zij keek met een zeer aangename glimlach en een gelukkige uitstraling van haar gelaat. Daarna keek zij zoekend de kamer rond.

Toen zij haar man zag, wenkte zij hem om naderbij te komen.

Hij liep tot haar bed en vroeg wat zij begeerde.

Zij richtte zich wat op en maakt wat geluid met haar lippen, terwijl zij met haar hand naar boven wees.

Hij begreep hieruit dat zij hem nog een afscheidskus wilde geven.

Hij gaf haar een kus en zij hem. Daarna wenkte zij mij en maakte diezelfde beweging. Ik volgde toen het voorbeeld van haar man. Nogmaals keek zij de kamer rond en toen zij niemand meer zag sloot zij haar ogen.'

De een aangenomen en de ander verlaten

Terwijl ik dit alles aanhoorde, gevoelde ik zeker, ja meer dan zeker, wanneer ik het zo mag zeggen, dat zij behouden was en sprak tot haar man: 'Ik twijfel er niet aan, of uw lieve vrouw, van wie het stoffelijk overschot hierboven ons ligt, nu in de eeuwige heerlijkheid is en daar mag zingen het lied van de verlostten.'

Toen deze woorden van mijn lippen vloeiden, schenen verschrikkingen op hem te vallen, waarvan hij overmeesterd werd. Hij wist kennelijk niet meer wat hij nu moest doen. Hij bedekte toen een ogenblik zijn gelaat en daarna greep hij in allerijl een bierglas, haast vol met sterke drank en scheen het alsof hij deze met een teug wilde opdrinken en direct daarna verborg hij zijn gelaat weer. Ik zat dit maar aan te zien zonder verder te spreken.

Daarna sprak haar zus weer verder met mij en zei: 'Ik heb nooit een reden kunnen vinden van haar grote droefheid. Zij leefde altijd geheel zoals het behoorde. Ik dacht wel eens of zij mogelijk toch iets ergs misdreven moest hebben en heb haar daarover ook gevraagd. Maar zij antwoordde mij: 'Nee, daar weet ik niet van.' Daarom kon ik haar grote droefheid maar niet plaatsen.'

Toen mocht ik de zus antwoordden: 'Ik ben verwonderd over wat u mij verteld, maar indien het God mocht behagen om u te laten zien, wat Hij uw nu gelukkig zus, destijds heeft laten zien, namelijk het kwaad van de zonde, dan zult u zich niet meer verwonderen over haar droefheid. Dan zult u zien wat er in één uur van uw leven, al was het naar uw mening het beste uur, genoeg zonde geweest is, om u voor eeuwig te verdoemen. Tenzij vrijmachtige genade u zal behouden.'

Daarna sprak ik de man aan: 'Wanneer u nooit leert kennen welk kwaad de zonde is, dan zult u ook nooit behoefte gevoelen aan een Zaligmaker en Hem ook nooit zoeken. Wanneer u zo zult sterven dan zult u voor eeuwig verloren zijn en nooit komen waar nu uw vrouw is.'

Deze aanspraak vermeerderde duidelijk zijn droefheid. Daarna ben ik weggegaan.

De volgende maandag, 25 oktober, bezocht ik de vriend weer waar ik de eerste keer mijn paard had vastgebonden. Toen hij mij zak liep hij naar mij toe en zei: 'Ik veronderstel dat u wel vernomen zult hebben dat de herbergier ook gestorven is?' Nadat ik dit ontkende vervolgde hij: 'Gisteren om 12 uur is hij gestorven.'

Daarna ging ik direct weer naar het sterfhuis. De eerste die ik zag was de zus van de overleden vrouw, waar ik aan vroeg: 'Het het zo dat de dood hier weer is ingetreden?'

Zij zei: 'Ja, de arme S. is ook gestorven.'

'Toen ik hier was heb ik geen tekenen van een spoedig einde aan hem gezien, wat was de doodsoorzaak?' vroeg ik haar.

Hierop antwoordde ze mij: 'Hij kon de slag niet te boven komen. Hij had een zeer zwaar gevoel in zijn maagholte, wat hij niet meer kwijt kon raken. Maar wij dachten er niet aan dat hij zou sterven, tot een half uur voordat hij de laatste adem uitblies. Hij zag dat wij ineens bezorgd werden en sprak nog: 'Ik ben zo weer beter,'

Toen zakte hij in elkaar en stierf.

Enkele dagen daarna werden man en vrouw met één lijkwagen weggebracht en op het kerkhof van Lamberhurst, in het graafschap Kent, in hetzelfde graf begraven.

Later vernam ik dat die man een dronkaard was, nadat zijn vrouw gestorven was is hij niet meer nuchter geweest tot hij zelf in elkaar zakte en stierf.

5.4 Nadere mededelingen

Zo goed als ik het mij herinneren kan heb ik de belangrijkste bijzonderheden en de gevoerde gesprekken beschreven. Ik laat nu aan een ieder over om te beoordelen of het woord wat boven dit geschrift geschreven is, waarheid is.

Verder: 'De goddeloze zal heen gedreven worden in zijn kwaad, maar de rechtvaardige vertrouwt zelfs in zijn dood.'

In het leven verenigd, bijna gelijk gestorven, maar ach, wat een eindeloze scheiding hiernamaals!

Zij hadden in herberg en waren kerkelijk aan de gemeente van Dallington in Sussex verbonden. In het verleden was de man een opgewonde, godsdienstige belijder geweest. Altijd trots op zijn belijdenis, wat hij als kind reeds gedaan had. Maar hij begon al spoedig met het heilige de spot te drijven.

Nadat zij getrouwd waren begon hij zijn vrouw te mishandelen, op een ernstige wijze. Zij vluchtte dan weg, maar kwam toch weer terug. Het huwelijk was verre van gelukkig.

Zoals reeds geschreven is was de predikant waar zij naar de kerk gingen, niet getrouw in de bediening. Maar de verpleegster liet weten dat zij in haar vorig leven ook geen voorstander was van een oprechte bediening. De verpleegster woonde namelijk mijn prediking ook wel eens bij, ondanks dat de vrouw had gezegd, dat mijn leer, haar geheel in de war zou brengen.

Het is opmerkelijk dat zij zelf in zo'n verwarde toestand gekomen is, mogelijk door de leer van haar eigen predikant.

Maar nu het wonderlijke, dat de Heere juist mijn woorden, door genade, heeft willen gebruiken, van een die zij verachtte. Dat hij het water uit de Fontein van Heil tot haar verslagen en verzengde ziel zou brengen!

George Stedman

Toelichting

Na wat zoekwerk kregen wij een uitgebreide lijst onder ogen van personen die begraven zijn te

Lamberhurst, uit de omschreven periode.

Wat enigszins in de richting komt zijn de namen: 'Jonh Prickett + Susanna overleden 21 oktober 1858. Geboren 2 september 1834.' Zij waren 24 jaar oud. Maar er is geen zekerheid over of het de hierboven omschreven personen zijn.

Geraadpleegde literatuur:

Te elfder ure Door George Stedman, predikant te Brighton; Woerden, 1926

